

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

**LEGAL ISSUES RELATED TO THE EXERCISE OF POWER
AND DUTIES OF THE COURT MARSHAL ACCORDING
TO THE COURT MARSHAL ACT B.E. 2562 (2019)**

เกียรติศักดิ์ ไยชิด

KIATTISAK YAICHIT

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**LEGAL ISSUES RELATED TO THE EXERCISE OF POWER
AND DUTIES OF THE COURT MARSHAL ACCORDING
TO THE COURT MARSHAL ACT B.E. 2562 (2019)**

KIATTISAK YAICHIT

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE
OF MASTER OF LAWS
CRIMINAL LAW AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION
SCHOOL OF LAW
SRIPATUM UNIVERSITY**

2023

COPYRIGHT OF SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562
คำสำคัญ	การใช้อำนาจหน้าที่/จับ/ควบคุม/เจ้าพนักงานตำรวจศาล
นักศึกษา	เกียรติศักดิ์ ไยชิด
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร. ศิวพร เสาวคนธ์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2566

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (2) มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศและประเทศไทย (3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (4) แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัญหาการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวโดยศาลหลบหนีหมายจับพบว่า การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะจับกุมผู้ที่หลบหนีหมายจับที่ปล่อยตัวโดยศาลได้ต้องเป็นกรณีมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่เท่านั้น จึงไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ส่งผลทำให้มาตรฐานในการรักษาความยุติธรรมของศาลเกิดปัญหาในภาพรวมไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดมารับการลงโทษ และบังคับตามผลของคำพิพากษาได้ (2) ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาลพบว่าอำนาจการจับกุมผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถจับกุมได้เพียงในบริเวณศาลเท่านั้น แม้ว่าจะเป็นการหลบหนีต่อเนื่องจากในบริเวณศาลไปนอกบริเวณศาลส่งผลให้ไม่สามารถที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมาย และไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรม ป้องกันปราบปรามและการรักษาความสงบเรียบร้อยการกระทำความผิดในบริเวณศาลได้ (3) ปัญหาการดูแลและควบคุม

ผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังของเจ้าพนักงานตำรวจศาลพบว่า ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการควบคุมตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังเอาไว้ แม้ว่าตามมาตรา 5 จะบัญญัติให้อำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินและป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวก็ยังไม่มีความชัดเจนไม่ครอบคลุมส่งผลต่อการปฏิบัติทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังหลบหนีในบริเวณศาล

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยกำหนดให้ (1) เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี (2) กำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการไล่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดตามมาตรา 5 (1) (2) ที่กระทำความผิดในบริเวณศาลต่อเนื่องนอกบริเวณศาล (3) กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจควบคุมดูแลผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขัง ในบริเวณศาลรวมไปถึงการควบคุมและขนย้ายตัวบุคคลดังกล่าวไปดำเนินคดีในศาลอื่น

THEMATIC TITLE	LEGAL ISSUES RELATED TO THE EXERCISE OF POWER AND DUTIES OF THE COURT MARSHAL ACCORDING TO THE COURT MARSHAL ACT B.E. 2562 (2019)
KEYWORDS	EXERCISE OF POWER AND DUTIES/ARREST/CONTROL/ COURT MARSHALS
STUDENT	KIATTISAK YAICHIT
THEMATIC ADVISOR	DR. SIWAPORN SAOWAKON
LEVEL OF STUDY	MASTER OF LAWS, CRIMINAL LAW AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION
FACULTY	SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY
YEAR	2023

ABSTRACT

This independent study on the legal issues related to the exercise of power and duties of the court marshal according to the Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) aims to investigate (1) concepts and theories on the exercise of power and duties of the court marshal, (2) legal measures on the exercise of power and duties of the court marshal in Thailand and the foreign countries, (3) legal issues on the exercise of power and duties of the court marshal, and (4) approaches to solve the problems on the exercise of power and duties of the court marshal.

The findings were as follows: (1) Regarding the problems on the arrest of the accused or the defendant released by court to escape the arrest warrant, that the court marshals arrest the fugitives released by court shall be an urgent case which cannot ask for help from administrative officials or police in time. This impacts the court standard of upholding justice leading to the problem as a whole and fails to arrest the fugitives from provisional release immediately. As a result, the court marshals cannot bring the offender to be punished and enforced by the court verdict; (2) Regarding the problems on arresting the offender in the court area and escaping from the court area, the court marshals have authority to arrest the offender only in the court area although it is an escape from the court area to the outside area. This causes the court marshals unable to bring the offenders to be punished by law and fails to fulfil the legal intent in protecting the process of

judgement, as well as suppressing and maintaining order around the court; and (3) Regarding the supervision and control of the accused, defendant, or detainee among the court marshal, the Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) does not empower the court marshal in controlling the accused, defendant, or detainee although Section 5 shall legislate the empowerment of maintaining order and safety of people and possessions, as well as suppressing offences around the court area. Nevertheless, the law which is unclear and not inclusive impacts on the administration. As a result, it leads the accused, defendant, or detainee to escape from the court area.

Therefore, the researcher would like to propose the solution of the law by amending the Court Marshal Act B.E. 2562 (2019) as follows: (1) empowering the court marshal in arresting the accused or defendant of provisional release by court and escaping and having intention to escape; (2) specifying empowerment of the court marshal in arresting the offenders according to Section 5 (1) (2) who commit offences in the court area and outside the court; and (3) specifying empowerment of the court marshal in supervising and controlling the accused, defendant, or detainee in the court area as well as controlling and transferring the persons for the prosecution in other courts.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยได้รับความเมตตากรุณาและความอนุเคราะห์จากท่าน ดร.ศิวพร เสาวคนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายังรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยท่านได้กรุณาให้ความรู้คำแนะนำ ความคิดเห็น ติดตามความคืบหน้าการทำสารนิพนธ์ตลอดจนตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) พันตำรวจตรี ดร.ชูชีวรรณ ตมิสานนท์ ที่รับเป็นประธานกรรมการ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชนะ ยี่สารพัฒนกรรมกรสอบสารนิพนธ์ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายังในการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียบเรียงสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้และคำปรึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดของสารนิพนธ์ฉบับนี้

สารนิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จได้ หากปราศจากกำลังใจและการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว รวมทั้งพี่ ๆ เพื่อน ๆ ทุกคนที่สละเวลาให้การช่วยเหลือคำแนะนำ และให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดีเสมอมา

ผู้เขียนหวังว่าสารนิพนธ์ฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดความรู้และเป็นประโยชน์ในการศึกษาหรือการปฏิบัติงานบ้างไม่มากก็น้อย และหากสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้สร้างคุณค่าและคุณประโยชน์แก่ผู้ใด ผู้เขียนขอมอบความดีและคุณประโยชน์ทั้งปวงนี้ด้วยการระลึกถึงพระคุณบิดามารดา และครูบาอาจารย์ทุกท่าน แต่หากสารนิพนธ์ฉบับนี้ขาดตกบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

เกียรติศักดิ์ ไยชิด
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ	VI

บทที่

1	บทนำ.....	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
	1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	7
	1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
	1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	8
	1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2	แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล	9
	2.1 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมไทย	9
	2.1.1 ประวัติความเป็นมาศาลยุติธรรม	9
	2.1.2 บทบาทและความสำคัญของศาล.....	12
	2.1.3 ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา	13
	2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล.....	15
	2.2.1 โครงสร้างหน่วยงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล.....	16
	2.2.2 กรอบอัตรากำลังพลในตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล	24
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	25
	2.3.1 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ	25
	2.3.2 การคุ้มครองผู้ต้องหาตามกฎหมายบัตรแห่งสหประชาชาติ	27
	2.3.3 การคุ้มครองผู้ต้องหาตามปฏิญญาสิทธิมนุษยชน	29

บทที่	หน้า
2.3.4 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	30
2.4 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control).....	31
2.5 หลักความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ.....	32
2.5.1 เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย	33
2.5.2 เพื่อเป็นหลักประกันการมีตัวของผู้ต้องหาเพื่อส่งฟ้องต่อศาล.....	33
2.5.3 เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหากระทำความผิดซ้ำอีก.....	33
2.5.4 เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาไปทำลายพยานหลักฐานหรือข่มขู่พยาน ...	34
2.5.5 เพื่อป้องกันการหลบหนี	34
2.6 ทฤษฎีปกตินิสัย.....	34
2.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักนิติรัฐ.....	35
2.8 ทฤษฎีนิติธรรม	38
2.9 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอันควรแห่งกฎหมาย (Due Process of Law)..	43
2.10 แนวคิดทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ.....	45
2.11 แนวคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง	47
3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน	
ตำรวจศาลของต่างประเทศและประเทศไทย	49
3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน	
ตำรวจศาลของต่างประเทศ	49
3.1.1 หน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลในสหรัฐอเมริกา.....	49
3.1.2 หน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลในเครือรัฐออสเตรเลีย	61
3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน	
ตำรวจศาลของประเทศไทย	68
3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.....	68
3.2.2 พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562.....	71
3.2.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจับในกฎหมายไทย	80
3.2.4 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตามกฎหมายไทย	84

บทที่	หน้า
4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ตำรวจศาล.....	95
4.1 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี.....	96
4.2 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณ ศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล.....	100
4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขัง ในศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล.....	104
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	108
5.1 บทสรุป.....	108
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	112
บรรณานุกรม.....	118
ประวัติผู้เขียน.....	124

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศาลในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ระยะแรก ซึ่งเมื่อก่อนการศาลแบบไทยนิยมแบบไทยโบราณมีความเหมาะสม แต่พอกาลเวลาได้ล่วงเลยผ่านไปก็กลับกลายเป็นไม่เหมาะสมตามเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นเครื่องถ่วงความเจริญของสังคมที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกนิยม เพราะมีระบบศาลกระจัดกระจายอยู่ตามกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มากมาย และมีระบบที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีที่ต้องทำงานร่วมกันหลายหน่วยงานส่งผลให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าและสับสน รวมไปถึงการก้าวท้าวอำนาจของศาลเนื่องจากบางศาลไม่ทราบเขตอำนาจที่แน่นอน นอกจากนั้นตราการที่พิจารณาคดีในศาลต่าง ๆ ยังอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเสนาบดีหรืออธิบดีเจ้ากระทรวง ทบวง กรม ส่งผลให้อำนาจบริหารเข้ามาท้าวท้าวอำนาจของตุลาการ การพิจารณาและพิพากษาคดีปราศจากความอิสระ รวมไปถึงการทุจริตและแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบไม่เอาใจใส่งาน ประกอบกับการได้สวนซังฟอกตามระบบจารีตนครบาลค่อนข้างป่าเถื่อนและโหดร้าย จึงจะเห็นได้ว่าระบบศาลไทยในสมัยก่อนไม่อาจเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ รวมทั้งเหตุให้ชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยโจมตีและไม่ยอมอยู่ภายใต้อำนาจศาลไทย จนก่อให้เกิดสิทธินอกอาณาเขตและการสูญเสียเอกราชทางการศาลในสมัยนั้น¹ จึงได้มีการปฏิรูปที่วางรากฐานโครงสร้างศาลยุติธรรมใหม่ด้วยการจัดระบบศาลแบบตะวันตกนิยม และมีแนวคิดใหม่ที่แยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายตุลาการ และเนื่องมาจากการติดต่อกับต่างประเทศจึงต้องมีการปฏิรูประบบศาลไทยขึ้นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับชาติตะวันตก² ซึ่งสถาบันศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ ซึ่งมีหน้าที่อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทให้แก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน มีความเป็นกลาง ปราศจากอคติเป็นที่พึ่งพา

¹ ศาลฎีกา และสำนักงานศาลยุติธรรม. (2548). *เมื่อวันวานของศาลยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: ขงพลเทรตติ้ง. หน้า 25.

² ศาลยุติธรรม. (2561). *ประวัติศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <https://www.coj.go.th/th/content/page/index/id/3>. [2566, 11 เมษายน].

ของประชาชนทุกคน สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ภายใต้กรอบของกฎหมายและพยานหลักฐาน³

แต่เนื่องจากสถานการณ์สังคมที่ผ่านมามีเกิดเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นกับศาลหลายครั้งไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือการก่อการร้าย สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง รวมไปถึงการคุกคามบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของหน่วยงานสำนักงานศาลยุติธรรม และยังส่งผลต่อสุขภาพกายและจิตใจของผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงประชาชนผู้มาติดต่อราชการที่มาติดต่อราชการ⁴ นอกจากนี้ศาลยุติธรรมหลายแห่งยังประสบปัญหาการก่อเหตุความไม่สงบภายในบริเวณศาลอย่างต่อเนื่อง เช่น กรณีผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังหลบหนีระหว่างการควบคุมตัวในเขตศาลยุติธรรม กรณีมีผู้ชุมนุมประท้วงเข้ามาก่อความวุ่นวายภายในบริเวณศาลยุติธรรม กรณีมีผู้ก่อเหตุยิงคู่ความได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตภายในห้องพิจารณาคดีของศาล⁵ กรณีการจับตัวผู้พิพากษาในห้องพิจารณาคดีหรือตัวประกัน เพื่อต่อรองแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาล กรณีการกระโดดอาคารฆ่าตัวตาย⁶ ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความยุติธรรมถูกทำลายความน่าเชื่อถือและศรัทธาในศาลยุติธรรม รวมไปถึงการพิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ แม้ว่าการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาซึ่งดำเนินกระบวนการพิจารณาจากพยานหลักฐานบนพื้นฐานของหลักกฎหมายที่ถูกต้องและเป็นธรรมแล้ว แต่การพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวทำให้อีกฝ่ายที่ไม่พอใจในคำพิพากษาของศาลทำให้เกิดความไม่พอใจในคำสั่ง หรือคำตัดสินของผู้พิพากษา หรือมีการข่มขู่ หรือทำร้าย ซึ่งอาจกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอันอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ของศาล และความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลก็เป็นได้⁷ รวมไปถึงกรณี

³ สุพิศ ประณีตผลกรัง. (2563). *เจ้าพนักงานตำรวจศาล*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 1.

⁴ สหรัฐ สิริวัฒน์. (2558). *ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal)*. เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 1.

⁵ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพืชพัฒนาศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2563). *“การพัฒนากระบวนการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาลยุติธรรม”*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพืชพัฒนาศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 1.

⁶ สุพิศ ประณีตผลกรัง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3. หน้า 5.

⁷ วรณวิสาข์ โปสืบสาย. (2564). *ปัญหาหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562*. การศึกษาอิสระหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2565 จำเลยกับพวกรวม 2 คน ถูกคุมตัวจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ เพื่อสอบคำให้การในข้อหาร่วมกันฉ้อโกงประชาชน ณ ห้องพิจารณาคดี ชั้น 9 ของศาลอาญา ในเวลาต่อมาจำเลยขออนุญาตเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เข้าห้องน้ำ ได้ไขโซ่ตรวนและเปลี่ยนเสื้อผ้า แล้วเดินหลบหนีลงบันไดมาได้ไม่นาน ต่อมาจำเลยในคดีอื่นแจ้งเจ้าหน้าที่ว่าพบจำเลยในคดีดังกล่าวไม่ได้ชุดนักโทษกำลังเดินลงบันได เจ้าหน้าที่จึงติดตามจับกุมได้ทันควัน⁸

นอกจากนั้น ยังพบว่ามิมีจำนวนผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลหลบหนีเป็นจำนวนมากไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีได้อย่างทันทั่วทั้ง รวมทั้งผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ และสืบเนื่องมาจากศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัด โครงการศาลยุติธรรมต้นแบบในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งได้ดำเนิน โครงการ ณ ศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ถึงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 รวมระยะเวลา 4 เดือน ซึ่งผลการดำเนินการด้านการติดตามจับกุมหรือแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมบุคคลตามหมายจับซึ่งได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือผู้ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลนั้นจากการเก็บข้อมูลผลการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลได้แจ้งข้อมูลให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมบุคคลตามหมายจับตามนัยที่พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้แจ้งข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการจับกุมไปเป็นจำนวน 8 หมายจับ แต่มีผลการจับกุมตามที่ได้แจ้งข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการจับกุมได้เพียง 1 หมายจับเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 12.5 ของจำนวนหมายจับที่แจ้งให้ดำเนินการจับกุม⁹ จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเกิดความล่าช้า ส่งผลทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามกฎหมายอย่างแท้จริงและผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา ทำให้คำพิพากษาของศาลขาดสภาพบังคับและกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากการที่ไม่มีบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ที่มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัย และรักษา

⁸ เติลินิวส์ ออนไลน์. (2565). *ด่วน! จับแฟนสาว-เลขาฯ ประสิทธิ์ เจียวีกัก ช่วยพาหนีระทึกกลางศาล*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <https://www.dailynews.co.th/news/1817973/>. [2566, 6 มกราคม].

⁹ ศูนย์รักษาความปลอดภัย ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 6. (2564). *รายงานผลการจัด “โครงการศาลยุติธรรมต้นแบบในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562”*. กรุงเทพฯ: ศูนย์รักษาความปลอดภัย.

ความสงบเรียบร้อย รวมไปถึงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี หรือผู้กระทำความผิดในบริเวณศาล¹⁰

จากที่กล่าวมาข้างต้นการกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและอาคารสถานที่ของสำนักงานศาลยุติธรรม การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และอาคารสถานที่ของสำนักงานศาลยุติธรรม¹¹ และเป็นการรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชน บุคลากรของศาลยุติธรรม และทรัพย์สินของสำนักงานศาลยุติธรรม รวมทั้งแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือเมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ศาลอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับ โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุน เพื่อนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹²

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามมาตรา 28 “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”¹³ จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจจับกุมบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นสิ่งสำคัญการจับกุมและอำนาจตรวจค้นไม่สามารถทำได้ เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 บางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม ซึ่งมาตรา 26 ประกอบกับมาตรา 28 มาตรา 32 และมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

¹⁰ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2562). *รายงานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.*. กรุงเทพฯ: สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.

¹¹ ศูนย์รักษาความปลอดภัย. (2563). *แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/21/iid/210834>. [2566, 5 มกราคม].

¹² สุพิศ ประณีตพลกรัง. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 3. หน้า 3-4.

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 28.

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น สารนิพนธ์นี้จึงเป็นที่มาของการศึกษา และปัญหาการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยมีประเด็นที่เป็นปัญหา 3 ประเด็น ได้แก่

1) ปัญหาการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี หรือจะหลบหนี

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562¹⁴ ได้บัญญัติการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน ในบริเวณศาล

(2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้

ประเด็นปัญหาคือ ปัจจุบันการใช้อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีข้อบกพร่องที่จะนำไปใช้ให้เกิดผลในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยหลักเจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี เว้นแต่ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวที่ผ่านมาเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้แจ้งไปยังตำรวจเพื่อให้ดำเนินการ

¹⁴ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 5.

จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจมีภาระหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวได้อย่างทันทั่วทั้งทำให้มาตรฐานในการรักษาความยุติธรรมของศาลเกิดปัญหาในภาพรวม ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า และอาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ

2) ปัญหาการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ประเด็นปัญหาคือ เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล ซึ่งในสถานการณ์ที่มีบุคคลได้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วพยายามหลบหนี กรณีผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังหลบหนีระหว่างการควบคุมตัวในเขตศาลยุติธรรม การไล่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดโดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลต่อเนื่องไปยังสถานที่อื่นนอกบริเวณศาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มิได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจเพียงใดในการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกศาล

3) ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ประเด็นปัญหาคือ เนื่องจากพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้ต้องขัง ซึ่งปกติแต่ละศาลหน้าที่ดูแลการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้ต้องขังอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ โดยปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งเรียกกำลังพลในสังกัดที่ช่วยราชการในสังกัดอื่นกลับต้นสังกัด จึงทำให้เกิดปัญหาความไม่เพียงพอด้านกำลังพล ประกอบกับจำนวนคดีที่มากส่งผลให้กำลังพลไม่เพียงพอในการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในห้องขังและควบคุมตัวเพื่อไปดำเนินกระบวนการพิจารณาในห้องพิจารณาคดี ส่งผลให้ผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังหลบหนีในบริเวณศาล แม้ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จะกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล แต่ไม่ได้กำหนดอำนาจในการดูแล และควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้ต้องขังเอาไว้

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น จึงควรศึกษาถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อให้ทราบถึงปัญหา และได้มาซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวข้องกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายในประเทศเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศและประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
4. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องด้วยปัจจุบันพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ส่งผลให้การบังคับตามผลคำพิพากษาของศาลเป็นไปด้วยความล่าช้า ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมตามผลของคำพิพากษาอย่างแท้จริง ทำให้คำพิพากษาของศาลขาดสภาพบังคับ ผู้กระทำความผิดความผิดกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น รวมไปถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา พนักงานและลูกจ้างในการอำนวยความสะดวกถูกทำลายความน่าเชื่อถือและศรัทธาในศาลยุติธรรม สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มาติดต่อราชการจะได้รับความยุติธรรม ดังนั้น เพื่อให้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี การติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนี และการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์นี้เป็นการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมไปถึงการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี การติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาล การดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังในศาล โดยศึกษาถึงความเป็นมา ความสำคัญ แนวคิด ทฤษฎี พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 คำสั่งสำนักงานศาลยุติธรรม และศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายในประเทศไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์นี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าจากกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในเรื่องดังกล่าวทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษา และเอกสารอื่น ๆ รวมไปถึงแนวความคิดของนักวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. เพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศและประเทศไทย
3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
4. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

การจับและการควบคุมตัวเป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยอย่างหนึ่ง เพื่อนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทำความผิดมาดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล เพื่อบังคับตามผลของคำพิพากษา ซึ่งการจับและการควบคุมตัวเป็นการทำลายสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งบุคคลอื่นจะมาล่วงละเมิดไม่ได้ โดยการจับและการควบคุมตัวจึงต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สารนิพนธ์นี้จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนี้

2.1 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมไทย

2.1.1 ประวัติความเป็นมาศาลยุติธรรม

การศาลในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ระยะแรก ซึ่งเมื่อก่อนการศาลแบบไทยนิยมแบบไทยโบราณมีความเหมาะสม แต่พอกาลเวลาได้ล่วงเลยผ่านไป กลับกลายเป็นไม่เหมาะสมตามเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป¹ และเป็นเครื่องถ่วงความเจริญของสังคมที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกนิยม เพราะมีระบบศาลกระจายอยู่ตามกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มากมาย และมีระบบที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีที่ต้องทำงานร่วมกันหลายหน่วยงานส่งผลให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าและสับสน² รวมไปถึงการก้าวก่ายอำนาจของศาลเนื่องจากบางศาลไม่ทราบเขตอำนาจที่แน่นอน นอกจากนั้นตระลาการที่พิจารณาคดีในศาลต่าง ๆ ยังอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเสนาบดีหรืออธิบดีเจ้ากระทรวง ทบวง กรม ส่งผลให้อำนาจบริหารเข้ามาก้าวก่ายอำนาจของตุลาการ การพิจารณาและพิพากษาคดีปราศจากความอิสระ รวมไปถึงการทุจริตและแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบไม่เอาใจใส่งาน ประกอบกับการได้สวน

¹ ศาลฎีกา และสำนักงานศาลยุติธรรม. (2548). *เมื่อวันวานของศาลยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: ขงพลเทรตติ้ง. หน้า 25.

² ศาลยุติธรรม. (2561). *ประวัติศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <https://www.coj.go.th/th/content/page/index/id/3>. [2566, 11 เมษายน].

ชักฟอกตามระบบจารีตนครบาลค่อนข้างป่าเถื่อนและโหดร้าย จึงจะเห็นได้ว่าระบบศาลไทยในสมัยก่อนไม่อาจเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ รวมทั้งเหตุให้ชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยโจมตีและไม่ยอมอยู่ภายใต้อำนาจศาลไทย จนก่อให้เกิดสิทธิออกอาณาเขตและการสูญเสียเอกราชทางการศาลในสมัยนั้น³ จึงได้มีการปฏิรูปที่วางรากฐานโครงสร้างศาลยุติธรรมใหม่ด้วยการจัดระบบศาลแบบตะวันตกนิยม และมีแนวคิดใหม่ที่แยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายตุลาการ และเนื่องมาจากการติดต่อกับต่างประเทศจึงต้องมีการปฏิรูประบบศาลไทยขึ้นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับชาติตะวันตก⁴

ซึ่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงรวบรวมศาลที่กระจัดกระจายอยู่ตามกระทรวง กรมต่าง ๆ ให้รวมไว้ในที่แห่งเดียวกันเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสมไม่ทำให้ราษฎรเดือดร้อน และในโอกาสที่กรุงเทพมหานครมีอายุครบ 100 ปี ซึ่งตรงกับวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2425 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินวางศิลาฤกษ์อาคารศาลสถิตย์ยุติธรรม โดยมีพระราชประสงค์ให้ตั้งศาลขึ้นเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดอรรถคดี ทรงเล็งเห็นว่าบ้านเมืองจะอยู่ด้วยความสงบสุขร่มเย็นต้องอาศัยการศาลเป็นสำคัญ จึงทรงจัดระบบกฎหมายและระเบียบทางการศาลขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชาติตะวันตก โดยมีกรมหลวงพิชิตปรีชากรและพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขกฎหมายและปฏิรูประบบการศาลยุติธรรมให้เจริญรุ่งเรืองเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ ศาลจึงเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนสืบมาตราบเท่าทุกวันนี้⁵

ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มีอยู่ทั่วราชอาณาจักร ระบบศาลยุติธรรม สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ชั้น คือ ชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ ชั้นฎีกา รวมเป็นศาลทั่วราชอาณาจักร จำนวน 274 ศาล (ไม่นับรวม 9 ศาลสาขา) (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563) ประกอบด้วย⁶

³ ศาลฎีกา และสำนักงานศาลยุติธรรม. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1. หน้า 25.

⁴ ศาลยุติธรรม. (2561). *ประวัติศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <https://www.coj.go.th/th/content/page/index/id/3>. [2566, 11 เมษายน].

⁵ พิพิธภัณฑ์ศาลไทยและหอจดหมายเหตุ. (2566). *ประวัติความเป็นมาศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://museum.coj.go.th/th/history.html?hist=History-of-the-Court-of-Justice>. [2566, 1 มีนาคม].

⁶ สำนักแผนงานและงบประมาณ. (2563). *โครงสร้างศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/54/iid/126661>. [2566, 25 มีนาคม].

1) ศาลชั้นต้น เป็นศาลซึ่งรับคำฟ้อง หรือคำร้องในชั้นเริ่มต้นคดีไม่ว่าเป็นคดีแพ่ง คดีผู้บริโภคร คดีสิ่งแวดล้อม คดีนักท่องเที่ยว คดีแรงงาน คดีภาษีอากร คดีล้มละลาย คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีอาญา และคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยดำเนินการตัดสินชี้ขาดเป็นชั้นแรก ทั้งมีอำนาจดำเนินการพิจารณาแทนศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาในบางเรื่องด้วย ศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรมีจำนวนทั้งหมด 262 ศาล (ไม่นับรวม 9 ศาลสาขา) ประกอบด้วยศาลต่าง ๆ ดังนี้⁷

(1) ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 ศาล ประกอบด้วย

(1.1) กลุ่มศาลแพ่ง ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี

(1.2) กลุ่มศาลอาญา ได้แก่ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาตลิ่งชัน ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี

(1.3) ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

(2) ศาลจังหวัด มีจำนวน 111 ศาล (6 สาขา)

(3) ศาลแขวง มีจำนวน 39 ศาล

(4) ศาลชำนาญพิเศษ มีจำนวน 90 ศาล ประกอบด้วย

(4.1) ศาลแรงงานกลาง จำนวน 1 ศาล

(4.2) ศาลแรงงานภาค จำนวน 9 ศาล (2 สาขา)

(4.3) ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง จำนวน 1 ศาล

(4.4) ศาลล้มละลายกลาง จำนวน 1 ศาล

(4.5) ศาลภาษีอากรกลาง จำนวน 1 ศาล

(4.6) ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จำนวน 1 ศาล (1 สาขา)

(4.7) ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด จำนวน 76 ศาล

(5) ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบประจำภาค 1 - 9 จำนวน 9 ศาล

2) ศาลชั้นอุทธรณ์ เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณามีคำสั่งอื่น ๆ เช่น มีคำสั่งเกี่ยวกับการขอประกันตัวในคดีอาญา และการขอทุเลาการบังคับคดีในคดีแพ่ง

⁷ สำนักแผนงานและงบประมาณ. (2563). *โครงสร้างศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/54/iid/126661>. [2566, 25 มีนาคม].

การพิจารณาของศาลอุทธรณ์มีลักษณะเป็นการตรวจสอบหรือทบทวนในชั้นอุทธรณ์ รวมเป็น 11 ศาล ประกอบด้วย⁸

(1) ศาลอุทธรณ์ จำนวน 1 ศาล มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งคดีแพ่ง คดีผู้บริโภคร คดีสิ่งแวดล้อม คดีอาญา คดีเลือกตั้ง คดียาเสพติด คดีอาญาทุจริต และคดีค้ำมนุษย์

(2) ศาลอุทธรณ์ภาค 1 - 9 จำนวน 9 ศาล มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งคดีแพ่ง คดีผู้บริโภคร คดีสิ่งแวดล้อม คดีอาญา และคดีเลือกตั้ง

(3) ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ จำนวน 1 ศาล มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีภาษีอากร คดีแรงงาน คดีล้มละลาย และคดีเยาวชนและครอบครัว

3) ศาลชั้นฎีกา เป็นศาลสูงสุดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฎีกา และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายเฉพาะ แต่หากคดีใดมีปัญหาสำคัญไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย ประธานศาลฎีกาเห็นว่าควรให้วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ประธานศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้นำปัญหาดังกล่าวเข้าสู่การวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ศาลฎีกามีเพียงศาลเดียวตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร⁹

2.1.2 บทบาทและความสำคัญของศาล

องค์กรศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาชี้ขาดข้อพิพาทคดีให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ผู้พิพากษาได้รับการคุ้มครองให้ผู้พิพากษาไม่มีความเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยงานใด รวมไปถึงการโยกย้ายผู้พิพากษาห้ามมิให้มีการโยกย้ายผู้พิพากษาหากไม่ได้รับความยินยอม¹⁰ โดยมีประธานศาลฎีกาเป็นประมุขฝ่ายตุลาการมีอำนาจพิจารณาคดีในศาลฎีกา

⁸ สำนักแผนงานและงบประมาณ. (2563). *โครงสร้างศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/54/iid/126661>. [2566, 25 มีนาคม].

⁹ สำนักแผนงานและงบประมาณ. (2563). *โครงสร้างศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/54/iid/126661>. [2566, 25 มีนาคม].

¹⁰ สหรัฐ สิริวัฒน์. (2558). *ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal)*. เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 4.

และวางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม เพื่อให้การดำเนินงานของศาลยุติธรรมเป็นไป ด้วยความเรียบร้อยและเป็นระเบียบดูแลผู้พิพากษาศาลยุติธรรมให้ปฏิบัติตามระเบียบวิธีการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นตามกฎหมายหรือด้วยประการอื่นให้ถูกต้อง รวมทั้งกำหนดนโยบายและบริหารราชการ ศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นบทบาทภารกิจที่เพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง¹¹

ดังนั้นการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาหรือตุลาการต้องทำหน้าที่ด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ยุติธรรม และมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี ภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้กับประชาชนในการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี

2.1.3 ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

งานตุลาการเป็นหลักประกันที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ ศาลมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเยียวยาแก่ผู้ที่ถูกระงับละเมิดตามกฎหมาย โดยนำผู้ที่กระทำความผิด ตามกฎหมายให้ได้รับโทษตามกระบวนการยุติธรรม แต่หากยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้กระทำความผิดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำตัดสิน ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ในนานาอารยประเทศมุ่งหมายให้ศาลมีความเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ จากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติของรัฐ และศาลต้องได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายและ ทางการกระทำที่ถูกร้าย การคุกคาม ข่มขู่ การกระทำใด ๆ จากการกระทำตามหน้าที่¹²

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเรื่องความอิสระ ของผู้พิพากษาในการใช้อำนาจของตุลาการใน มาตรา 188 บัญญัติไว้ว่า

“การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม กฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง”¹³

นอกจากความอิสระของผู้พิพากษาศาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้อำนาจไว้แล้ว คณะกรรมการตุลาการได้จัดทำประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการขึ้น เพื่อให้เป็นหลักประกันในการอำนวยความสะดวก เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของ ผู้พิพากษาในการทำหน้าที่ในทางอรรถคดี ซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ถูกต้อง ตามหลักกฎหมาย และนิติประเพณี และต้องแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตน

¹¹ ศาลฎีกา. (2566). *อำนาจหน้าที่ศาลฎีกา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.supremecourt.or.th>. [2566, 1 มีนาคม].

¹² สหรัญ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญอรรถที่ 10. หน้า 5.

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 188.

ได้ปฏิบัติเช่นนั้นอย่างเคร่งครัด การนั่งพิจารณาคดีผู้พิพากษาจะต้องวางตนเป็นกลางปราศจากอคติ มีความเสมอภาค มีเมตตาธรรม และพึงสำรวมตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่¹⁴

หลักความอิสระของผู้พิพากษาอาจแบ่งแยกได้เป็น 3 ประการ¹⁵ ได้แก่

ประการแรก ความอิสระของการทำหน้าที่ในทางตุลาการ (die sachliche Unabhaengigkeit) เป็นหลักความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาคดีผู้พิพากษาคดี และเป็นหลักความคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีผู้พิพากษาคดีไม่ให้อิทธิพลภายนอกทั้งหลาย โดยเฉพาะการแทรกแซงจากองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐองค์กรอื่น รวมไปถึงการแทรกแซงโดยทางอ้อมด้วย ซึ่งอาจมีผลต่อการทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีผู้พิพากษาคดีของผู้พิพากษา ทั้งนี้ เพราะผู้พิพากษาย่อมผูกตนเองเฉพาะภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น

ประการที่สอง ความอิสระในทางองค์กร (die organisatorische Unabhaengigkeit) หรือความเป็นอิสระในการจัดองค์กรของศาล (die organisatorische Selbstaindigkeit der Gerichte) หมายความว่าอำนาจตุลาการ ศาล หรือผู้พิพากษาจะต้องไม่อยู่ในลักษณะของความสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้อำนาจขององค์กรอื่นไม่ว่าจะโดยในข้อเท็จจริงหรือในทางกฎหมายก็ตาม

ประการที่สาม ความอิสระในทางส่วนบุคคล (die personenliche Unabhaengigkeit) หมายความว่า โดยหลักแล้วการถอดถอนและการโยกย้ายผู้พิพากษาต้องทำตามความประสงค์ของผู้พิพากษาจะไม่อาจกระทำได้หากผู้พิพากษาไม่มีความประสงค์ เว้นแต่จะกระทำโดยคำพิพากษาของศาล เพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อความอิสระของการทำหน้าที่ของผู้พิพากษา หากเกิดผลกระทบต่อความอิสระของผู้พิพากษาจะทำให้การวินิจฉัยตัดสินคดีไปในทางใดทางหนึ่งซึ่งอาจจะกระทบต่อตำแหน่งของผู้พิพากษาแล้วนั้น จึงจำเป็นจะต้องมีหลักประกันให้แก่ผู้พิพากษาในการดำรงตำแหน่งดังกล่าวโดยไม่มีผู้ใดมาแทรกแซงได้

¹⁴ สหรัฐ สิริวิวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญบรรณที่ 10. หน้า 5.

¹⁵ บรรเจิด สิงคะเนติ. (2558). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 31-32.

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล

สถาบันตุลาการเป็นสถาบันที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจหลักในการปกครองประเทศตามอำนาจที่ได้รับมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญในการตัดสินใจคดีต่าง ๆ เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ซึ่งการตัดสินใจคดีศาลต้องได้รับความอิสระและปราศจากการครอบงำจากอำนาจฝ่ายอื่น ๆ และภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้พิพากษาอย่างสิ้นเชิง¹⁶

ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีระบบการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้พิพากษาเจ้าหน้าที่ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการรักษาความปลอดภัยบริเวณศาลให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยนายพิระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในขณะนั้นได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาระบบการยุติธรรมในประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นพบว่า การบังคับคดีตามหมายอาญา ยังไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดหรือหลบหนีหมายจับการควบคุมตัวการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีของศาล การคุ้มครองและให้ความปลอดภัยแก่พยานในคดีอาญาสำคัญ การตรวจสอบยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา และการส่งตัวนักโทษหรือผู้ต้องขังในคดีสำคัญยังขาดหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะหรือเป็นเจ้าภาพหลักในการดูแลรับผิดชอบภารกิจดังกล่าว เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางการปรับโครงสร้างแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยการจัดตั้งสำนักงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมายและคณะทำงาน แบ่งส่วนราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อดูแลให้การปฏิบัติและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และพัฒนาระบบการยุติธรรมให้มีระบบ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2555 พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้ความเห็นชอบในการยุบรวมและโอนย้ายข้าราชการสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมายหรือ “ไทยมาเชล” ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ให้ไปอยู่ในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) เนื่องจากทั้ง 2 หน่วยงานมีภารกิจและหน้าที่เหมือนกัน¹⁷

สภาพปัญหาของศาลยุติธรรมไทยมีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลบหนีทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษตามผลของ

¹⁶ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแก้ว เจริญธรรมที่ 10. หน้า 5-6.

¹⁷ ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. (2563). *บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการอำนวยความยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม*. เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 19 วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม. หน้า 4-5.

คำพิพากษาอย่างแท้จริง ทำให้คำพิพากษาขาดสภาพบังคับ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล อันมีสาเหตุเนื่องมาจากสำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนกระบวนการในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวของศาล ส่วนอีกปัญหาหนึ่งคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจมีภารกิจจำนวนมากในการรักษาความสงบเรียบร้อย จึงไม่อาจติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วหลบหนีได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ประกอบกับมีสถานการณ์ความไม่สงบอันส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในพื้นที่บริเวณศาลอยู่บ่อยครั้งเป็นผลให้มาตรฐานในการรักษาความยุติธรรมของศาลไทยในภาพรวมได้รับผลกระทบและเกิดปัญหา ดังนั้น จึงต้องมีกระบวนการในการสนับสนุนการพิจารณาการพิพากษาคดีและการบังคับตามผลของคำพิพากษาเป็นไปได้อย่างทันทั่วทั้งที่มีมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่บริเวณศาลที่มีประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานของการป้องกันและรักษาความปลอดภัยของผู้พิพากษาได้อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นที่จะต้องมิกฎหมายเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลขึ้นมา และการจัดตั้ง (Court Marshal) ขึ้นมา¹⁸

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ศาลเป็นหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน การพิจารณาคดีหรือทำหน้าที่ของผู้พิพากษาต้องมีความเป็นอิสระและปราศจากการครอบงำจากฝ่ายใด และที่ผ่านมามีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอันส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษารวมไปถึงความเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเกิดความล่าช้า ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษตามผลของคำพิพากษาอย่างแท้จริง ทำให้คำพิพากษาขาดสภาพบังคับต่อมาได้มีการออกกฎหมาย พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงประชาชนผู้มาติดต่อและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาล รวมไปถึงอำนาจการสนับสนุนและเสริมสร้างประสิทธิภาพการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวให้ได้รับการลงโทษมาบังคับตามผลของคำพิพากษา¹⁹

2.2.1 โครงสร้างหน่วยงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ตามประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 9) และคำสั่งศูนย์รักษาความปลอดภัย เรื่อง การกำหนดลักษณะงานและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6.

¹⁹ สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2563). *เจ้าพนักงานตำรวจศาล*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 2-3.

ศูนย์รักษาความปลอดภัย ซึ่งได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม โดยแบ่งงานภายในออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

1) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 1²⁰

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคล และทรัพย์สินในบริเวณศาล

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

(5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับตามคำสั่งศาล

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานผลของส่วนงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นและพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 1

(9) ดำเนินการเกี่ยวกับงานสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล²¹

(10) งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

²⁰ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2562). *การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 5-6.

²¹ ศูนย์รักษาความปลอดภัย ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล. (2565). *การกำหนดลักษณะงานและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล ศูนย์รักษาความปลอดภัย ซึ่งได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของศูนย์รักษาความปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์รักษาความปลอดภัย. หน้า 11.

(1) ให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 1

2) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล²²

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับคำสั่งปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

(5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับตามคำสั่งศาล

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานผลของส่วนงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นและพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 2 และภาค 7

(9) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผนยุทธศาสตร์และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล²³

(10) งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

(11) ให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 2 และภาค 7

²² สำนักงานศาลยุติธรรม. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 20. หน้า 6-7.

²³ ศูนย์รักษาความปลอดภัย. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 21. หน้า 11.

3) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 3²⁴

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคล และทรัพย์สินในบริเวณศาล

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

(5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับตามคำสั่งศาล

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานผลของส่วนงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นและพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 3 และภาค 4

(9) ดำเนินการเกี่ยวกับงานส่งเสริมภารกิจรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (1) (2) (3)²⁵

(10) งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

(11) ให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 3 และภาค 4

4) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 4²⁶

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคล และทรัพย์สินในบริเวณศาล

²⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 20. หน้า 7.

²⁵ ศูนย์รักษาความปลอดภัย. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 21. หน้า 11.

²⁶ สำนักงานศาลยุติธรรม. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 20. หน้า 7-8.

- (2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล
- (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม
- (4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี
- (5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับตามคำสั่งศาล
- (6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- (7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานผลของส่วนงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
- (8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นและพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 5 และภาค 6
- (9) ดำเนินการเกี่ยวกับงานการเงิน การบัญชี การพัสดุเบื้องต้น ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล²⁷
- (10) งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย
- (11) ให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 5 และภาค 6
- 5) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 5²⁸
- (1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล
- (2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล
- (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้าง

²⁷ ศูนย์รักษาความปลอดภัย. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 21. หน้า 11.

²⁸ สำนักงานศาลยุติธรรม. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 20. หน้า 8-9.

ของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

(5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับตามคำสั่งศาล

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานผลของส่วนงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นและพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 8 และภาค 9

(9) ดำเนินการเกี่ยวกับงานส่งเสริมการจัดการตามหมายจับ ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) (5)²⁹

(10) งานอื่นๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

(11) ให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมในภาค 8 และภาค 9

6) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 6³⁰

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

²⁹ ศูนย์รักษาความปลอดภัย. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 21. หน้า 11.

³⁰ สำนักงานศาลยุติธรรม. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 20. หน้า 9.

(5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับตามคำสั่งศาล

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานผลของส่วนงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(9) ดำเนินการเกี่ยวกับงานปฏิบัติการข่าวสาร ด้านความมั่นคงและกิจการพิเศษที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล³¹

(10) งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

(11) ให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวในพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

7) ส่วนฝึกอบรมเจ้าพนักงานตำรวจศาล³²

(1) ศึกษา วิเคราะห์ แผนยุทธศาสตร์ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งและเอกสารราชการ ปัญหาข้อขัดข้องและผลการประเมินการฝึกอบรมเจ้าพนักงานตำรวจศาล

(2) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักการเรียนรู้และเนื้อหา หัวข้อ เพื่อพัฒนาเทคนิคและวิธีการเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การหาข่าว และการจับกุม

(3) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักการเรียนรู้และเนื้อหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจภารกิจที่ได้รับมอบหมายที่ดีสำหรับการปฏิบัติงาน

(5) ออกแบบ วางแผน พัฒนาหลักสูตร และดำเนินการฝึกอบรม รวมถึงพัฒนาเจ้าพนักงานตำรวจศาล

(6) วิเคราะห์ และติดตามการประเมินผลการพัฒนาและฝึกอบรมเจ้าพนักงานตำรวจศาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

³¹ ศูนย์รักษาความปลอดภัย. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 21. หน้า 11.

³² สำนักงานศาลยุติธรรม. อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 20. หน้า 5.

(7) ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยเจ้าพนักงานตำรวจศาล และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(8) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณ และรายงานของส่วนงาน

(9) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากนี้ ยังมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ประจำอยู่ในการกำหนดให้มีกรอบอัตรากำลังเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามส่วนหรือกลุ่มงานเจ้าพนักงานตำรวจศาลในศาลทั่วประเทศ ในสำนักอำนวยการประจำศาล สำนักงานประจำศาล และสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค³³ โดยมีการกำหนดลักษณะงานและมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงาน และลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

(5) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้จัดการตามหมายจับตามคำสั่งศาล

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณและรายงานของส่วนงาน

(8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย³⁴

³³ ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. อ้างแล้ว เชียงธรรมที่ 17. หน้า 9-10.

³⁴ ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. อ้างแล้ว เชียงธรรมที่ 17. หน้า 10.

2.2.2 กรอบอัตรากำลังพลในตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล³⁵

(ข้อมูล ณ วันที่ 9 พฤษภาคม 2566)

ลำดับ	หน่วยงาน	ประเภทวิชาการ	ประเภททั่วไป
1.	ศูนย์รักษาความปลอดภัย	36	8
2.	ศาลฎีกา	5	0
3.	ศาลอุทธรณ์/ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ/ ศาลอุทธรณ์ภาค 1-9	11	0
4.	ศาลชั้นต้นในเขตกรุงเทพมหานคร	15	0
5.	ศาลพิเศษ - ศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ 1-9	14	0
6.	ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 2-9	1 8	0 0
7.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 1 ศาลจังหวัด ศาลแขวง	3 11 12	2 0 0
8.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 2 ศาลจังหวัด ศาลแขวง	3 10 3	2 0 0
9.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 3 ศาลจังหวัด ศาลแขวง	3 16 3	3 0 0
10.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ศาลจังหวัด ศาลแขวง	3 16 3	3 0 0
11.	สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 5 ศาลจังหวัด ศาลแขวง	3 13 5	2 0 0

³⁵ ศูนย์รักษาความปลอดภัย ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 6. (2566). *ส่งแบบรายงานผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานเพื่อรับเงินค่าตอบแทนพิเศษสำหรับตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล ประจำปีเดือนเมษายน 2566*. กรุงเทพฯ: ศูนย์รักษาความปลอดภัย.

ลำดับ	หน่วยงาน	ประเภทวิชาการ	ประเภททั่วไป
12.	สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 9	3	3
	ศาลจังหวัด	9	0
	ศาลแขวง	2	0
รวม		266	25

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของบุคคลเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีเท่าเทียมกัน เป็นเรื่องของความชอบธรรมที่พึงมีในสังคม ด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในการดำรงชีวิต แม้ว่าบุคคลนั้นจะตกอยู่ในฐานะของผู้ต้องหาในคดีอาญาก็ตาม ส่วนใหญ่ในประเทศเสรีประชาธิปไตย ถือว่าการให้ความคุ้มครองในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่รัฐจักต้องดำเนินการให้สิ่งเหล่านี้แก่ประชาชน และคุ้มครองสิ่งเหล่านี้แก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือบุคคลผู้ถูกกล่าวหา ในคดีอาญานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบความหมายของสิทธิเสรีภาพของบุคคลว่า “สิทธิ (Rights)” และ “เสรีภาพ (Liberty)” นั้น มีความหมายว่าอย่างไร³⁶

2.3.1 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิ(Right) ในทางวิชาการกฎหมายไทยได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างน่าสนใจ ได้แก่ คำว่า “เสรีภาพ” นั้น ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้เปรียบเทียบกับ “สิทธิ” ว่าเป็นสิ่งที่คล้ายคลึงกัน และยังได้กล่าวอีกว่าเสรีภาพ (Liberty) ตามตำราธรรมศาสตร์ของอังกฤษ ได้แยก “เสรีภาพ” ออกจาก “สิทธิ” ซึ่งตามกฎหมายภาคพื้นยุโรปไม่ได้แยกเสรีภาพออกไปต่างหาก โดยจัดเข้าอยู่ในจำพวกสิทธิตามกฎหมายมหาชน แต่ตามกฎหมายอังกฤษ เสรีภาพอาจเป็นเรื่องกฎหมายเอกชนก็ได้ แซลมอนด์ (Salmond) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เสรีภาพ” ไว้ว่าเป็นประโยชน์ ซึ่งบุคคลได้มาโดยปราศจากหน้าที่ในทางกฎหมายใด ๆ ต่อตนเอง กล่าวคือ เป็นสิ่งที่บุคคลอาจกระทำได้ โดยจะไม่ถูกป้องกันขัดขวางโดยกฎหมายเป็นประโยชน์ที่บุคคลจะกระทำการใด ๆ ได้ตามชอบใจ...³⁷

³⁶ กนกกาญจน์ แป้นส่ง. (2562). *ปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีกรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 23-24.

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24-25.

รองศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ วิสชุดพิชญ์ มีความเห็นในเรื่อง สิทธิ (Right) หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์ หรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิทางหนี้ กรรมสิทธิ์ ในอันที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน³⁸

รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต และคณะ มีความเห็นว่าสิทธิ (Right) หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น ซึ่งเป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในการที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นหรือหลายคน กระทำการหรือละเว้นกระทำการบางอย่างบางประการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน³⁹

รองศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ได้อธิบายความหมายของคำว่าสิทธิ (Right) โดยแยกเป็นสิทธิตามความหมายทั่วไป และสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

สิทธิตามความหมายทั่วไป หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้แก่บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่น

สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ถือว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายมหาชน (das subjektive öffentliche Recht) หมายถึง กฎหมายสูงสุดที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองบุคคลในการที่บุคคลจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือไม่กระทำการใด ซึ่งการให้อำนาจดังกล่าวบุคคลก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในขอบเขตสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตของสิทธิ (der Grundrechtseingriff) ของตน บางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และยังหมายความรวมถึงการได้หลักประกันในทางหลักการ ซึ่งหมายถึงการมุ่งคุ้มครองต่อสถาบันในทางกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น มุ่งคุ้มครองกรรมสิทธิ์ (Ownership) หรือเสรีภาพในทางวิชาการ ดังนั้น สิทธิตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐและผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายที่จะต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติ⁴⁰

ดร.คณิน บุญสุวรรณ ให้ความหมายคำว่า สิทธิ (Right) หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมที่บุคคลสามารถที่จะมีหรือทำอะไรก็ได้ที่มีกฎหมายรับรอง แต่คำว่าทำอะไรก็ได้ในที่นี้มีได้หมายความว่าทำอะไรได้ตามใจ เพราะหากทำอะไรลงไปแล้วเกิดไปกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น

³⁸ วรพจน์ วิสชุดพิชญ์. (2543). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 21.

³⁹ อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2544). *การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 86.

⁴⁰ บรรเจิด สิงคะเนติ. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 15. หน้า 43.

หรือทำให้บุคคลอื่นต้องเดือดร้อน เสียหาย หรือสูญเสียอะไรบางอย่าง การกระทำได้กล่าว ก็เป็นสิ่ง ที่ต้องห้าม เช่น สิทธิในการมีทรัพย์สินส่วนตัว สิทธิในที่ดิน สิทธิในการป้องกันตัวเอง หรือ สิทธิในการใช้รถใช้ถนน หรือสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว⁴¹

คำว่า เสรีภาพ (Liberty) นั้น ในทางกรวิชการกฎหมายไทยได้มีผู้ให้ความหมายของ คำว่า เสรีภาพ ไว้ที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ อธิบายคำว่าเสรีภาพ คือ ภาวะของมนุษย์ที่ ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่นเป็นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใด บุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่เขาไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่เขาไม่ประสงค์จะกระทำ และไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่เขาประสงค์จะกระทำ โดยสรุปแล้วเสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วย ตนเองตามใจปรารถนา เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง⁴²

รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต และคณะ เห็นว่าเสรีภาพ (Liberty) หมายถึง สภาวะการณ์ของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่น หรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยว ขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำหรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งทีบุคคลนั้นประสงค์ ที่จะกระทำ⁴³

รองศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ อธิบายว่า เสรีภาพ (Liberty) เป็นสภาวะการณ์ ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตน เสรีภาพ จึงหมายถึง อำนาจในการกำหนดตนเอง โดยอิสระของบุคคลที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด อันเป็น อำนาจที่มีเหนือตนเอง⁴⁴

2.3.2 การคุ้มครองผู้ต้องหาตามกฎหมายบัตรแห่งสหประชาชาติ

การคุ้มครองผู้ต้องหาตามกฎหมายบัตรแห่งสหประชาชาติ “กฎบัตรสหประชาชาติ” ถือกำเนิด และมีการลงนามรับรองกฎบัตร เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1943 นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ของการยอมรับสิทธิมนุษยชนในระดับโลก ดังที่ปรากฏในคำปรารภโดยมีสาระบางตอนความว่า “เราในฐานะประชาชนของสหประชาชาติมีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะยืนยันความศรัทธาในสิทธิมนุษยชน ขึ้นพื้นฐานในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์...” โดยชี้แจงไว้ด้วยหลักการสำคัญ เช่น หลักการ

⁴¹ คณิน บุญสุวรรณ. (2547). *คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ. หน้า 21.

⁴² สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2548). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 46.

⁴³ อุดม รัฐอมฤต และคณะ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 39. หน้า 87.

⁴⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 15. หน้า 61.

ไม่เลือกปฏิบัติ (Non - Discrimination Principles) เป็นหลักการที่ประกาศครั้งแรกในกฎบัตรสหประชาชาติซึ่งกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลทางด้านเผ่าพันธุ์ เพศ ภาษา และศาสนา⁴⁵

ประการแรก การห้ามปฏิบัติที่แตกต่าง ดังนั้น หากการดำเนินการใด ๆ ของรัฐเป็นการกระทำเพื่อให้สิทธิหรือลดทอนสิทธิหรือประโยชน์ของประชาชนแล้วจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน และในประการที่สองจะต้องเป็นการกระทำในทางยืนยัน (re - affirmative action) ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มุ่งหมายส่งเสริมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษเพื่อให้บุคคลที่อยู่ในสถานะที่เสียเปรียบกว่าได้รับโอกาสที่จะใช้สิทธิได้เท่าเทียมกับผู้อื่น⁴⁶

การกำหนดมาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Standards on Criminal Justice) อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาไว้ได้แก่

1) ประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1979⁴⁷

ข้อ 1 วางหลักไว้ว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎหมายตลอดเวลาเพื่อบริการชุมชน และเพื่อปกป้องคุ้มครองบุคคลให้ปลอดภัยจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยจะต้องทุ่มเทการทำงานด้วยความรับผิดชอบตามมาตรฐานของวิชาชีพนั้น” และมีหมายเหตุของคำว่า “เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย” ให้รวมถึงเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายทุกประเภทไม่ว่าจะได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งที่มีอำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการจับกุม หรือคุมขังโดยกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานดังกล่าวต้องกระทำโดยเคารพ และมุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนพิทักษ์รักษาสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคน

ข้อ 2 และจะใช้กำลังบังคับได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งและเฉพาะกรณีเป็นการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ

ข้อ 3 ซึ่งกรณีที่มีความจำเป็นโดยชอบตามพฤติการณ์เพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือในการจับกุมผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องสงสัย โดยชอบด้วยกฎหมายและกฎหมายภายในของประเทศโดยทั่วไปจะต้องระบุนข้อจำกัดให้การใช้กำลังบังคับดังกล่าวให้อยู่ในกรอบความพอดี

⁴⁵ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 25.

⁴⁶ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 25-26.

⁴⁷ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 26.

2) หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก ค.ศ. 1988 เป็นหลักการที่ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไปโดยมติที่ 43/173 ลงวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ. 1988 โดยวางหลักเกณฑ์ในการใช้อำนาจรัฐในการจับกุม คุมขัง หรือจำคุก ว่าจะกระทำได้อย่างจำกัดเพียงเท่าที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย และโดยบุคคลผู้ที่กฎหมายระบุอำนาจหน้าที่นั้นไว้สำหรับการดังกล่าว (ข้อ 2) โดยใช้อำนาจได้เพียงภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและการใช้อำนาจหน้าที่นั้น พึงถูกตรวจสอบได้โดยองค์กรศาล หรือองค์กรอื่น (ข้อ 9) และผู้ถูกจับกุม คุมขัง หรือจำคุก ต้องได้รับแจ้งถึงรายละเอียดของการจับกุม คุมขัง จำคุก และเจ้าหน้าที่ต้องอธิบายให้ผู้นั้นทราบว่าผู้นั้นมีสิทธิตามกฎหมายอย่างไร และจะใช้สิทธินั้นได้อย่างไร (ข้อ 13) และผู้ถูกคุมขัง ในฐานะผู้ต้องสงสัย หรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญานั้นพึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และพึงได้รับการปฏิบัติเหมือนอย่างข้อสันนิษฐานนั้นด้วย โดยการจับกุม คุมขังบุคคลระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาจะกระทำต่อเมื่อเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและต้องกระทำภายใต้เงื่อนไข และวิธีการที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น (ข้อ 36) เป็นต้น⁴⁸

2.3.3 การคุ้มครองผู้ต้องหาตามปฏิญญาสิทธิมนุษยชน

ประเทศไทยได้ลงมติรับรอง เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 โดย “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) เป็นเอกสารที่ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิที่มนุษย์พึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติรวมทั้งเสรีภาพขั้นมูลฐานสำหรับทุกคนทุกแห่งในโลก โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ผู้ต้องหาเองก็ถือเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่ได้รับการคุ้มครองเช่นกัน ดังนั้น จึงได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้รวมทั้งได้วางกรอบในการจำกัดการแทรกแซงของรัฐไว้อย่างกว้าง ๆ โดยหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการคุ้มครอง คือ มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาพร้อมกับ (ข้อ 1) ความมีอิสระ มีศักดิ์ศรี และความเท่าเทียมกัน (ข้อ 5) บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษโดยวิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือหยาบเถื่อนมิได้ และ (ข้อ 9) ที่สำคัญบุคคลใดจะถูกจับ กักขังโดยพลการมิได้ หลักการดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน แม้บุคคลนั้นจะเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม การจับกุม กักขัง รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจะต้องคำนึงถึงหลักการเหล่านี้ กล่าวคือจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และต้องปฏิบัติต่อบุคคลเช่นนี้โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการคุ้มครองดังกล่าวยังรวมไปถึงการคุ้มครองระหว่างการพิจารณาคดี เช่น สิทธิเท่าเทียมกัน

⁴⁸ กนกกาญจน์ แป้นส่ง. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 36. หน้า 27.

ที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม (ข้อ 10) โดยอยู่บนข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะตัดสิน (ข้อ 11) เป็นต้น⁴⁹

2.3.4 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 มีผลใช้บังคับ 30 มกราคม 2540 เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีสาระสำคัญในการรับรองหลักการว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยมีบทบัญญัติ รวมทั้งสิ้น 53 ข้อ ส่วนที่ 1 (ข้อ 1) กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง ส่วนที่ 2 (ข้อ 2 - 5) กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่รับรองจะเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด ส่วนที่ 3 (ข้อ 6 - 27) กล่าวถึงสาระของสิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อาทิ เสรีภาพในการมีชีวิต เสรีภาพจากการถูกทรมาน การห้ามมิให้บุคคลถูกจับกุมตามอำเภอใจ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการแสดงออก ส่วนที่ 4 (ข้อ 28 - 45) กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน พันธกรณีของรัฐในการจัดทำรายงานของรัฐภาคี และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ส่วนที่ 5 (ข้อ 46 - 47) กล่าวถึงห้ามการตีความไปในทางขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ รวมทั้งการให้ตีความในการที่จะตีรอนสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนที่ 6 (ข้อ 48 - 53) กล่าวถึงกติกาลงนามสมาชิกเข้าเป็นภาคีแห่งกติกานี้⁵⁰

หลักเกณฑ์ในการกำหนดมาตรการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่จะจับกุม คุมขังบุคคล จะต้องทำภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และได้รับการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก ได้แก่ ศาล โดยการส่งตัวผู้ถูกจับแก่ศาลเพื่อตรวจสอบถึงเหตุที่จับทันทีที่ถูกจับและมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบความชอบธรรมของการจับหรือควบคุมได้ และมีสิทธิร้องขอให้ปล่อยกรณีที่มีการควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีการควบคุมกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งบัญญัติไว้ใน ภาค 2 ข้อ 9 ดังนี้⁵¹

⁴⁹ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 27.

⁵⁰ สิทธิมนุษยชน. (2566). *ICCPR กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism/ICCPR.php>. [2566, 10 มีนาคม].

⁵¹ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 28.

1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกกีดรอนเสรีภาพของตนมิได้ยกเว้น โดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

2) ในขณะที่จับกุมบุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน⁵²

3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาจะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการและจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่า จะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณา และจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษา เมื่อถึงวาระนั้น⁵³

4) บุคคลใดที่ถูกกีดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ตัดสินโดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป⁵⁴

5) บุคคลใดที่ถูกจับกุม หรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับคำสินไหมทดแทน⁵⁵

2.4 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการควบคุม ระวังและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก กล่าวคือ ในคดีที่มีโทษทางอาญาที่เข้ามาสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมนี้ จะต้องดำเนินกระบวนการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้มีการกำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ไม่เกิดการหยุดชะงัก โดยมีกระบวนการคัดกรอง (Screening Process)

⁵² กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 28.

⁵³ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 28.

⁵⁴ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 29.

⁵⁵ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 29.

ในแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ⁵⁶ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การฟ้องคดีต่อศาล การพิจารณาคดีและพิพากษาลงโทษ ผู้กระทำความผิด และการปล่อยตัวจำเลย ซึ่งการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวที่กล่าวมาแล้วนั้น ต้องดำเนินการกระบวนการยุติธรรมด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ตามทฤษฎีนี้ถือว่า ได้มีการวินิจฉัยคดีให้เสร็จไปตั้งแต่ขั้นตอนแรกของกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ขั้นตอนของตำรวจ และชั้นพนักงานอัยการทำให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์ได้รับการปล่อยตัวโดยเร็ว และสามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานแน่นหนา ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสามารถที่จะหยุดยั้งและควบคุมอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคมได้⁵⁷

ดังนั้นทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นรูปแบบของการควบคุมอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญด้านการควบคุม ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยดำเนินการกระบวนการยุติธรรมด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนำคนกระทำความผิดมาลงโทษ และผู้บริสุทธิ์ได้รับการปล่อยตัว

2.5 หลักความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ

กฎหมายได้ให้อำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อพบว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น และรู้ตัวว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด รัฐจะต้องนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาไว้ในอำนาจของรัฐ⁵⁸ ได้แก่ การออกหมายจับ การควบคุม และการขัง การปล่อยชั่วคราวก็คือการผ่อนปรนในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ จะเห็นได้ว่าการจับ การออกหมายจับ การควบคุม และการขัง รวมตลอดถึง

⁵⁶ ปริญญา ไชนดาว. (2563). *ปัญหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 8-9.

⁵⁷ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรชีวภาพ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2563). *การพัฒนากระบวนการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาลยุติธรรม*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรชีวภาพ สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 4.

⁵⁸ กนกกาญจน์ แป้นส่ง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 21.

การปล่อยชั่วคราวเป็นเรื่องเดียวกัน คือเป็นเรื่องของการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ⁵⁹ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจับ การควบคุม การขังผู้ต้องหาในคดีอาญา มีดังนี้

2.5.1 เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

การดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับทางกฎหมาย ได้แก่ การจับ การควบคุม หรือขัง ผู้ต้องหาดังกล่าวไว้ก่อน เพื่อให้สามารถดำเนินการสอบสวนต่อไปได้ ซึ่งการควบคุม หรือขังจะกระทำได้เฉพาะกรณีเท่าที่จำเป็นและในขอบเขตที่จำกัด เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย หากไม่มีการควบคุม หรือขังผู้ต้องหาไว้แล้ว การสอบสวนจะดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”⁶⁰

2.5.2 เพื่อเป็นหลักประกันการมีตัวของผู้ต้องหาเพื่อส่งฟ้องต่อศาล

โดยหลักการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดไปส่งศาล พร้อมยื่นฟ้องต่อศาล หรือกรณีการสืบพยานในชั้นพิจารณาคดีการสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการจับ ควบคุม หรือขัง ผู้ต้องหาหรือจำเลยเอาไว้⁶¹

2.5.3 เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหากระทำความผิดซ้ำอีก

ในระหว่างการดำเนินคดีหากผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับความผิดที่ถูกกล่าวหา มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้กระทำความผิดมีจิตใจที่ชั่วร้าย และเป็นอันตรายต่อสังคม การจับ การควบคุม หรือขัง ในระหว่างการดำเนินคดีเป็นการตัดโอกาส หรือเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำอีก แม้ว่าโดยหลักแล้วเจ้าพนักงานหรือศาลไม่อาจควบคุมตัวบุคคลได้เนื่องจากเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคล การจะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้เฉพาะแต่ในกรณีเท่าที่จำเป็นเพื่อการดำเนินคดีเท่านั้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าหากผู้ต้องหาถูกปล่อยตัวไปผู้ต้องหาจะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เจ้าพนักงานก็ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป⁶²

⁵⁹ คณิต ณ นคร. (2556). *เมื่อกระบวนการยุติธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://prachatai.com/journal/2013/12/50309>. [2566, 8 มีนาคม].

⁶⁰ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 22.

⁶¹ กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 22.

⁶² กนกกาญจน์ เป็นสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 22.

2.5.4 เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาไปทำลายพยานหลักฐานหรือข่มขู่พยาน

ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีหากผู้ต้องหาเป็นอิสระอาจทำให้ผู้ต้องหาสามารถไปข่มขู่พยาน หรือทำลายพยานหลักฐานได้ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล อาจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่รูปคดีได้ หรืออาจจะกระทำการอย่างใด ๆ ให้ผู้ที่จะเป็นพยานเกิดความกลัว และไม่กล้ามาเบิกคำให้การในฐานะพยานได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแก้คดีทำให้รัฐเกิดความเสียหายขึ้นได้⁶³

2.5.5 เพื่อป้องกันการหลบหนี

กรณีการจับ การควบคุม หรือขัง เป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกดำเนินคดีอาญาหลบหนีจากการบังคับโทษตามกฎหมาย ซึ่งถ้าปรากฏข้อเท็จจริงได้ความว่าผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์ที่จะหลบหนีจึงมีเหตุจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางอาญาดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดได้⁶⁴

2.6 ทฤษฎีปกตินิสัย

ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) โดยทฤษฎีนี้มีสมมติฐาน คือ อัตราการเกิดอาชญากรรมหรือการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลจะมีอัตราเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบครบทั้ง 3 ประการ ได้แก่ (1) อาชญากรที่จะกระทำความผิด (2) เหยื่อที่เหมาะสม (3) การขาดความสามารถในการป้องกันทรัพย์สินหรือชีวิตร่างกาย โดยนักวิชาการที่ถือว่าเป็นผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ได้แก่ ลอร์เรน โคเฮน และมาร์คัส เฟลสัน (Cohen and Felson, 1979) ซึ่งนักวิชาการทั้ง 2 ท่านได้ให้ความหมายของทฤษฎีปกตินิสัย หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำใดของบุคคลที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเป็นประจำ เช่น การออกไปทำงานนอกบ้านโดยไม่มีคนอยู่บ้านหรือเฝ้าบ้านเลยโดยออกนอกบ้านตอนกลางคืน เนื่องจากผู้ก่อตั้งมีสมมติฐานว่า การเกิดอาชญากรรมนั้นเกิดจากการกระทำที่เป็นนิสัยของเหยื่ออาชญากรรม เช่น หากเหยื่อต้องออกไปทำงานนอกบ้านโดยไม่มีคนคอยเฝ้าบ้านทุกวันผู้กระทำความผิดจะมีโอกาสเข้าไปปล้นทรัพย์สินในบ้านได้ เป็นต้น⁶⁵

ต่อมาในปี ค.ศ. 1995 เฟลสันได้มีความเห็นและการปรับปรุงทฤษฎีดังกล่าวเกี่ยวกับจุดบกพร่องในเรื่องสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมก่ออาชญากรรมขึ้น โดยสรุปได้ว่าในสังคมนั้นประกอบด้วยสิ่งยั่วยวนให้บุคคล กระทำความผิดหลายประการ แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีกลไกที่จะช่วยให้

⁶³ กนกกาญจน์ แบนสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 23.

⁶⁴ กนกกาญจน์ แบนสง. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 36. หน้า 23.

⁶⁵ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรที่พัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 57. หน้า 7.

หรือมีแรงกระตุ้นให้บุคคลมีการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยสิ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรม เบี่ยงเบน คือ ความอ่อนแอของบุคคล สถานการณ์ สิ่งกระตุ้น สิ่งยั่วยวน การคบหาสมาคมและความเชื่อซา หากบุคคลอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวก็มักจะประกอบอาชญากรรม ในขณะที่เดียวกัน สังคมมีสถาบันครอบครัวเป็นตัวสร้างภูมิคุ้มกันในการควบคุมตนเอง (Self - Control) เพื่อเป็นการให้บุคคลป้องกันไม่ให้บุคคลไปกระทำผิดกฎหมายได้ (Felson, 1995) ซึ่งนับได้ว่าเป็นการปรับปรุงเนื้อหาสาระทฤษฎีในเรื่องสาเหตุการเกิดพฤติกรรมก่ออาชญากรรมของบุคคล⁶⁶

2.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักนิติรัฐ

นิติรัฐ เป็นคำที่แปลมาจากภาษาเยอรมันว่า “Rechtsstaat” ซึ่งเป็นคำที่ประกอบขึ้นมาจากคำสองคำ ได้แก่ คำว่า Recht ที่แปลว่า กฎหมาย (ซึ่งในภาษาเยอรมันสามารถแปลว่า Recht มีความหมายว่า “สิทธิ” ได้ด้วย) ส่วนคำว่า Staat ที่แปลว่า รัฐ เมื่อนำคำสองคำนี้มารวมกันแล้ว จะกลายเป็นคำศัพท์ทางนิติศาสตร์ในระบบกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งยากจะหาคำในภาษาต่างประเทศที่แปลแล้วให้ความหมายได้ตรงกับคำในภาษาเดิม คำว่าที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษบางเล่มซึ่งไม่ได้มีการแปลคำดังกล่าวไว้แต่ได้ใช้คำ ๆ นี้ทับศัพท์ภาษาเยอรมันไปเลย แต่อย่างไรก็ตาม มีการพยายามในการที่จะแปลคำว่า Rechtsstaat อยู่เช่นกัน ถึงแม้ว่าคำแปลที่พยายามคิดและให้ความหมายขึ้นนั้นไม่สามารถสื่อความหมายของคำว่า Rechtsstaat ได้อย่างสมบูรณ์ก็ตาม เช่น ในระบบกฎหมายอังกฤษ แปลคำว่า Rechtsstaat ว่า rule of law หรือ state-under-law ระบบกฎหมายฝรั่งเศสแปลว่า état constitutionnel แต่ตำรากฎหมายฝรั่งเศสยุคหลัง ๆ มักแปลว่า état de droit ซึ่งเป็นแนวโน้มการแปลในภาษาอื่น ๆ ด้วย คือแปลตรงตัว เช่น ระบบกฎหมายอิตาลี แปลว่า Stato di diritto หรือระบบกฎหมายสเปนแปลว่า Estado de derecho เป็นต้น สำหรับในสหรัฐอเมริกา หากไม่ได้แปลคำว่า Rechtsstaat ว่า rule of law ก็มักจะยกเอาหลักการในทางกฎหมายที่มีเนื้อหาบางส่วนที่คล้ายคลึงกับ Rechtsstaat มาเทียบเคียง เช่น due-process-clause หรือการกล่าวถึง limited government ในฐานะมโนทัศน์ทางกฎหมายที่ใกล้เคียงกับ Rechtsstaat ⁶⁷

⁶⁶ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรที่พัฒนาศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 57. หน้า 7.

⁶⁷ พระชนู ปิยสิโล. (2564). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 28.

ซึ่งในทางวิชาการไม่ว่าจะแปลคำว่า Rechtsstaat ว่าอย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญย่อมอยู่ที่ความหมายอันเป็นแก่นแท้ของหลักการนี้ กล่าวคือ การปกครองใน Rechtsstaat หรือนิติรัฐนั้นภายใต้กฎหมายบุคคลทุกคนต้องเสมอภาคกันและบุคคลจะต้องสามารถทราบก่อนล่วงหน้าว่ากฎหมายมุ่งประสงค์จะบังคับให้ตนทำอะไรหรือไม่ให้ตนทำอะไร หากทำการฝ่าฝืนกฎหมายผลร้ายอันจะเกิดอย่างไร และกฎหมายจะต้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ ทั้งนี้ เพื่อที่บุคคลจะได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมาย แนวความคิดพื้นฐานดังกล่าวนี้ย่อมจะก่อให้เกิดหลักต่าง ๆ ตามมาในทางกฎหมายมากมาย เช่น หลักไม่มีความผิดไม่มีโทษ โดยปราศจากกฎหมาย (nulla poena sine lege) หลักการห้ามลงโทษซ้ำซ้อน หลักการห้ามตรากฎหมายย้อนหลังกำหนดโทษแก่บุคคล⁶⁸

ความหมายของหลักนิติรัฐ ได้มีผู้ให้คำอธิบายไว้หลากหลาย ดังจะเห็นได้ดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของคำว่า นิติรัฐ ไว้ว่า รัฐตามรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ย่อมเป็นนิติรัฐ คือเป็นรัฐที่ยอมตนอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายซึ่งรัฐเป็นผู้ตราขึ้นเองหรือยอมใช้บังคับ⁶⁹

Carre de Malberg นักกฎหมายมหาชนชาวฝรั่งเศส อธิบายว่า นิติรัฐเป็นรัฐที่มีความสัมพันธ์กับประชาชนและให้หลักประกันแก่สถานะของบุคคลและอยู่ภายใต้ระบอบแห่งกฎหมายที่จะผูกการกระทำของรัฐไว้ด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้ส่วนหนึ่งจะกำหนดสิทธิของประชาชน แต่อีกส่วนหนึ่งจะกำหนดไว้ล่วงหน้าถึงหนทางและวิธีการที่จะถูกนำมาใช้เพื่อบรรลุจุดประสงค์ในการดำเนินการปกครองของรัฐ กฎเกณฑ์สองชนิดนี้มีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อจำกัดอำนาจของรัฐ โดยทำให้รัฐอยู่ภายใต้ระเบียบแห่งกฎหมายที่กฎเกณฑ์ทั้งสองชนิดดังกล่าวสร้างขึ้น ด้วยเหตุนี้ลักษณะเฉพาะของนิติรัฐที่ชัดเจนอันหนึ่งก็คือ การปฏิบัติต่อผู้ได้ปกครองฝ่ายปกครองจะสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ได้ก็แต่เฉพาะที่ระเบียบแห่งกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้นให้อำนาจไว้⁷⁰

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ อธิบายเรื่องหลักนิติรัฐสรุปได้ว่า ตามแนวความคิดเสรีนิยมประชาธิปไตยถือว่า แม้รัฐจะมีอำนาจอธิปไตยแต่รัฐก็ต้องเคารพกฎหมาย ซึ่งมีหลักทฤษฎีอยู่ 2 ทฤษฎี ได้แก่

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28-29.

⁶⁹ ไพบุลย์ ชูวัฒนกิจ. (2556). *ทฤษฎีและหลักพื้นฐานที่สำคัญของกฎหมายมหาชน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://elcpg.ssru.ac.th/paiboon_ch/pluginfile.php/54/block_html/content/07.pdf. [2566, 20 มีนาคม].

⁷⁰ สัจญญา วงศ์สรรพ. (2554). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี. หน้า 16-17.

1) ทฤษฎีว่าด้วยการจำกัดอำนาจตนเองด้วยความสมัครใจ (auto - limitation) ซึ่งเชียร์ริง (Thering) และ เจลลินค (Jellinek) เป็นผู้เสนอ โดยมีหลักว่ารัฐไม่อาจถูกจำกัดอำนาจโดยกฎหมายได้ เว้นแต่รัฐจะสมัครใจผูกมัดตนเองด้วยกฎหมายที่ตนสร้างขึ้น และกฎหมายหลักที่รัฐสร้างขึ้นก็คือ รัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดสถานะของอำนาจการเมืองในรัฐว่าอยู่ที่องค์กรใดต้องใช้อย่างไรมีข้อจำกัดอย่างไร⁷¹

2) ทฤษฎีนิติรัฐ (Etat de Droit) ซึ่งรุสโซ่ และ มงเตสกิเยอ ได้เสนอแนวความคิดไว้เป็นคนแรก ๆ และการเรเดอ มัลแบร์ ได้สรุปแนวความคิดไว้อย่างชัดเจนได้ว่า รัฐและหน่วยงานของรัฐจะกระทำการเพื่อประโยชน์สาธารณะและอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าเอกชน มีอำนาจก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในสิทธิหน้าที่แก่เอกชนฝ่ายเดียวโดยปัจเจกชนไม่สมัครใจ กฎหมายมหาชนได้ให้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ในฐานะที่เหนือกว่าเอกชน แต่กฎหมายนั้นเองก็จำกัดอำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ใช้อำนาจนอกรอบที่กฎหมายให้ไว้ ซึ่งจะต้องมีการควบคุมการกระทำขององค์กรของรัฐทุกองค์กรให้ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ จะต้องมีการควบคุมการกระทำและนิติกรรมทางปกครองของฝ่ายปกครองให้ชอบด้วยกฎหมาย และจะต้องมีการควบคุมการกระทำขององค์กรตุลาการ ซึ่งได้แก่คำพิพากษาและคำสั่งศาลให้ชอบด้วยกฎหมาย โดยจะมีองค์กรและกระบวนการควบคุมที่แตกต่างกันไปในแต่ละระบบกฎหมาย⁷²

เมื่อพิจารณาแนวคิดว่าด้วยนิติรัฐมีพัฒนาการพบว่านิติรัฐเป็นการจำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย คำกล่าวที่ว่านิติรัฐคือรัฐที่ปกครองโดยกฎหมายไม่ใช่โดยมนุษย์ (government of law and not of men) ซึ่งเป็นการให้ความหมายของนิติรัฐไว้ในเบื้องต้นที่ตรงที่สุดในแง่ของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง แนวความคิดว่าด้วยนิติรัฐเริ่มต้นขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 17 ในฐานะที่เป็นปฏิกิริยาที่มีต่อการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อาจกล่าวได้ว่าเป็นเสาหลักที่ค้ำจุนนิติรัฐไว้ คือ การปกป้องบุคคลจากการกระทำตามอำเภอใจของรัฐหรือผู้ปกครอง โดยแนวความคิดนี้สอดคล้องตรงกับวิวัฒนาการและความเชื่อที่มีมาตั้งแต่ยุคกลางว่าสันติสุขและความยุติธรรมจะสามารถเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกฎหมาย ซึ่งในวงวิชาการของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นแหล่งที่พัฒนาแนวคิดเรื่องนิติรัฐตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่เป็นที่ยุติว่าใครเป็นผู้ที่ให้ความหมายของคำว่า Rechtsstaat อย่างชัดเจนเป็นคนแรก แต่ส่วนใหญ่เชื่อกันว่า Robert von Mohl ได้ศึกษารัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาในเวลานั้นเป็นอย่างดีเป็นคนแรก

⁷¹ วัชรศน์ ชนะสงคราม. (2563). *กฎหมายความมั่นคงในราชอาณาจักรไทยกับการกระทำทางปกครอง กรณีศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงในราชอาณาจักรไทย* กับการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง. การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 20.

⁷² เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

ที่นำเอาความคิดที่ว่า การดำรงอยู่ของรัฐไม่ควรจะขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจ แต่ควรขึ้นอยู่กับเหตุผล มาอธิบายอย่างเป็นระบบในตำรากฎหมายว่าด้วยรัฐแห่งราชอาณาจักรวürttemberg (Staatsrecht des Koenigreichs Wuerttemberg) สำหรับ Mohl แล้ว เสรีภาพของปัจเจกบุคคล ย่อมถือเป็นหัวใจของมโนทัศน์ว่าด้วยนิติรัฐ⁷³

2.8 ทฤษฎีนิติธรรม

นิติธรรม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2564 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน”⁷⁴ โดยหลักนิติธรรมเป็นหลักการพื้นฐานของระบบราชการอังกฤษที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ต่อมาในปี ค.ศ. 1885 ศาสตราจารย์ เอ.วี. ไดเซย์ (A.V. Dicey) นักกฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษ ได้อธิบายความหมายของหลักนิติธรรม คือ บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมายบุคคลไม่ว่าจะในชนชั้นใดก็ตามย่อมต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายปกติตามธรรมดาของแผ่นดิน (the ordinary law of the land) ซึ่งบรรดาศาลธรรมดาทั้งหลาย (ordinary courts) จะเป็นผู้รักษาไว้ซึ่งกฎหมายดังกล่าว หลักนิติธรรมในความหมายนี้ย่อมปฏิเสธความคิดทั้งหลายทั้งปวงที่จะยกเว้นมิให้บรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งหลายต้องเคารพต่อกฎหมาย บุคคลทั้งหลายย่อมไม่ต้องถูกลงโทษ หากไม่ได้กระทำการอันผิดกฎหมาย และไม่มีผู้ใดทั้งสิ้นแม้แต่กษัตริย์ที่จะอยู่เหนือกฎหมายได้ กล่าวโดยรวมแล้ว Dicey เห็นว่า บรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งปวงของรัฐบาลและฝ่ายปกครองจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย จะต้องไม่กระทำการก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรตามอำเภอใจ หากปรากฏว่ารัฐบาลหรือฝ่ายปกครองกระทำการอันขัดต่อกฎหมาย การกระทำดังกล่าวย่อมต้องถูกฟ้องคดียังศาลยุติธรรมหรือศาลธรรมดาได้ เพราะรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ย่อมจะมีสิทธิพิเศษใด ๆ เหนือกว่าราษฎรไม่ได้⁷⁵

ทฤษฎีนิติธรรมยึดหลักกฎหมายเป็นหลักสำคัญในการดำเนินคดีอาญา หรือ รูปแบบที่ยึดถือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยทฤษฎีดังกล่าวนี้มุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิ และ

⁷³ พระชนู ปิยสิโล. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 67. หน้า 29.

⁷⁴ ราชบัณฑิตยสถาน. (2566). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://dictionary.orst.go.th/>. [2566, 2 มีนาคม].

⁷⁵ กงกฤษ หิรัญกิจ, ทองเปลว กองจันทร์, เทพฤทธิ์ พรรณพัฒน์,, สมพงษ์ สิงห์สมบุญ และคณะ. (2565). *รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 21 ศาลรัฐธรรมนูญยึดหลักนิติธรรม คำจูนประชาธิปไตยหวังสิทธิและเสรีภาพของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 247-248.

เสรีภาพส่วนบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามแนวโน้มของพัฒนาการในเรื่องเสรีนิยม (Liberalism) แนวความคิดเรื่องประชาธิปไตย (Democratic) และสิทธิมนุษยชน (Human Rights) จึงถือหลักที่ว่า บุคคลจะกระทำความผิดได้นั้นจะต้องผ่านการคัดค้านของศาลก่อน การดำเนินคดีจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาดได้ ซึ่งจะต้องกระทำโดยปราศจากอคติและไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานอัยการไม่ว่าจะเป็นการจับกุม หรือการตรวจค้น หรือการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีจะต้องถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวดโดยศาล ผู้บริสุทธิ์จะต้องได้รับการปกป้อง คู่คุ้มครอง ส่วนผู้ที่กระทำความผิดก็ควรจะได้รับโทษที่เป็นประเด็นหลักของรูปแบบที่ยึดกฎหมายเป็นสำคัญ คือจะถือว่าใครทำผิดหรือไม่นั้น จะต้องดำเนินการไปตามวิธีการที่ทำให้เชื่อได้ว่าการดำเนินการดังกล่าวได้เกิดความเป็นธรรมขึ้นแล้ว⁷⁶

หลักนิติธรรม อาจจำแนกได้เป็น 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก⁷⁷ คือ หลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด หรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างแคบ หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใด ๆ จะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม โดยหลักนิติธรรมหรือหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายนี้จะถูกล่วงละเมิดมิได้ หากกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใด ๆ ฝ่าฝืน ขัด หรือแย้งต่อหลักนิติธรรม ย่อมไม่มีผลใช้บังคับ โดยหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัดมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) หลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางของผู้พิพากษาและ
- 2) กฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป
- 3) กฎหมายต้องมีการประกาศใช้ให้ประชาชนทราบ
- 4) กฎหมายอาญาต้องไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ
- 5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องมีสิทธิในการต่อสู้คดี
- 6) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจได้เท่าที่กฎหมายให้อำนาจ
- 7) กฎหมายจะยกเว้นความรับผิดชอบให้แก่การกระทำที่ยังไม่เกิดขึ้นไม่ได้

ประการที่สองคือ นิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง ลักษณะที่ดีของกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอุดมคติของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายกระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใด ๆ

⁷⁶ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรที่พัฒนาศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 57. หน้า 4-5.

⁷⁷ คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรมในคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ. (2557). *หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. หน้า 1-2.

จะไม่มีลักษณะสาระสำคัญครบถ้วนของการเป็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดี หรือขาดตกบกพร่องไปบ้าง กฎหมาย กระบวนการยุติธรรมหรือการกระทำใด ๆ ดังกล่าว ก็ยังคงสามารถใช้บังคับได้อยู่ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด โดยหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง มีสาระสำคัญ⁷⁸ ดังนี้

- 1) กฎหมายที่ดีต้องมีความชัดเจน
- 2) กฎหมายที่ดีต้องไม่ขัดแย้งกันเอง
- 3) กฎหมายที่ดีต้องมีเหตุผล
- 4) กฎหมายที่ดีต้องนำไปสู่ความเป็นธรรม
- 5) กฎหมายที่ดีต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิขั้นพื้นฐาน
- 6) กฎหมายที่ดีต้องทันสมัย และสามารถรองรับต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ

การเมือง และวัฒนธรรม

- 7) กฎหมายที่ดีต้องบัญญัติตามกระบวนการและขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้

8) กฎหมายที่ดีต้องไม่มีผลย้อนหลังเป็นผลร้ายหรือกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ หรือความรับผิดชอบบุคคล

- 9) กฎหมายที่ดีต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด⁷⁹

แนวคิดเกี่ยวกับหลักนิติธรรมซึ่งคำอธิบายดังกล่าวก็จะมีลักษณะคล้าย ๆ กัน อาทิเช่น

ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงสภักดิ์ อธิบายความหมายของหลักนิติธรรมว่าหมายถึง “ไม่ใช่ข้อกำหนดหรือบทบัญญัติทั้งหลายที่มีอยู่ในตัวกฎหมายหรือกฎอันเป็นหลักในมาตราต่าง ๆ กำหนดไว้ แต่หมายถึงกฎที่บังคับตัวบทกฎหมายหรือบังคับกฎหมายลักษณะต่าง ๆ ในกฎหมายเหล่านั้นต้องอยู่ในกรอบในบังคับของกฎนั้นอีกชั้นหนึ่ง ความหมายของ Rule of Law คือ ประมวลหลักของสิทธิขั้นมูลฐานที่แทรกอยู่ในองค์การแห่งรัฐซึ่งมีอำนาจและวิธีการอันจะทำให้สิทธิเหล่านั้นมีผล ประกอบด้วยหลักสถาบันและวิธีการซึ่งมีอยู่ในกฎหมายอันชุมชนรับรองและคุ้มครองประโยชน์ของเอกชนโดยจำกัดขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักที่ว่านี้ใช้บังคับแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ตุลาการ และทนายความจึงเป็นที่รับรองกันว่าเป็นกฎอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการก่อสิทธิขั้นมูลฐานตามกฎหมาย...”⁸⁰

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

⁷⁹ คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรมในคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 77. หน้า 9.

⁸⁰ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2558). ความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติธรรม. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, หน้า 12.

ศาสตราจารย์ ธานินทร์ ภัยวิเชียร ได้อธิบาย the rule of law ซึ่งท่านแปลว่า “นิติธรรมวินัย” ว่าหมายถึง “หลักการของกฎหมายที่ให้ความสำคัญความเป็นมนุษย์และเป็นการยอมรับซึ่งสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ชนทุกแห่งทุกมุม รัฐต้องคอยปกป้อง ให้ความคุ้มครองมนุษย์ชนให้พ้นจากลัทธิตหาราชย์ หากพบปัญหาข้อพิพาทใด ๆ เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐ หรือเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน ศาลเท่านั้นที่มีอำนาจในการตัดสินข้อพิพาทนั้น ตามกฎหมายของบ้านเมือง โดยมีอำนาจที่อิสระและเด็ดขาด” ซึ่งสาระสำคัญของหลักนิติธรรมควรต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ ดังนี้⁸¹

- 1) ศาลที่จะพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทระหว่างบุคคลซึ่งมีผลประโยชน์ขัดกัน
- 2) ผู้พิพากษาซึ่งมีความเป็นอิสระ ปราศจากอคติและเป็นผู้มีความสามารถที่จะพิจารณาข้อพิพาทนั้นได้
- 3) หลักการนั่งพิจารณาคดีและตัดสินข้อพิพาทภายในระยะเวลาอันสมควร
- 4) วิธีการที่จะบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา
- 5) วิธีพิจารณาคดีของศาลที่เที่ยงธรรมและมีเหตุผล
- 6) กฎหมายที่ศาลใช้วินิจฉัยต้องมีความแน่นอนชัดเจน มีความพอดีและเป็นธรรม⁸²

หลักนิติธรรม เป็นหลักการที่ว่าด้วยการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่ายจะกระทำการใด ๆ ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและเฉพาะในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยหลักนิติธรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ⁸³ ได้แก่

ประการแรก หลักนิติธรรมต้องยึดถือความสูงสุดของกฎหมาย หมายความว่าหลักไม่มีความผิดไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมาย กฎหมายของแผ่นดินย่อมเหนือกว่าการใช้อำนาจสิทธิดุลยพินิจอย่างกว้างขวางของรัฐบาลหรือฝ่ายปกครอง

ประการที่สอง หลักความเสมอภาคกันทางกฎหมาย หมายความว่า ทุกคนจะอยู่ในฐานะเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง ข้าราชการ หรือราษฎรธรรมดา ก็ต้องใช้กฎหมายเดียวกันและอยู่ภายใต้บังคับของศาลเช่นเดียวกัน และปฏิเสธในเรื่องอภิสิทธิ์เหนือทุกคน

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

⁸² ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 80. หน้า 13.

⁸³ ผ่องพรรณ พรรณรัตน์. (2559). *หลักนิติธรรมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน*. เอกสารส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4 วิทยารัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 2-4.

ประการที่สาม ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยกฎหมายที่เรียกว่า รัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุด ซึ่งพัฒนามาเป็นแนวคิดทางการเมือง และพัฒนามาเป็น หลักกฎหมายที่เรียกว่าหลักนิติรัฐ ซึ่งถือว่ากฎหมายนั้นเป็นกรอบแห่งการใช้อำนาจของรัฐ หรือ เป็นการจำกัดการใช้อำนาจของรัฐ โดยกฎหมายที่มีหลักสำคัญว่า รัฐสิทธิเจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการใด ที่มีผลกระทบต่อประชาชนจะต้องมีฐานะหรือมีกฎหมายให้อำนาจไว้เสมอ

การที่ประชาชนจะได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามหลักนิติธรรมนั้น โดยรัฐมีหน้าที่ ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามหลักนิติธรรม ดังนั้นหลักนิติธรรมกับหลักนิติรัฐ จึงต้องเดินควบคู่กันไปไม่อาจแยกจากกันได้ โดยรัฐต้องยอมตนอยู่ใต้กฎหมายที่กำหนดการกระทำ ของรัฐต่อเอกชนนั้นรัฐไม่สามารถใช้วิธีอื่นนอกจากระบบกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในเวลานั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นกระทำต่อปัจเจกชนได้และเมื่อรัฐเข้าไปมีนิติสัมพันธ์ กับปัจเจกชน ซึ่งรัฐ ไม่อาจกระทำการใดเป็นการบังคับปัจเจกชนโดยไม่สมควรใจได้ เว้นแต่จะมี กฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นให้อำนาจไว้เท่านั้น⁸⁴

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยรัฐหรือนิติรัฐต้องให้หลักประกันแก่ปัจเจกชน ว่า เมื่อใดก็ตามที่รัฐละเมิดหลักนี้ปัจเจกชนสามารถนำเรื่องไปสู่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยคดีเพื่อให้เพิกถอน การกระทำ หรือเปลี่ยนแปลง หรือเพื่อให้เลิกใช้การกระทำดังกล่าวของฝ่ายปกครองที่ละเมิดกฎหมาย รัฐจึงต้องนำหลักนิติธรรมมาใช้ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะฉะนั้น หลักนิติธรรมของระบบนิติรัฐ จึงเป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของพลเมือง และ มีวัตถุประสงค์หลักในการป้องกันและแก้ไขการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีขอบ⁸⁵

โดยมีองค์กรที่ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้มีการบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ คือ

- 1) ศาลยุติธรรม
- 2) ศาลปกครอง
- 3) ศาลรัฐธรรมนูญ

4) องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการ

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁸⁵ ฟ่องพรรณ พรรณรัตน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 83. หน้า 2-3.

ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการเลือกตั้ง เป็นต้น⁸⁶

กรอบการคุ้มครอง รัฐต้องใช้อำนาจที่สอดคล้องกับความเป็นธรรมตามกฎหมาย กล่าวคือ โดยการบังคับใช้กฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ ไม่มีการเลือกข้างเลือกกลุ่ม ต้องเคารพหลักนิติรัฐอย่างแท้จริง โดยรัฐต้องเป็นการใช้กฎหมายที่สร้างความเป็นธรรมให้แก่ ทุก ๆ คนในรัฐ ดังนั้นจึงต้องมีนิติธรรมในนิติรัฐอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหมายถึงรัฐต้องเคารพสิทธิ ของประชาชน และประชาชนต้องเคารพสิทธิของรัฐ⁸⁷

หลักการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การเคารพหลักนิติรัฐนั้นไม่ใช่เป็นเพียงการใช้อำนาจ ภายใต้กฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างเป็นธรรมด้วย เนื่องจาก หากรัฐใช้อำนาจภายใต้กฎหมายเพียงอย่างเดียวของผู้ปกครองรัฐนั้นอาจชอบธรรมตามทฤษฎี ความมีประสิทธิภาพของกฎหมาย ซึ่งเป็นทฤษฎีของ ฮันส์ เคล (Hans Kelsen) ที่ถือว่ากฎหมาย มาจากผู้มีอำนาจรัฐ เมื่อใช้บังคับกับประชาชนได้ก็ถือว่าเป็นกฎหมายแล้ว เพราะมีสภาพบังคับ ของกฎหมายเกิดขึ้นแล้ว แต่กฎหมายในความหมายของนิติรัฐนั้นต้องเป็นกฎหมายที่มาจาก ประชาชนหรือตัวแทนของประชาชน⁸⁸

2.9 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอันควรแห่งกฎหมาย (Due Process of Law)

คำว่า Due Process of Law หรือเรียกสั้น ๆ ว่า Due Process ความหมายของวลีดังกล่าว มีอยู่สองคำ ได้แก่ Due แปลว่า เหมาะสม สมควร พอเพียง พอควร ตามกำหนด ครบกำหนด ถึงกำหนด ถูกต้อง ถูกทำนองคลองธรรม ตรง หลีกเลียงไม่ได้ Process แปลว่า กระบวนการ ดังนั้น ที่ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ แปลคำทั้งสองคำนี้ว่า “กระบวนการอันควร”⁸⁹ หมายความว่า เครื่องคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ (Constitution Safeguard) กล่าวคือ เป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ พิทักษ์คุ้มครองปัจเจกชนจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการตรวจค้น และจับกุม ซึ่งสืบเนื่องมาจากแนวคิดการจัดทำรัฐธรรมนูญ “Magna Carta” ของอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 1217 อันเป็นเอกสารที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ราษฎรอังกฤษ เป็นเอกสารที่พระเจ้าจอห์น

⁸⁶ ผ่องพรรณ พรรณรัตน์. อ่างแล้ว เจริญที่ 83. หน้า 2-3.

⁸⁷ ผ่องพรรณ พรรณรัตน์. อ่างแล้ว เจริญที่ 83. หน้า 3.

⁸⁸ ผ่องพรรณ พรรณรัตน์. อ่างแล้ว เจริญที่ 83. หน้า 3.

⁸⁹ Phachem Thammasarangoon. (2555). *หลักกระบวนการอันควรแห่งกฎหมาย (Due Process of Law)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/509875>. [2566, 23 มีนาคม].

แห่งอังกฤษถูกบีบบังคับจากเหล่าขุนนางให้พระราชทานเสรีภาพแก่ราษฎรชาวอังกฤษ โดยกษัตริย์ อยู่ภายใต้กฎหมาย เรียกว่า “โดยกฎหมายของแผ่นดิน” (ภาษาละติน “Per Legum Terra”) ต่อมา ในรัชสมัยของพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 3 จึงปรากฏคำว่า “Due Process of Law” ขึ้นเป็นครั้งแรก แต่ก็ยังไม่ทราบความหมาย ภายหลังจากคำสองคำเริ่มปรากฏใน Petition of Right of 1628 ซึ่งมีข้อฎีกา ว่า “เสรีชนจะถูกจำกัดหรือถูกกักขังเฉพาะ โดยกฎหมายของแผ่นดิน หรือโดย Due Process of Law เท่านั้น มิใช่การสั่งการพิเศษโดยปราศจากข้อหาของพระเจ้าแผ่นดิน” ซึ่งชาวอังกฤษถือเป็น กฎหมายทั่วไปและเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่ต้องมีกระบวนการสอบสวนและพิจารณาก่อนแล้ว จึงตัดสินลงโทษโดยคำพิพากษาหลังจากพิจารณาเป็นเครื่องค้ำประกันตามรัฐธรรมนูญในการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพแก่ราษฎรชาวอังกฤษ ตามความเข้าใจของชาวอังกฤษ Due Process of Law ถือเป็น กฎหมายทั่วไปที่มีการพิจารณาก่อนแล้วจึงมีคำพิพากษาคัดสินลงโทษ⁹⁰

สำหรับชาวอเมริกัน Due Process of Law มี 2 อย่าง คือ Due Process เชิงสารบัญญัติ หมายถึง การให้ความคุ้มครองเนื้อหาสาระของสิทธิของปัจเจกชนตามหลักการของลัทธิเสรีนิยม และ Due Process เชิงวิธีพิจารณา หมายถึง การให้ความคุ้มครองของปัจเจกชนในสิทธิเสรีภาพ จากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐธรรมนูญ Due Process Model หรือรูปแบบการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชนนี้มีความสำคัญในเรื่องความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการ ยุติธรรมที่ตรงกันข้ามกับรูปแบบเพื่อควบคุมอาชญากรรม กล่าวคือ การดำเนินการตาม ความคิดนี้จะมีอุปสรรคขัดขวางมิให้ผู้ต้องหาถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการ ยุติธรรมอย่างสะดวก อำนาจของเจ้าพนักงานและกระบวนการของรัฐจะต้องถูกควบคุมรูปแบบการ คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนนี้มุ่งต่อต้านการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ โดยการจำกัดอำนาจของ รัฐ (Limiting State Power) เพราะรัฐย่อมต้องการให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมให้บรรลุผลอย่างมากที่สุด จึงยอมให้อำนาจเกินสมควรได้ในทฤษฎีของ Packer ในนานาอารยประเทศ โดยทางทฤษฎีแล้วอาจกล่าวได้ว่ายอมรับใน Model หลัง คือ Due Process Model โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา แต่ถึงอย่างไรก็ตาม Model นี้ ก็ยังมีความชัดเจนในตัวเองอยู่ว่า คำว่า Due Process หมายความว่า ไร้วางแคไหน ในความหมายที่ง่ายและยอมรับกันเป็นที่แน่นอนแล้วว่า บรรดาผู้บัญญัติกฎหมายอาญา ผู้บังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอาญา ผู้ใช้กฎหมายอาญาจะต้อง เคารพต่อกฎหมายด้วย และจะไม่ยอมให้มีการฝ่าฝืนแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดของกฎหมาย เพื่อให้ บังคับให้เป็น ไปตามกฎหมาย ส่วนกฎหมายเนื้อหา (Substantive Law) ของรัฐจะต้องปฏิบัติ

⁹⁰ ธัญมน นาคชัยวัฒนา. (2556). *ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีหมายจับในคดีอาญา: ศึกษากรณีการจับกุมในชั้นศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 25-26.

โดยเคร่งครัดและรัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐนั้นก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนด ซึ่งหมายความว่า การที่รัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐจะกระทำการใด ๆ ก็ต้องยึดถือกฎหมาย (Substantive Law) ของรัฐเป็นสำคัญ โดยเคร่งครัด และรัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐนั้นก็ต้องปฏิบัติหรือใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดไว้ให้มันด้วย⁹¹

2.10 แนวคิดทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ

แนวความคิดในการให้หลักประกันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกละเมิดจากอำนาจของรัฐ “มือกฎหมายขึ้นอยู่กับเหตุผล (Reason) ซึ่งมีอยู่แล้วในธรรมชาติ ความถูกต้อง ชั่ว ดี ไม่อาจเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจ (Power) หรือตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจแห่งรัฐได้” ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีที่จำกัดอำนาจของพระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองบ้านเมือง ไม่ให้มีอำนาจมากเกินไป เพราะการปกครองบ้านเมืองในอดีตอำนาจอยู่ที่บุคคลคนเดียวยังไม่มีการแบ่งแยกอำนาจตามระบอบประชาธิปไตย ไม่มีการกำหนดขอบเขตอำนาจของรัฐ ไม่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญเพื่อรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้อยู่ใต้อำนาจการปกครอง ส่งผลให้การบริหารประเทศทั้งหมดขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ปกครองที่จะให้สิทธิหรือจำกัดสิทธิของประชาชนตามที่เห็นสมควร ซึ่งเกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพประชาชนได้ตามอำเภอใจของผู้ปกครอง จากสาเหตุดังกล่าวจึงเกิดแนวความคิด “กฎหมายตามธรรมชาติ” (Natural law) หรือ “สิทธิตามธรรมชาติ” (Natural right) เพื่อใช้เป็นข้อกล่าวอ้างต่อสู้กับอำนาจของกษัตริย์หรือผู้ปกครองรัฐ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการปกครองประชาชน⁹²

แนวความคิดในเรื่องกฎหมายธรรมชาตินั้นมีมาแต่ดั้งเดิมที่มีอยู่ตามธรรมชาติคือเกิดขึ้นเองโดยมนุษย์ไม่ได้ทำขึ้นเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ และใช้ได้โดยไม่จำกัดกาลเวลา ส่วนบ่อเกิดแห่งกฎหมายธรรมชาตินี้ผู้ให้ความเห็นแตกต่างกัน บางท่านเห็นว่าเกิดจากธรรมชาติโดยตรงเหมือนกับกฎแห่งแสงสว่างหรือกฎแห่งความร้อน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ บางท่านก็เห็นว่าเกิดจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของมนุษย์ แต่มีใช้สิ่งที่มนุษย์คิดเองตามใจชอบแต่มนุษย์ย่อมรู้ดีกว่ากฎหมายธรรมชาติย่อมมีอยู่และเกิดจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของมนุษย์เอง บางท่านเห็นว่า เกิดจากพระเจ้าแนวความคิดนี้มาจากคริสต์ศาสนาซึ่งถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดมาจากพระเจ้า ดังนั้นกฎหมายธรรมชาตินี้จึงมีลักษณะเป็นกฎหมายที่ใช้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ย่อมใช้ได้เสมอไม่มีเวลาล่วงพ้นสมัย จึงไม่มีเวลาที่จะถูกยกเลิกและสามารถใช้ได้ทุกแห่ง

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26-27.

⁹² สัจญา วงศ์สรรพ. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 70. หน้า 10-11.

โดยไม่จำกัดรัฐแห่งหนใด และอยู่เหนือกฎหมายของรัฐ กล่าวคือ รัฐจะตรากฎหมายให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ หากรัฐใดออกกฎหมายขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติ กฎหมายนั้นก็จะใช้บังคับไม่ได้⁹³

นักปราชญ์ที่มีความคิดที่สับสนในเรื่องกฎหมายธรรมชาติและสิทธิตามธรรมชาติ มีอยู่หลายท่าน ได้แก่

เฮราลิตัส (Heralitus) ชาวกรีก ได้กล่าวว่า กฎหมายธรรมชาติว่าเป็นกฎหมายที่ไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และทุกสิ่งเกิดขึ้นตามที่มันควรจะเป็นเช่นนั้น⁹⁴

เพลโต (Plato) ได้กล่าวว่า สิ่งที่เราเห็นอยู่เป็นตัวเป็นตนเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่ข้อคิดหรืออุดมคติ (Idea) เป็นสิ่งยั่งยืนไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นของแท้จริงดำรงอยู่โดยภาวะวิสัยไม่ขึ้นอยู่กับการอำเภอใจของมนุษย์ และยืนยันในเรื่องความแตกต่างระหว่างกฎหมายตามความเป็นธรรมกับกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นที่ว่ากฎหมายตามความเป็นธรรมมีอยู่ตามธรรมชาติไม่จำกัดเวลาสถานที่ใช้⁹⁵

อริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวว่า มนุษย์ต้องการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม (Social Being) การอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์จะมีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคมไม่ว่าระบบไหนต้องมีระบบการเมืองและเกิดเป็นรัฐ ดังนั้นความยุติธรรมตามกฎหมายในทางการเมืองและการปกครองจะต้องสอดคล้องกับความยุติธรรมตามธรรมชาติด้วยสิทธิของมนุษย์ในสังคม ซึ่งสิทธิของมนุษย์ในสังคมนี้เป็นส่วนหนึ่งของกฎธรรมชาติ⁹⁶

นักปราชญ์กลุ่ม Stoics เป็นกลุ่มที่มีชื่อเสียงเมื่อประมาณสี่ศตวรรษก่อนคริสต์ศักราช และได้้นำแนวความคิดมาจากเพลโต และอริสโตเติล โดยมีความเชื่อว่ากฎธรรมชาตินั้นใช้บังคับเหนือพระเจ้า และมนุษย์ และเป็นกฎหมายซึ่งแนะนำว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องกระทำและห้ามมิให้กระทำ⁹⁷

⁹³ สัจญา วงศ์สรรพ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 70. หน้า 11.

⁹⁴ สัจญา วงศ์สรรพ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 70. หน้า 11.

⁹⁵ ชัยมณ นาคชัยวัฒนา. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 90. หน้า 20.

⁹⁶ ปรีดี เกษมทรัพย์. (2541). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา. หน้า 115.

⁹⁷ สัจญา วงศ์สรรพ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 70. หน้า 12.

2.11 แนวคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง

เมื่อกฎหมายธรรมชาติได้เจริญเติบโต แนวความคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับบัญญัติเป็นกฎหมายในรูปประมวลกฎหมายสำคัญ ๆ จึงปรากฏว่ามีกฎหมายลายลักษณ์อักษรเกิดขึ้นจำนวนมากในเวลาต่อมาทำให้เกิดความเข้าใจว่ากฎหมายบ้านเมืองที่บัญญัติขึ้นนั้นแท้จริงเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ หรือเป็นทำนองว่ารัฐชาติปดัยจะบัญญัติกฎหมายอย่างไรก็ได้ตามใจชอบ ดังนั้นแนวโน้มทางความคิดเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายจึงค่อย ๆ แปรเปลี่ยนไปซึ่งในระยะก่อนหน้านั้นมีความคิดว่าการบัญญัติกฎหมายนั้นเป็นการบัญญัติไปตามเหตุผล (Reason) ตามธรรมชาติ อันเป็นแนวความคิดตามกฎหมายธรรมชาติ ต่อมาจึงเกิดแนวความคิดใหม่โดยเห็นว่าการบัญญัติกฎหมายนั้นบัญญัติไปตามเจตจำนง (Will) ของรัฐชาติปดัยกฎหมายแทนที่จะเป็นเรื่องของเหตุผล (Reason) แต่กลับกลายเป็นเรื่องของเจตจำนง (Will) หรือ “กฎหมายเป็นสิ่งที่มนุษย์บัญญัติขึ้น” ตามความเห็นของ Jean Bodin ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องของอำนาจรัฐ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ถือกฎหมาย คือ คำสั่งอันเป็นแนวคิดกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) อันมีลักษณะสำคัญที่กฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นด้วยความจงใจของรัฐ รัฐย่อมมีอำนาจบัญญัติกฎหมายได้โดยปราศจากข้อกำหนด ประกอบกับมีการพัฒนามากขึ้นจนสามารถแยกความแตกต่างระหว่างกฎหมายกับจารีตประเพณีและศีลธรรมอย่างชัดเจนจนกระทั่งมองเห็นลักษณะพิเศษของกฎหมายอยู่ที่การมีผลบังคับ ดังจะเห็นได้จากนักปราชญ์ที่สนับสนุนแนวความคิดดังกล่าว Thomas Hobbes (1558 - 1694) กล่าวถึง สิ่งที่ทำให้กฎหมายเป็นกฎหมายนั้นคือ อำนาจมิใช่ศีลธรรม Pufendorf (1652 - 1694) กล่าวถึงกฎเกณฑ์เหล่านั้นเป็นกฎหมายที่ไม่บริบูรณ์ในตัวถือเป็นกฎหมายที่ไม่สมบูรณ์⁹⁸

ดังนั้นการรับรองต่อมาของสาระสำคัญอยู่ที่ลักษณะบังคับทำให้เกิดแนวความคิดทางกฎหมายที่เคอธิวาสาระสำคัญของกฎหมายอยู่ที่เหตุผลนั้น เริ่มเสื่อมถอยลงไปและการรับรองลักษณะบังคับก็เท่ากับเป็นการรับรองว่ากฎหมายเป็นเรื่องของอำนาจและผู้ทรงอำนาจที่คอยบังคับตามกฎหมายนั้น คือ รัฐ และในศตวรรษที่ 19 ต่อมาแนวความคิดที่ถือว่ากฎหมายเป็นคำสั่ง หรือข้อบังคับตามเจตจำนงของรัฐ จึงเป็นที่รับรองกันโดยทั่วไปถึงแนวความคิดตามทฤษฎีของกฎหมายบ้านเมืองจึงพิจารณาแต่เพียงเจตจำนงของรัฐชาติปดัยเท่านั้น โดยไม่ต้องพิจารณาถึงเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายแต่อย่างใด เพราะกฎหมายถือเป็นเจตจำนงของรัฐที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามอำนาจ

⁹⁸ รัชมน นาคชัชวาลนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 90. หน้า 22.

ของรัฐ จึงเป็นอำนาจเด็ดขาดรัฐจึงมีอำนาจในการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพได้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเหตุและผลหรือข้อบังคับตามธรรมชาติใด ๆ จึงไม่อาจนำกลับมาโต้แย้งได้⁹⁹

หากพิจารณาทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองแล้วจะพบว่า การนำทฤษฎีนี้มาใช้เป็นเครื่องมือในการบัญญัติกฎหมายก็เพื่อให้รัฐมีอำนาจมากขึ้นเพื่อหาความชอบธรรมในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งทำให้รัฐไม่ต้องใช้ความระมัดระวังในการออกกฎหมายมากนัก และขณะเดียวกันรัฐก็สามารถบัญญัติกฎหมายขึ้นมารับรองอำนาจของตนได้ตามที่ต้องการ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นการขัดแย้งกับทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติที่เห็นว่ากฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่มียู่แล้วตามธรรมชาติ มนุษย์เพียงแค่เป็นผู้ค้นพบแล้วนำมาบัญญัติไว้เท่านั้นหาใช่เป็นการเกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใดไม่ ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายจึงต้องเป็นไปตามกลไกตามธรรมชาติของมนุษย์เท่านั้น การบัญญัติกฎหมายจึงต้องบัญญัติขึ้นให้สอดคล้องกับเหตุและผล หากกฎหมายใดบัญญัติขึ้นโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร กฎหมายนั้นย่อมไม่มีสภาพบังคับถือเป็นทฤษฎีที่ปัจเจกชนยกขึ้นต่อสู้อำนาจรัฐ มิให้รัฐออกกฎหมายใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่าทฤษฎีกฎหมายธรรมชาตินี้สนับสนุนสิทธิเสรีภาพของบุคคลจึงไม่อาจกระทำได้ตามอำเภอใจ¹⁰⁰

สรุป แนวคิดที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จะเห็นได้ว่า องค์กรศาลเป็นหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง และเป็นธรรม เสียเวลาแก่ผู้ที่ถูกระงับละเมิดตามกฎหมาย โดยนำผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายให้ได้รับโทษตามกระบวนการยุติธรรม จึงจะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องเป็นการใช้อำนาจโดยชอบธรรมตามที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะพึงกระทำโดยสอดคล้องกับหลักแนวความคิดข้างต้น และดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน และการใช้อำนาจดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย เพื่อรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในกระบวนการยุติธรรมและนำผู้กระทำความผิดให้ได้รับการลงโทษตามผลของคำพิพากษา

⁹⁹ รัชมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 90. หน้า 23.

¹⁰⁰ รัชมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 90. หน้า 23.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของ เจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศและประเทศไทย

จากอดีตที่ผ่านมา มีสถานการณ์ที่อาจกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา ในการพิจารณาคดี การกระทำความผิดในบริเวณศาลและผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยศาลแล้วหลบหนี รวมทั้งมีผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลซึ่งถูกออกหมายจับแล้ว แต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า ซึ่งการทำหน้าที่ป้องกันปราบปราม การกระทำความผิดในบริเวณศาล และการดำเนินการจับกุมผู้ต้องหา หรือจำเลยที่หลบหนี การปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจศาลยังมีความไม่ชัดเจนและ ยังไม่มีอำนาจเพื่อที่จะทำให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง ดังนั้น ในบทนี้ จึงได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศและประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศ

3.1.1 หน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลในสหรัฐอเมริกา

1) ข้อมูลทั่วไป

ประเทศสหรัฐอเมริกา U.S. Marshals Service เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับการ ให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม โดยเป็นหน่วยงานของ ฝ่ายบริหารที่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับการตามกฎหมายให้แก่ศาล¹ U.S. Marshals Service ของ สหรัฐอเมริกา จะต่างกับ Marshal อื่น ๆ ซึ่งได้นำไปใช้เป็นชื่อตำแหน่งที่แตกต่างกันไปในแต่ละ ประเทศ โดยบางประเทศใช้เป็นตำแหน่งทางทหาร แต่ในสหรัฐอเมริกาใช้ตำแหน่ง Marshal

¹ รัชมน นาคชัยวัฒนา. (2556). *ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีหมายจับในคดีอาญา: ศึกษากรณีการจับกุมในชั้นศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 69.

เป็นตำแหน่งที่หมายถึงผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับศาลและความยุติธรรม² ทำหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษา พยาน รวมถึงสืบสวน ติดตามตัวจำเลย ควบคุม และนำตัวจำเลยมาศาล ทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญา³ U.S. Marshals Service เป็นหน่วยงานรัฐบาลกลางมีบทบาทสำคัญให้เป็นที่ไปตามคำสั่งศาล และมีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐบาลกลาง ในสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้แต่งตั้งผู้อำนวยการ U.S. Marshals Service เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศาลชั้นต้นของรัฐบาลกลาง ซึ่งประกอบไปด้วยรองผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานจำนวนหลายพันราย ทำหน้าที่ในการสืบสวน ติดตามตัวจำเลย คุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษา พยาน ควบคุมและนำตัวจำเลยมาศาล การริบทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญา มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ที่ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา⁴

U.S. Marshals Service: USMS เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เก่าแก่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา เพราะจัดตั้งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1789 ซึ่งมีนโยบายเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยภายในศาลและการคุ้มครองความปลอดภัยของข้าราชการฝ่ายตุลาการถูกกำหนดโดยคณะอนุกรรมการรักษาความปลอดภัย (Judicial Security Committee) ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (Judicial Conference) ที่มีประธานศาลสูงสุด (Chief Justice of the Supreme Court) เป็นประธาน และมีแผนกรักษาความปลอดภัยศาล (Court security Division) ซึ่งสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมแห่งรัฐบาลกลาง (Administrative Office of the US Courts) ทำหน้าที่เหมือนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านระบบรักษาความปลอดภัยภายในศาลเพื่อประสานงานกับ U.S. Marshals Service และหน่วยงานรักษากฎหมายอื่น ๆ ให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้พิพากษาเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยอาคารศาล ห้องพิจารณาและตัวผู้พิพากษาเอง โดยกำหนดมาตรการป้องกันและปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้พิพากษาในฐานข้อมูลและสื่อสาธารณะต่าง ๆ อีกทั้งรับผิดชอบการวางแผนเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ รวมทั้งภัยธรรมชาติ เพื่อให้ศาลสามารถให้บริการ

² สหรัฐ สิริวัฒน์. (2558). *ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal)*. เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 12.

³ สุเมธ จิรัชย์ศิริ. (2566). *พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ก้าวแรกของการมี “Court Marshal” ในระบบศาลยุติธรรมไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>. [2566, 2 เมษายน].

⁴ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 12.

แก่ประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง⁵ คຸ້ມครองกระบวนพิจารณาในศาลและการทำงานของศาลให้มีประสิทธิภาพ โดยมีทักษะ ความซื่อสัตย์สุจริต และความตั้งใจในการปฏิบัติงานส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบมีความเป็นเอกถักษณ์ และสร้างประสบการณ์จนได้รับการยกย่องว่าเป็นหน่วยงานที่เป็นมืออาชีพในด้านการบังคับใช้กฎหมาย⁶ ทั้งนี้ งบประมาณด้านการรักษาความปลอดภัยของศาลจะมีทั้งงบประมาณในส่วนของศาลที่จัดสรรและบริหารโดยสำนักงานศาลยุติธรรม และงบประมาณในส่วนของ U.S. Marshals Service โดยมีการกำหนดในกฎหมายตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983 ว่ารัฐมีหน้าที่จัดสรรงบประมาณด้านการรักษาความปลอดภัยของศาลให้เพียงพอ⁷

ปัจจุบัน U.S. Marshals Service เป็นหน่วยงานที่มีฐานะพิเศษในกระบวนการยุติธรรมของสหพันธ์ โดยเป็นฝ่ายบังคับคดีอาญาให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล มีสำนักงานในสหรัฐอเมริกา ทั้ง 94 เขต สำนักงานสาขาย่อย จำนวน 218 แห่ง และสำนักงานภาคสนามที่ต่างประเทศอีก 3 แห่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา โดยเป็นหน่วยงานที่เน้นด้านการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ซึ่งเจ้าหน้าที่สืบสวนของ U.S. Marshals Service คือ แกนหลักของหน่วยงานและมีอำนาจหน้าที่หลายประการ กล่าวคือเจ้าหน้าที่ของ U.S. Marshals Service มีอำนาจหน้าที่หลักในการรักษาความปลอดภัยแก่บุคคลในกระบวนการยุติธรรม (Judicial Security) การสืบสวนติดตามบุคคลตามหมายจับ (Fugitive Investigations) การคุ้มครองพยาน (Witness Security) การควบคุมผู้ต้องขัง (Prisoner Service) การเคลื่อนย้ายผู้ต้องขังและผู้กระทำความผิดที่เป็นคนต่างด้าว (Justice Prisoner and Alien Transportation system) และการยึดทรัพย์ (Asset Forfeiture) เพื่อคຸ້ມครองกระบวนพิจารณาในศาลจากผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความอุทิศตนต่อรัฐธรรมนูญจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนเพราะทักษะ ความซื่อสัตย์สุจริตและความตั้งใจในการปฏิบัติงานทำให้ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบจนได้รับการยกย่องว่าเป็นหน่วยงานที่เป็นมืออาชีพในด้านการบังคับใช้กฎหมายถึงแม้ในช่วงศตวรรษที่ 20 สหรัฐอเมริกาจะได้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรบังคับใช้กฎหมาย แต่สำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกายังคงเป็นหน่วยงานเดียวที่มีขอบเขตการใช้อำนาจตามกฎหมายกว้างขวางมากที่สุดเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 200 ปี

⁵ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพิพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2563). *การพัฒนากระบวนการรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณศาลยุติธรรม*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพิพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 29.

⁶ รัชมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 69.

⁷ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพิพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 5. หน้า 29.

จนกระทั่งปัจจุบันที่เหล่าบรรดาเจ้าหน้าที่ได้รับใช้ในฐานะที่เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการใช้อำนาจตามกฎหมายอาญา⁸

2) การจัดตั้งหน่วยงานและบุคลากร

เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นในกระทรวงยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจและการควบคุมของอัยการสูงสุด โดยมีผู้อำนวยการเป็นหัวหน้าของ U.S. Marshals ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีตามคำแนะนำและความเห็นชอบของวุฒิสภา U.S. Marshals เป็นหน่วยงานที่เน้นด้านการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงวอชิงตันดี ซี และมีสำนักงานในสหรัฐอเมริกา ทั้ง 94 เขต โดยจะมีสำนักงานประจำทุกศาลท้องถิ่น (ศาลชั้นต้น) สำนักงานสาขาย่อยจำนวน 218 แห่ง และสำนักงานภาคสนามที่ต่างประเทศอีก 3 แห่ง โดยได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีมีบุคลากรทั้งหมด จำนวน 4,942 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ U.S. Marshals Service 94 คน เทียบเป็น 1 คนต่อ 1 เขตศาล สหพันธ์ ปลัดของ U.S. Marshals Service และเจ้าหน้าที่สอบสวนอาชญากรรม 3,345 คน และลูกจ้างฝ่ายธุรการและเจ้าหน้าที่บังคับใช้การควบคุม 1,503 คน ซึ่งมีการแต่งตั้ง⁹ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้อำนวยการของ The U.S. Marshals Service นอกจากอำนาจและหน้าที่ซึ่งถูกกำหนดในบทนี้ จะทำหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายมาจากอัยการสูงสุดได้อีกด้วย¹⁰

(2) ตามคำแนะนำและความเห็นชอบของวุฒิสภา ประธานาธิบดีจะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ U.S. Marshals สำหรับแต่ละเขตศาลสหรัฐ และสำหรับศาลฎีกาในกรุงวอชิงตัน เว้นแต่ที่ว่าเจ้าหน้าที่คนใดถูกแต่งตั้งให้ประจำที่ Northern Mariana Islands อาจจะถูกแต่งตั้งให้รับหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ในเขตศาลอื่น ได้พร้อมกันในเวลาเดียวกัน เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals แต่ละคนจะเป็นเจ้าพนักงานของหน่วยงานและปฏิบัติหน้าที่ตามการกำกับดูแลของผู้อำนวยการ

(3) เจ้าหน้าที่ Marshals แต่ละคนจะถูกแต่งตั้งมีวาระ 4 ปี นอกเสียจากว่าเจ้าหน้าที่คนนั้นจะลาออก หรือถูกปลดโดยประธานาธิบดี เจ้าหน้าที่คนหนึ่งจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในตำแหน่งนั้นอีก 4 ปี จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมมารับตำแหน่งแทน

(4) ผู้อำนวยการจะกำหนดสถานที่ภายในเขตของศาลสำหรับเป็นสำนักงานและสถานี่ของเจ้าหน้าที่ให้แก่ Marshals แต่ละคนจะอาศัยอยู่ในเขตซึ่งตนถูกแต่งตั้งไปนอกเสียจากว่า¹¹

⁸ รัญมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 1. หน้า 70.

⁹ รัญมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 1. หน้า 71.

¹⁰ รัญมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 1. หน้า 72.

¹¹ รัญมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 1. หน้า 72.

(4.1) เจ้าหน้าที่ Marshal ประจำเขตกรุงวอชิงตันประจำศาลสูงของกรุงวอชิงตัน และประจำเขตตอนใต้ของมลรัฐนิวยอร์ก สามารถอาศัยได้ถึงรัศมี 20 ไมล์จากเขตที่ตนได้รับแต่งตั้ง และ

(4.2) เจ้าหน้าที่ Marshal ผู้ใดที่ถูกแต่งตั้งให้ประจำ Northern Mariana Islands ซึ่งในขณะเดียวกันก็ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ Marshal ในเขตอื่นด้วยอาจอาศัยในเขตแทนนั้นได้

(5) ผู้อำนวยการได้รับอำนาจให้มอบและกำหนดค่าตอบแทนของลูกจ้างเท่าที่จำเป็น เพื่อที่จะใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนี้ และอาจแต่งตั้งลูกจ้าง เช่นว่านั้นเป็นเจ้าหน้าที่รักษากฎหมาย ตามนโยบายและวิธีปฏิบัติดังกล่าวเท่าที่ผู้อำนวยการจะออกตามการปรับใช้บทบัญญัติของลักษณะ 5 และระเบียบที่ออกตามนั้น¹²

(6) ผู้อำนวยการจะดูแลและกำกับ U.S. Marshals Service ในการปฏิบัติตามหน้าที่

(7) ผู้อำนวยการอาจจัดให้เจ้าหน้าที่และลูกจ้างปฏิบัติงานตนได้ แต่จะเรียกรับหรือ ยอมรับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนจากการนั้นไม่ได้

(8) เจ้าหน้าที่ Marshal แต่ละคนที่ถูกแต่งตั้งตามมาตรานี้ควรมี¹³

(8.1) หน้าที่ในการบริหารหน่วยงานรักษากฎหมายมาแล้วอย่างน้อย 4 ปี รวมทั้ง ด้านบุคลากร งบประมาณ และทรัพย์สินในกรมตำรวจ สำนักงานนายอำเภอหรือหน่วยงานรักษา กฎหมายของสหพันธ์

(8.2) ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานรักษากฎหมายอื่น ๆ โดยเฉพาะในระดับมลรัฐและระดับท้องถิ่น

(8.3) ประสบการณ์การศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไป และ

(8.4) ประสบการณ์ในหรือกับระบบศาลของประเทศ มลรัฐและสหพันธ์หรือ ประสบการณ์ในการให้ความคุ้มครองบุคลากรของศาล ลูกขุน และพยาน

3) รูปแบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายสหรัฐ ลักษณะ 28 วิธีพิจารณาความและกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่ 2 กระบวนยุติธรรม บทที่ 37 The U.S. Marshal Service (USMS)¹⁴ (U.S. Code TITLE 28 CHAPTER 37)¹⁵

¹² ธรรมนูญ นาควัดพัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 72.

¹³ ธรรมนูญ นาควัดพัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 73.

¹⁴ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 12.

¹⁵ ธรรมนูญ นาควัดพัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 73.

มาตรา 561 USMS¹⁶

(a) USMS ถูกตั้งขึ้นด้วยกฎหมายนี้เพื่อเป็นสำนักงานภายในกระทรวงยุติธรรมตามอำนาจและการควบคุมของอัยการสูงสุด มีผู้อำนวยการเป็นหัวหน้า ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีตามคำแนะนำและความเห็นชอบของวุฒิสภา

(b) ผู้อำนวยการของ USMS นอกจากอำนาจหน้าที่ซึ่งได้กำหนดในบทนี้จะทำหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุดด้วย

(c) ตามคำแนะนำและความเห็นชอบของวุฒิสภา ประธานาธิบดีแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ U.S. Marshal สำหรับแต่ละเขตศาลสหรัฐ และสำหรับศาลฎีกาในกรุงวอชิงตัน เจ้าหน้าที่แต่ละคนจะเป็นเจ้าพนักงานของหน่วยงานและปฏิบัติหน้าที่ตามการกำกับดูแลของผู้อำนวยการ

(d) เจ้าหน้าที่แต่ละคนจะถูกแต่งตั้งมีกำหนดเวลา 4 ปี และสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้อีก 4 ปีจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมมารับตำแหน่งแทน

(e) ผู้อำนวยการเป็นผู้กำหนดสถานที่ภายในเขตของศาลสำหรับเป็นสำนักงานและสถานที่ของเจ้าหน้าที่แต่ละคน ซึ่งเจ้าหน้าที่จะอาศัยอยู่ในเขตซึ่งตนถูกแต่งตั้งไป

(f) ผู้อำนวยการได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้กำหนดค่าตอบแทนของลูกจ้าง และอาจแต่งตั้งลูกจ้างเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

มาตรา 564 Powers as sheriff¹⁷

อำนาจในฐานะนายอำเภอ U.S. Marshals Service และปลัดของ U.S. Marshals Service และเจ้าหน้าที่เช่นว่าแบบอื่น ๆ ของหน่วยตามที่อาจถูกมอบหมายโดยผู้อำนวยการในการบังคับใช้กฎหมายของสหรัฐในมลรัฐหนึ่ง อาจใช้อำนาจอย่างเดียวกับที่นายอำเภอของมลรัฐนั้นอาจใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย ณ ที่ซึ่งได้อำนาจ

มาตรา 566 Powers and duties

(a) บทบาทและภารกิจหลักของ U.S. Marshals Service ที่จะพิทักษ์สันติราษฎร์และปฏิบัติตามบังคับใช้และรักษาการตามคำสั่งทุกคำสั่งของศาลแขวงสหรัฐ ศาลอุทธรณ์สหรัฐ ศาลว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ และศาลฎีกาสหรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

(b) U.S. Marshals Service ของแต่ละเขตเป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของศาลแขวงและของศาลอุทธรณ์ที่มีเขตอำนาจในท้องที่นั้น และศาลว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศที่ออกนั่งพิจารณาในท้องที่นั้น และในตามดุลพินิจของศาลอาจขอให้เข้าร่วมในการออกนั่งพิจารณาคดีก็ได้

¹⁶ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริงรรถที่ 2. หน้า 12-13.

¹⁷ รัฐมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริงรรถที่ 1. หน้า 73.

(c) นอกเสียจากกฎหมายหรือกฎของวิธีปฏิบัติจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น U.S. Marshals Service จะต้องบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการ และคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายทุกเรื่อง ซึ่งออกตามอำนาจของสหรัฐ และจะรับความช่วยเหลือทุกด้านที่ทำให้ปฏิบัติตามหน้าที่ได้¹⁸

(d) เจ้าหน้าที่ ปลัด และเจ้าพนักงานเช่นว่าอื่น ๆ ของ U.S. Marshals Service แต่ละคน ตามที่ถูกลบหมายโดยผู้อำนวยการอาจพบอาวุธปืนและทำการจับกุมการกระทำความผิดใด ๆ ต่อสหรัฐที่เกิดขึ้นซึ่งหน้าได้ โดยไม่ต้องมีหมายหรือการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา หากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีเหตุอันควรเชื่อตามสมควรว่าบุคคลผู้จะถูกจับกุมนั้น ได้กระทำความผิดหรือกำลังกระทำความผิดอาญาร้ายแรงเช่นว่า¹⁹

(e) (1) U.S. Marshals Service ได้รับอำนาจให้²⁰

(A) ให้ความคุ้มครองส่วนบุคคลแก่นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ศาล พยานของสหพันธ์ และบุคคลอื่น ๆ ที่ถูกคุกคาม เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อการข่มขู่ โดยอาชญากรขัดขวาง การทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมหรือกระบวนการอื่นใดของเจ้าหน้าที่ และ

(B) สอบสวนเรื่องเกี่ยวกับผู้กระทำผิดที่หลบหนีโทษทั้งภายในและภายนอก สหรัฐตามที่ถูกสั่งโดยอัยการสูงสุด

(2) ไม่มีสิ่งใดในวรรค (1) (B) จะถูกตีความให้กระทบหรือเปลี่ยนแปลงอำนาจของหน่วยงานหรือสำนักงานอื่น ๆ ของสหพันธ์

(f) ตามวิธีปฏิบัติที่ถูกกำหนดโดยผู้อำนวยการ และยกเว้นแต่เงินของสาธารณะ ที่ถูกนำฝากตามมาตรา 2041 ของกฎหมายนี้ เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals แต่ละคนจะนำฝากเงินที่เจ้าหน้าที่ USMS ยึดได้ไปยังกระทรวงการคลัง โดยที่สามารถหักคือให้เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals ได้ก่อนในตอนจบรอบบัญชีแต่ละครั้ง ส่วนที่ได้รับมาของเงินสาธารณะที่เป็นของสหรัฐจะถูกนำฝากในกระทรวงการคลังเป็นรายได้ของบัญชีรายรับ

(g) ก่อนการลาออก เกษียณ หรือถูกปลดจากตำแหน่ง²¹

(1) เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals จะส่งมอบผู้ต้องขังทั้งหมดในความควบคุมของเขา และงานที่ยังดำเนินการไม่เสร็จสิ้นให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มารับตำแหน่งต่อและ

(2) ปลัดของ U.S. Marshals Service จะส่งมอบกระบวนการทั้งหมดในความดูแลของเขาให้แก่ เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals

¹⁸ ธรรมนูญ นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 73.

¹⁹ ธรรมนูญ นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 74.

²⁰ ธรรมนูญ นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 74.

²¹ ธรรมนูญ นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 75.

(h) เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals จะชำระค่าใช้จ่ายสำนักงานของอัยการสหรัฐตามที่อาจถูกสั่งโดยอัยการสูงสุด

(i) ผู้อำนวยการของ U.S. Marshals จะปรึกษากับที่ประชุมศาลยุติธรรมของสหรัฐในเรื่องฐานการดำเนินการต่อไปเกี่ยวกับเกณฑ์ความปลอดภัย สำหรับฝ่ายตุลาการของรัฐบาลสหรัฐ เพื่อที่จะรับประกันว่าความเห็นของที่ประชุมศาลยุติธรรมเกี่ยวกับเกณฑ์ความปลอดภัยสำหรับฝ่ายตุลาการของรัฐบาลสหรัฐจะถูกพิจารณาเมื่อจะตัดสินเรื่องตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ กำหนดลำดับความสำคัญของโครงการเกี่ยวกับความยุติธรรม และจัดสรรทรัพยากรด้านความปลอดภัยของอาคารที่พักอาศัยของฝ่ายตุลาการความปลอดภัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการ การประเมินความคุกคามที่มีต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการและการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการทุกคน U.S. Marshals Service จะมีอำนาจเด็ดขาดในเรื่องเกณฑ์ความปลอดภัยของฝ่ายตุลาการของรัฐบาล

ลักษณะ 18 อาชญากรรมและวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนที่ 2 วิธีพิจารณาความอาญา บทที่ 203 การจับกุมและผลบังคับ (U.S. Code TITLE 18 CHAPTER 203)²²

มาตรา 3053 อำนาจของ marshal และเจ้าหน้าที่

marshal และเจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ อาจพกพาอาวุธปืนและอาจจับกุมโดยไม่มีหมายจับสำหรับความผิดใด ๆ ต่อสหรัฐฯ ที่กระทำต่อหน้าพวกเขา หรือสำหรับความผิดทางอาญาใด ๆ ที่ทราบได้ภายใต้กฎหมายของสหรัฐฯ หากพวกเขามีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้น ถูกจับกุมได้กระทำหรือกำลังกระทำความผิดดังกล่าว

4) อำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

(1) การรักษาความปลอดภัยบริเวณศาลและบุคลากรในศาล

ภาระหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยบุคคลโดยเฉพาะผู้พิพากษา พนักงานอัยการ และคณะลูกขุน ถือว่าเป็นหน้าที่หลัก U.S. Marshal ที่ได้รับการแต่งตั้งจะต้องถูกฝึกให้ใช้อาวุธเพื่อคุ้มครองบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ กับเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีประสบการณ์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยเจ้าหน้าที่ต้องได้รับการฝึกฝนในการตรวจจับอาวุธและวัตถุต้องห้ามเข้าไปในบริเวณศาล และตรวจสอบสำนักงานที่ตั้งศาล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษาเจ้าหน้าที่ศาลและประชาชน²³

²² Cornell Law School. (2023). *U.S. Code*. (Online). Available: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/3053>. [2023, May 1].

²³ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 13.

ภารกิจการรักษาความปลอดภัยตุลาการ (Judiciary Security) เป็นภารกิจสำคัญอันดับต้น ซึ่ง U.S. Marshals ให้ความสำคัญ เนื่องด้วยเจ้าหน้าที่ U.S. Marshals มีจำนวน 94 นาย แบ่งตามเขตอำนาจศาลระดับ Federal การบริหารงานของ U.S. Marshals จึงอาศัยกำลังจาก 2 ส่วน²⁴ ได้แก่

(1.1) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือ Court Security Officer (CSO) ซึ่งเป็นบุคลากรในอัตราจ้างซึ่งศาลจ้างมาจากบริษัทเอกชนที่ดำเนินกิจการในการรักษาความปลอดภัย โดยทางศาล และ U.S. Marshals จะเป็นผู้จัดหาและคัดสรรบริษัทที่มีคุณภาพให้ส่งบุคลากรมาทำหน้าที่เป็น CSO โดยผ่านการทำสัญญาซึ่งบุคลากรเหล่านั้นจะต้องผ่านคุณสมบัติและการตรวจประวัติอาชญากรรวมทั้งภูมิหลังของครอบครัวอย่างละเอียด การสอบสัมภาษณ์ จากนั้นจะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรตามที่ U.S. Marshals กำหนดไว้ เช่น การใช้เครื่องตรวจหาอาวุธ การต่อสู้ป้องกันตัวด้วยมือเปล่า การรักษาความปลอดภัยในห้องพิจารณา การบริหารศูนย์วิทยุ ข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับศาล โดยเมื่อผ่านหลักสูตรและได้รับการว่าจ้างแล้ว CSO จะต้องปฏิบัติตามระเบียบและประมวลจริยธรรมซึ่งกำหนดขึ้นโดย CSC อย่างเคร่งครัด ซึ่งงบประมาณที่ใช้ในการลงทุนกับ CSO ของ U.S. Marshals ประมาณ 1.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี หาก CSO ละเมิดข้อตกลงหรือไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดมาตรฐานไว้หรือไม่ผ่านการทดสอบทางบริษัทที่จัดหาบุคลากรดังกล่าวมาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

(1.2) เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอื่น เช่น ตำรวจ ทหาร หรือบุคคลซึ่งเคยเป็นทหารหรือตำรวจมาก่อน โดยบุคคลเหล่านั้นจะต้องผ่านการคัดเลือกและการฝึกเช่นเดียวกับ CSO แต่หลักสูตรจะเน้นเป็นการเฉพาะทาง เช่น การรักษาความปลอดภัย หรือการสืบสวนสอบสวน ซึ่งจะมีระยะเวลาด้านการฝึก CSO โดยเมื่อบุคคลเหล่านั้นผ่านการฝึกหลักสูตรจะได้รับการแต่งตั้งเป็น Deputy U.S. Marshals หรือเป็นผู้ช่วยของ U.S. Marshals นั้นเอง โดยบุคคลเหล่านั้นจะทำหน้าที่เดิมของตนและในขณะเดียวกันก็ทำงานให้กับ U.S. Marshals โดยจะได้รับค่าตอบแทนพิเศษ และได้รับการฝึกจาก U.S. Marshals อย่างต่อเนื่อง และมีอำนาจในการจับตัวผู้ต้องหาออกเขตอำนาจในมลรัฐของตนเองซึ่งเป็นอำนาจพิเศษที่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทั่วไปไม่มี²⁵

²⁴ ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. (2563). *บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม*. เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 19 วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม. หน้า 14.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

(2) การสืบสวนสอบสวนและการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายศาล

หน่วยงาน U.S. Marshal มีภารกิจในการสืบสวนสอบสวนและติดตามจับกุมผู้ต้องหาที่หลบหนีตามหมายจับ²⁶ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งภารกิจที่มีความสำคัญรองลงมาจากการรักษาความปลอดภัยบุคลากร โดยทาง U.S. Marshals ได้มีการทำข้อตกลงร่วมกับองค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายอื่นทั่วสหรัฐอเมริกา ทั้งระดับรัฐบาลกลาง (Federal) เช่น หน่วยปราบปรามยาเสพติด (DEA) หน่วยสืบสวนคดีพิเศษ (FBI) เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง กรมการขนส่ง เป็นต้น และเจ้าหน้าที่ระดับมลรัฐ (State) โดยทั้งหมดได้มีการจัดทำข้อตกลงร่วม (MOU) ในการแบ่งปันข้อมูลการสืบค้นบุคคล สถานที่ ทะเบียนยานพาหนะ สถิติการสังคม ฯลฯ โดยทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อใช้ในการสืบสวนจับกุม โดยใช้ระบบฐานข้อมูลเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันมี 2 ระบบ ฐานข้อมูลหลัก ได้แก่ NCIC (National Crime Information Center) และ NLETS (National Law Enforcement Telecommunications System) และในการทำความร่วมมือกับบริษัทเอกชนในการค้นหาข้อมูลส่วนตัวของผู้กระทำความผิด โดยใช้คำสั่งศาลเป็นหลักในความชอบ โดยกฎหมาย และการทำสัญญาขอซื้อข้อมูลจากบริษัทเอกชนนั้น²⁷ ในแต่ละปีเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยได้หลายหมื่นราย อีกทั้งยังได้ช่วยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลกลางในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีสำคัญ ๆ ได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้หน่วยงาน U.S. Marshal ยังสามารถติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศ และดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสหรัฐอเมริกากับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก²⁸

ปัจจุบัน U.S. Marshals Service ควบคุมการทำงานของหน่วยเฉพาะกิจด้านการบังคับคดีอาญาระดับเขตอยู่ 75 หน่วยและระดับภูมิภาคอีก 7 หน่วย ประกอบด้วยประกอบด้วย นิวยอร์ก นิวเจอร์ซีย์ เขตเมือง เขตตะวันตก ฟลอริดา แคริบเบียน แนวชายฝั่งเกรทเลค และแปซิฟิกเซาท์เวสต์ ซึ่งทำหน้าที่สอบสวนคดีอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรงและติดตามจับกุมตัวอาชญากรตามหมายจับ และมีสำนักงานสนามในระดับภาคพื้นอยู่ 4 แห่ง คือ จาไมกา เม็กซิโก สาธารณรัฐโดมินิกัน และโคลัมเบีย โดยได้ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ตลอดแนวชายแดนของเม็กซิโก แคนาดาและหน่วยงานด้านการบริการรักษาความปลอดภัยของกระทรวงการต่างประเทศ รวมถึงเป็นหน่วยงานหลักในองค์กรตำรวจสากล ทั้งยังมีอำนาจการสนับสนุนช่วยเหลือด้าน

²⁶ The Office of Legal Counsel-DOJ. (2023). *Authority of FBI Agents, Serving As Special Deputy United States Marshals, To Pursue Non-Federal fugitives.* (Online). Available: <https://biotech.law.lsu.edu/blaw/olc/fistopcc.htm>. [2023, March 20].

²⁷ ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 24. หน้า 14-15.

²⁸ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 2. หน้า 13.

ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการฝึกฝนด้านการติดตามผู้หลบหนีหมายจับให้แก่หน่วยงานอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่น ระดับรัฐ ระดับรัฐบาลกลาง หรือระดับนานาชาติ และมีอำนาจครอบคลุมไปถึงกรณีพิเศษต่าง ๆ เช่น กรณีที่นักโทษมีการหลบหนีออกจากเรือนจำและประสานงานการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ในระดับนานาชาติ เพื่อติดตามจับกุมผู้หลบหนีตามหมายจับทั้งที่อาศัยอยู่ในหรือนอกสหรัฐอเมริกา เมื่อปีงบประมาณ ค.ศ. 2010 ได้มีการประสานงานเพื่อการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการเนรเทศผู้หลบหนีเข้าเมือง จำนวน 805 ราย ไปยัง 67 ประเทศทั่วโลก²⁹

(3) การคุ้มครองพยาน

หน่วยงาน U.S. Marshal มีภารกิจสำคัญในการให้ความปลอดภัยแก่พยานในคดีอาญาสำคัญ ๆ และยังช่วยคุ้มครองในการย้ายถิ่นที่อยู่ของพยาน เปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลแก่พยาน รวมทั้งครอบครัวและญาติของพยาน การคุ้มครองพยานในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม การก่อการร้ายข้ามชาติ นับว่าเป็นเครื่องมืออันสำคัญของสหรัฐอเมริกาเลยทีเดียว³⁰

การปฏิบัติการให้ความคุ้มครองพยานที่มีประสิทธิภาพเป็นการให้เครื่องมือที่พิเศษและมีค่าแก่รัฐบาลในการต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมรายใหญ่และการก่อการร้ายระหว่างประเทศ บุคลากรของ U.S. Marshals ในการให้ความคุ้มครองพยานจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของโลกในเรื่องการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานที่ให้คำแนะนำและจัดการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหลายหน่วยทั่วโลก โดยพยานที่ได้รับการคุ้มครองพยานที่เบิกความให้แก่รัฐบาลในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมและกิจกรรมของอาชญากรที่สำคัญอื่น ๆ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 ซึ่ง U.S. Marshals ได้ดำเนินการให้ความคุ้มครองพยานด้วยการย้ายที่อยู่และเปลี่ยนข้อมูลการบ่งบอกตัวตนใหม่ให้แก่พยานกว่า 8,200 คน และสมาชิกครอบครัวพยานอีกกว่า 9,800 คน³¹

(4) การดูแลผู้ต้องขัง

U.S. Marshal เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกในเรือนจำ ซึ่งมีจำนวนมากถึง 58,000 กว่าคนต่อหนึ่งวัน กระจายอยู่ตามเรือนจำหลายแห่งทั่วมลรัฐต่าง ๆ³²

(5) การควบคุมและขนย้ายผู้ต้องขัง

การควบคุมตัวจำเลยมาศาล เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมตัวจำเลยมาศาลขั้นต้นในมลรัฐต่าง ๆ ตามคำร้องที่คู่ความยื่นต่อศาล และยังมีหน้าที่ในการควบคุมจำเลยไปดำเนินคดีในต่างประเทศ

²⁹ ธัญมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 76-77.

³⁰ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 14.

³¹ ธัญมน นาคชัยวัฒนา. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 78.

³² สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 14.

ด้วย³³ โดยขนย้ายผู้ต้องขังและผู้กระทำผิดต่างด้าว (Justice Prisoner and Alien Transportation System/ JPATS) ซึ่งระบบการขนย้ายผู้ต้องขังและผู้กระทำผิดต่างด้าวของ U.S. Marshals เป็นหนึ่งในผู้ขนย้ายนักโทษรายใหญ่ที่สุดในโลก มีการยื่นคำขอมากกว่า 1,400 เรื่องต่อวัน ในการขนย้ายนักโทษระหว่างเขตอำนาจของศาลยุติธรรม ทัณฑสถานและต่างประเทศ JPATS ทำการขนย้ายนักโทษและคนต่างด้าวกว่า 350,000 รายต่อปี โดยระบบที่ประสานกันทั้งทางอากาศและทางบกเคลื่อนย้ายผู้ต้องขังของสหพันธ์ 345,860 ราย การขนและเคลื่อนย้ายทางอากาศกว่า 196,500 ราย และเคลื่อนย้ายผู้ต้องขังที่ไม่ใช่ของสหพันธ์กว่า 1,200 ราย³⁴

(6) การริบทรัพย์สิน

หน่วยงาน U.S. marshal มีภาระหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งคือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายถูกริบตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา เช่น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (Property Related to Drug Crimes) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน (Property Related to Money-Laundering Crimes) หรือทรัพย์สินที่ถูกริบตามกฎหมายอื่น³⁵

5) คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ U.S. Marshal

ผู้มีสิทธิสมัครเข้าเป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยศาลต้องมีคุณสมบัติโดยทั่วไป³⁶ ดังนี้

- (1) ต้องเป็นพลเมืองของสหรัฐอเมริกา
- (2) มีอายุ 21 ถึง 36 ปี
- (3) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือ
- (4) มีใบอนุญาตขับรถ และมีประวัติการขับรถดี
- (5) มีสภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดี
- (6) เกณฑ์มาตรฐานต้องสอบได้คะแนนขั้นต่ำ หรือสูงกว่าในทุกส่วนการทดสอบสมรรถภาพร่างกายจึงจะผ่านการทดสอบ
- (7) ผ่านการสัมภาษณ์
- (8) ต้องได้รับการรับรองจากแพทย์
- (9) ผ่านการตรวจสอบประวัติภูมิหลัง
- (10) ผ่านการฝึกอย่างเข้มงวด ในหลักสูตรการฝึกขั้นพื้นฐาน

³³ สหรัฐ สิริวัฒน์. อังแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 14.

³⁴ ชัญมน นาคชัยวัฒนา. อังแล้ว เจริญรอดที่ 1. หน้า 78.

³⁵ สหรัฐ สิริวัฒน์. อังแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 14.

³⁶ ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. อังแล้ว เจริญรอดที่ 24. หน้า 12.

(11) คุณสมบัติด้านประสบการณ์ เช่น จบการศึกษาปริญญาตรี หรือเป็น อาสาสมัคร หรือมีประสบการณ์ด้านอื่น ๆ ที่กำหนด

คุณสมบัติทางร่างกายที่ต้องการ เช่น การทดสอบการมองเห็น การทดสอบการได้ยิน ต้องไม่ป่วยเป็น โรคที่ไม่เหมาะสม เช่น โรคเบาหวาน ความผิดปกติเกี่ยวกับการชักกระตุก ไข้เลือด โรคเกี่ยวกับกระดูก และกล้ามเนื้อซึ่งมีผลต่อการเคลื่อนไหว ความยืดหยุ่นร่างกาย โรคความดันโลหิต โรคหัวใจ และตาบอดสี และการผ่าตัดตา เป็นต้น

3.1.2 หน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลในเครือรัฐออสเตรเลีย

เครือรัฐออสเตรเลียมีระบบรักษาความปลอดภัยที่มีชื่อเสียงและได้รับการออกแบบ เพื่อรักษาความปลอดภัยของศาลอย่างมีประสิทธิภาพ เรียกว่า The Office of the Sheriff ถูกจัดตั้งขึ้น ในเครือรัฐออสเตรเลียเป็นครั้งแรกโดยกฏบัตรแห่งความยุติธรรมใน ค.ศ. 1824³⁷ ซึ่งก่อนหน้านั้น หน้าที่ของ Sheriff นั้นเป็นของ Provost Marshal แห่งอาณานิคมของรัฐนิวเซาท์เวลส์ กฏบัตรปี 1824 ยังได้ก่อตั้งหัวหน้าผู้พิพากษาศาลสูงสุดเป็นครั้งแรก อาณานิคมของรัฐนิวเซาท์เวลส์ ได้แบ่งอำนาจ บริหารออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล ฝ่ายจัดการ และฝ่ายตุลาการ และในส่วนของรัฐบาล ก็ยังคงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

สำนักงานของ Sheriff ตำแหน่งที่เก่าแก่ที่สุดเป็นอันดับสองในกฎหมายอังกฤษสำนักงาน สาธารณะที่เก่าแก่กว่า Sheriff ก็มีแต่ตำแหน่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระราชินี เท่านั้น ก่อนนั้นพระเจ้าอัลเฟรดมหาราชได้แบ่งประเทศอังกฤษออกเป็น Sheriff เพื่อปรับปรุง การบริหารงานประเทศ ในสมัยก่อน Sheriff มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามการชุมนุมและจลาจล ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จับกุมผู้กระทำความผิดและติดตามเหล่าอาชญากร หัวหน้านายตำรวจ หลายแห่งถูกเรียกชื่อว่า Sheriff มาจนถึงทุกวันนี้ แต่ในปัจจุบัน Sheriff ในเครือรัฐออสเตรเลีย มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างจากบทบาทและหน้าที่ของ Sheriff ในยุคก่อนเป็นอย่างมากเลยทีเดียว³⁸

1) อำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน Sheriff ในรัฐนิวเซาท์เวลส์

(1) อำนาจหน้าที่ในอดีตไว้ดังนี้³⁹

(1.1) ดำเนินการเกี่ยวกับคำพิพากษา พระราชกฤษฎีกา และคำพิพากษาของ ศาลสูงสุดข้อหาอาชญากรรมร้ายแรง ดำเนินการประหารชีวิต หรือบังคับโทษเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามคำสั่ง ของศาล

(1.2) ทำหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพ

³⁷ ปุณณพัฒน์ มหาลีตระกูล. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 24. หน้า 18.

³⁸ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 17.

³⁹ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 19.

(1.3) ทำหน้าที่ส่งนักโทษไปยังที่ต่าง ๆ

(1.4) จัดการดูแลห้องขัง

(1.5) จัดการรับนักโทษและปล่อยนักโทษออกจากที่คุมขัง

แต่ในปัจจุบัน Sheriff ไม่ต้องปฏิบัติหน้าที่บางอย่างที่กล่าวมาแล้ว เช่น การบังคับโทษประหารชีวิต เพราะกฎหมายเครือรัฐออสเตรเลียได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หรือหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลเจ้าหน้าทีชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งหน้าที่หลักของ The Office of the Sheriff นั้นมีหน้าที่มากมายเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายแห่งรัฐนิวเซาท์เวลส์ และพร้อมทั้งให้การรักษาความปลอดภัยศาลและระบบลูกขุน ซึ่งความรับผิดชอบของ Sheriff⁴⁰

(2) อำนาจหน้าที่ในปัจจุบัน มีดังนี้⁴¹

(2.1) บริหารจัดการ The Office of the Sheriff

(2.2) ส่งหมายเรียกและคำบังคับตามคำพิพากษาของศาล หมายจับ คำสั่งของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอและท้องถิ่น และศาลอื่น ๆ ในรัฐนิวเซาท์เวลส์

(2.3) คำสั่งและบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งภายในดินแดนรัฐนิวเซาท์เวลส์ ในฐานะผู้แทนของศาลคอมมอนเวลท์ รวมทั้งศาลสูง ศาลรัฐบาลกลาง และศาลครอบครัวแห่งออสเตรเลีย

(2.4) จัดการด้านความปลอดภัยของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอ ศาลประจำท้องถิ่น บางแห่ง และศาลยุติธรรมต่าง ๆ อีกจำนวนหนึ่ง

(2.5) บริหารจัดการระบบลูกขุนในรัฐนิวเซาท์เวลส์

2) คุณสมบัติของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยศาล ผู้ที่มีสิทธิในการสมัครเข้ามาเป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยของศาลยุติธรรม ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้⁴²

(1) ต้องเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในเครือรัฐออสเตรเลีย

(2) ถือเป็นอนุญาตฉบับจีของรัฐบาลนิวเซาท์เวลส์ฉบับเต็มที่เป็นปัจจุบันและไม่มีข้อจำกัด

(3) ต้องจบการศึกษาภาคบังคับ และแสดงหลักฐานเอกสารที่ได้รับการรับรองว่าจบการศึกษาภาคบังคับจากสถานศึกษาพร้อมทั้งประวัติส่วนตัว ใบสมัคร และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(4) ทดสอบภาษา การอ่านออกเขียนได้ การคำนวณและการใช้เหตุผลทางวาจา

(5) ผ่านการสอบสัมภาษณ์

⁴⁰ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 19.

⁴¹ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 19-20.

⁴² สหรัฐ สิริวัฒน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 20.

(6) ต้องได้รับการประเมินจากแพทย์ การตรวจสอบประวัติจากกรมตำรวจ และการตรวจสอบจากคณะกรรมการ

นอกจากนี้ ยังมีการฝึกอบรมเจ้าพนักงานโดยใช้เวลาอย่างต่ำไม่น้อยกว่า 2 ปี ในปีแรก จะเป็นการฝึกอบรมก่อนการปฏิบัติจริงเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร ความรู้และทักษะ ความสำคัญของการเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และก่อนการเข้าปฏิบัติหน้าที่ผู้เข้ารับการอบรม ต้องสาบานตนก่อนเข้ารับตำแหน่ง ต่อจากนั้นต้องมีการพัฒนาทักษะความรู้เฉพาะด้าน เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยศาลจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุน จากรัฐบาลอย่างจริงจัง โดยเฉพาะความมั่นคงในอาชีพด้วยการสนับสนุนเงินพิเศษต่าง ๆ สำหรับผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนี้⁴³

3) คุณลักษณะและทักษะของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย ศาลยุติธรรม

(1) มีความสามารถในการจูงใจตนเอง

(2) มุ่งมั่นในการให้บริการ

(3) มีทักษะในการสื่อสารอย่างดี

(4) มีความกระตือรือร้นในการร่วมงานกับชุมชน และมีความสามารถในการทำงาน เป็นทีม โดยเฉพาะมีความสามารถในการเป็นผู้นำ⁴⁴

4) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005

ส่วนที่ 2 การเข้าไปและใช้พื้นที่ศาล

มาตรา 8 การพกพาวัตถุต้องห้ามในพื้นที่ศาล ห้ามมิให้พกพาอาวุธเข้าไปในพื้นที่ บริเวณศาลเว้นแต่มีความจำเป็น การครอบครองวัตถุต้องห้ามใด ๆ ที่ต้องแสดงในการพิจารณาคดี ในศาล หากวัตถุนั้นอยู่ในความครอบครองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการไต่สวนของศาล หรือวัตถุนั้น ได้ถูกเก็บรักษาอยู่ในกระเป๋าหรือบรรจุภัณฑ์อื่นที่กำหนดตามเงื่อนไข⁴⁵

มาตรา 9 ห้ามใช้งานอุปกรณ์บันทึกในศาล⁴⁶

(1) ห้ามมิให้ใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงหรือภาพในบริเวณศาล

(2) ความในข้อ (1) ไม่มีผลบังคับกับกรณีดังต่อไปนี้

⁴³ ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. อ่างแล้ว เชียงอรธรที่ 24. หน้า 19.

⁴⁴ สหรัญ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เชียงอรธรที่ 2. หน้า 20.

⁴⁵ สหรัญ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เชียงอรธรที่ 2. หน้า 17.

⁴⁶ สหรัญ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เชียงอรธรที่ 2. หน้า 17-18.

- (a) การใช้งานอุปกรณ์บันทึกดังกล่าวได้มีการอนุญาตอย่างเปิดเผยโดยผู้พิพากษา
- (b) การที่ทนายความใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงทำการบันทึกเสียงตนเองในบริเวณอื่น

นอกเหนือจากห้องพิจารณาคดี

- (c) การใช้งานอุปกรณ์บันทึกโดยผู้พิมพ์เอกสารในศาล

ส่วนที่ 3 อำนาจศาล

มาตรา 10 อำนาจในการตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะ⁴⁷

(1) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยอาจเรียกให้บุคคลใด ๆ ที่กำลังผ่านเข้ามาในบริเวณศาลต้องปฏิบัติตาม ดังต่อไปนี้

- ทำการตรวจค้นบุคคลด้วยเครื่องตรวจ หรือนำวัตถุในครอบครองมาให้ทำการตรวจ

- ทำการตรวจค้นบุคคลอย่างเป็นทางการเป็นส่วนตัว หากเจ้าพนักงานเชื่อว่าบุคคลนั้นครอบครองวัตถุอันตราย

- หยุดยั้งยานพาหนะขณะที่กำลังขับเคลื่อนเข้าไปในบริเวณศาล

- ทำการตรวจวัตถุใด ๆ ที่เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยมีเหตุผลเพียงพอเชื่อว่าวัตถุนั้นเป็นวัตถุอันตราย

- ตอบคำถามใด ๆ ตามที่เหมาะสม ขณะที่กำลังตรวจค้น

(2) เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการตรวจค้นบุคคลต้องเป็นไปตามข้อกำหนดนี้

- บุคคลนั้นต้องถอดเสื้อผ้าออกระหว่างตรวจค้น

- เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยต้องขอความร่วมมือขณะทำการตรวจค้น

- การตรวจค้นแบบส่วนตัวต้องรักษาความเป็นส่วนตัวอย่างเหมาะสม

- เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยต้องกระทำการล่วงหน้าต่อผู้ถูกตรวจค้น

ให้น้อยที่สุด

(3) หากเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยขอให้บุคคลนั้น ๆ กระทำการใด ๆ และบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตาม หรือไม่ยอมออกไปจากบริเวณศาล เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยจะต้อง

- เตือนบุคคลนั้นให้ทราบว่า การไม่ยอมปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือออกไปจากบริเวณศาลถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

⁴⁷ สหรัฐ สิริวัฒน์. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 2. หน้า 18.

มาตรา 11 อำนาจในการเรียกทรัพย์สินหรือวัตถุมาเก็บไว้ในที่ปลอดภัย⁴⁸

(1) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยอาจเรียกบุคคลให้นำเอาทรัพย์สินมาฝากไว้กับเจ้าหน้าที่

(2) หากเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยขอให้บุคคลนั้นต้องกระทำการใด ๆ แต่บุคคลนั้นไม่ยอมปฏิบัติ ก็สามารถเตือนให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามได้ มิฉะนั้นอาจมีโทษตามกฎหมาย

มาตรา 12 อำนาจในการยึดวัตถุต้องห้ามหรือวัตถุอื่น ๆ หากพนักงานรักษาความปลอดภัยเชื่อว่าวัตถุนั้นเป็นวัตถุต้องห้ามหรืออุปกรณ์อันตรายหรืออุปกรณ์บันทึกซึ่งเป็นการฝ่าฝืนตามข้อห้ามหรือฟิล์ม เทป หรือสื่อบันทึกต่าง ๆ ในอุปกรณ์บันทึกที่นำมาใช้เป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามให้ยึดวัตถุนั้นไว้⁴⁹

ส่วนที่ 4 อำนาจจับกุมและการใช้กำลัง

มาตรา 16 อำนาจจับกุม⁵⁰

(1) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอาจจับกุมบุคคลในสถานที่ศาลโดยไม่มีหมายจับ ถ้า

(a) บุคคลนั้นกำลังกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือเพิ่งกระทำความผิดนั้น หรือ

(b) พนักงานรักษาความปลอดภัยเชื่อตามสมควรว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ

(c) บุคคลนั้นทำร้ายผู้อื่นในสถานที่หรือเพิ่งทำร้ายผู้อื่นในสถานที่

(2) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอาจใช้อำนาจที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ตามอนุมาตรา (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคล ณ สถานที่นอกศาล ถ้า

(a) บุคคลที่หลบหนีจากสถานที่ศาลโดยพยายามหลีกเลี่ยงการจับกุม และ

(b) เจ้าหน้าที่ไล่ตามบุคคลจากสถานที่ศาลและการไล่ตามมิได้หยุดหรือขัดขวาง ณ เวลาใด ๆ ก่อนที่เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องจะมาถึงสถานที่เพื่อใช้อำนาจ

(3) สำหรับวัตถุประสงค์ของอนุมาตรา (2) การไล่ตามบุคคลไม่ได้หยุดหรือหยุดชะงักเพียงเพราะเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องสูญเสียการมองเห็นบุคคลนั้นไปชั่วคราว

(4) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่จับกุมบุคคลตามมาตรานี้จะต้องพาบุคคลนั้นไปโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะปฏิบัติได้

⁴⁸ สหรัฐ สิริวัฒน์, อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 2, หน้า 18.

⁴⁹ สหรัฐ สิริวัฒน์, อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 2, หน้า 18.

⁵⁰ Court Security Act 2005 (NSW), Section 16.

- (a) ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการตามกฎหมาย หรือ
- (b) ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมาย
- (4A) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอาจยุติการจับกุมเมื่อใดก็ได้ หากผู้ถูกจับไม่ใช่ผู้ต้องสงสัยอีกต่อไป หรือเหตุผลในการจับกุมไม่มีอยู่อีกต่อไป หรือด้วยเหตุผลอื่นใด

มาตรา 17 การใช้กำลังโดยทั่วไปของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย⁵¹

(1) เป็นเรื่องชอบด้วยกฎหมายที่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยซึ่งใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยของศาลเกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งของจะใช้กำลังดังกล่าวตามความจำเป็นตามสมควรในการใช้อำนาจนั้น

(2) โดยไม่จำกัดเฉพาะอนุมาตรา (1) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยซึ่งใช้อำนาจจับกุมตามส่วนนี้อาจใช้กำลังเท่าที่จำเป็นตามสมควรเพื่อทำการจับกุมหรือเพื่อป้องกันการหลบหนีของบุคคลภายหลังการจับกุม

ส่วนที่ 5 การจำกัดและคุ้มครองการใช้อำนาจบางประการ

มาตรา 18 อำนาจที่ใช้ในส่วนนี้⁵²

- (1) ส่วนนี้ใช้กับการใช้อำนาจใด ๆ ต่อไปนี้
 - (a) อำนาจในการรักษาความปลอดภัยของศาล (นอกเหนือจากอำนาจที่บัญญัติไว้ในมาตรา 15)

(b) อำนาจจับกุมตามมาตรา 16

(2) ในส่วนนี้อำนาจที่เกี่ยวข้องหมายถึงอำนาจที่ใช้กับส่วนนี้

มาตรา 19 ข้อจำกัดในการใช้อำนาจที่เกี่ยวข้อง⁵³

- (1) ข้อจำกัดต่อไปนี้ใช้กับการใช้อำนาจที่เกี่ยวข้อง
 - (a) ห้ามใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้พิพากษา
 - (b) ห้ามใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องภายในห้องที่ศาลนั่งอยู่ เว้นแต่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ต้องการใช้อำนาจจะพึงพอใจว่า
 - (i) มีเหตุฉุกเฉินและ
 - (ii) มีเวลาไม่เพียงพอในสถานการณ์ที่จะได้รับคำแนะนำจากผู้พิพากษาที่เป็นประธาน

⁵¹ Court Security Act 2005 (NSW). Section 17.

⁵² Court Security Act 2005 (NSW). Section 18.

⁵³ Court Security Act 2005 (NSW). Section 19.

(c) ห้ามมิให้มีการใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลซึ่งถูกกระทำ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เว้นแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้ร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

(d) ห้ามใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แทนบุคคลนั้น เว้นแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้ร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

(e) ห้ามใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าวหรือในสถานการณ์ดังกล่าว (หรือทั้งสองอย่าง) ตามที่ระเบียบกำหนด

(2) แม้จะมีอนุมาตรา (1) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอาจใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลหรือในสถานการณ์ที่อ้างถึงในอนุมาตรานั้น ถ้า⁵⁴

(a) ผู้พิพากษาสั่งให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยใช้อำนาจ หรือ

(b) พนักงานรักษาความปลอดภัยใช้อำนาจป้องกันมิให้บุคคลนั้นทำอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่นหรือทำให้ทรัพย์สินเสียหาย หรือ

(c) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวบุคคลเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นหลบหนีจากการควบคุมตัวโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 20 มาตรการป้องกันเกี่ยวกับการใช้อำนาจที่เกี่ยวข้อง⁵⁵

(1) ส่วนนี้

(a) ใช้ไม่ได้กับการใช้อำนาจตามมาตรา 10, 11 หรือ 13A และ

(b) ใช้เพิ่มเติมและไม่ได้เป็นการลบล้างบทบัญญัติของมาตรา 14

(2) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยต้องให้ข้อมูลต่อไปนี้แก่บุคคลที่อยู่ภายใต้การใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องภายในเวลาที่กำหนดโดยอนุมาตรา (3)⁵⁶

(a) หลักฐานว่าเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (เช่น การแสดงบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่)

(b) ชื่อหรือหมายเลขประจำตัวของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

(c) เหตุผลในการใช้อำนาจ

(d) การเตือนว่าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการใช้อำนาจอาจถือเป็นความผิด

⁵⁴ Court Security Act 2005 (NSW). Section 19.

⁵⁵ Court Security Act 2005 (NSW). Section 20 (1).

⁵⁶ Court Security Act 2005 (NSW). Section 20 (2).

(3) ต้องระบุข้อมูลที่อ้างถึงในส่วนย่อย (2)⁵⁷

(a) ในกรณีของการใช้อำนาจจับกุม

(i) ถ้าสามารถทำได้ ก่อนหรือในขณะที่ใช้อำนาจ หรือ

(ii) หากไม่สามารถปฏิบัติได้ ทันทีที่สามารถทำได้อย่างสมเหตุสมผล

หลังจากใช้อำนาจหรือ

(b) ในกรณีอื่นใดก่อนใช้อำนาจที่เกี่ยวข้อง

(4) ข้อมูลที่อ้างถึงในส่วนย่อย (2) อาจ แต่ไม่จำเป็นต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร

(5) หากมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปใช้อำนาจที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวเท่านั้นที่ปฏิบัติหน้าที่ตามส่วนนี้

(6) อย่างไรก็ตาม หากมีผู้ขอให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคนอื่นมาขอข้อมูลเกี่ยวกับชื่อหรือหมายเลขตราของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะต้องให้ข้อมูลแก่บุคคลที่ร้องขอ

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทย

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 มีทั้งหมด 279 มาตรา ซึ่งได้แบ่งแยกเป็นหมวดไว้ทั้งหมดรวม 16 หมวด โดยในหมวด 3 กล่าวถึงเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตั้งแต่มาตรา 25 ถึงมาตรา 49⁵⁸ ในการนี้การจับกุม คุมขังบุคคล การรับโทษทางอาญา และหลักประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความคุ้มครองผู้ใดจะละเมิดมิได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา 4 สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง⁵⁹

มาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิ

⁵⁷ Court Security Act 2005 (NSW). Section 20 (3).

⁵⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

⁵⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 4.

หรือเสรีภาพ เช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้ขึ้นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้ขึ้นไป ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับบุคคล หรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถ ยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำ ความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมาย บัญญัติ⁶⁰

มาตรา 26 มาตรการกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไป ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าว ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และ จะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการ จำกัดสิทธิ และเสรีภาพไว้ด้วย⁶¹

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือ เสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

⁶⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 25.

⁶¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 26.

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม⁶²

มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้⁶³

มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ⁶⁴

จะเห็นได้ว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้ความสำคัญและคุ้มครองการจับ การคุมขัง และการค้นตัวบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติรวมไปถึงการห้ามมิให้มีการทรมานต่อบุคคล ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การจับซึ่งเป็นการกระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

⁶² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 27.

⁶³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 28.

⁶⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 29.

3.2.2 พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้วบังคับคดีอาญา เพื่อชำระค่าปรับและบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาและรักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยแก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สินและอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม โดยประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 มีผลใช้บังคับเมื่อพ้น 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยสาระสำคัญของกฎหมาย พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มีดังต่อไปนี้⁶⁵

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ศาล หมายความว่า ศาลยุติธรรม”⁶⁶

คำว่าศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 หมายความว่า ศาลยุติธรรมที่กำหนดไว้ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ได้แก่ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา มิได้หมายความรวมถึงศาลอื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้แก่ ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ⁶⁷

“เจ้าพนักงานตำรวจศาล หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้”⁶⁸

เจ้าพนักงานตำรวจศาลตามบทนิยาม มาตรา 3 คือ บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งบุคคลดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามและผ่านการฝึกอบรมตามมาตรา 6 ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องเป็นข้าราชการ แต่ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) และคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีการอภิปรายว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม ไม่ใช่ลูกจ้าง หรือพนักงานราชการ⁶⁹

⁶⁵ ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์ตระกูล. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 24. หน้า 6.

⁶⁶ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 3.

⁶⁷ พรภัทร์ ดันติกุลานนท์ และจิดดา กฤตยานุกุล. (2562). พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. *คู่มือ*, หน้า 181.

⁶⁸ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 3.

⁶⁹ พรภัทร์ ดันติกุลานนท์ และจิดดา กฤตยานุกุล. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 67. หน้า 182.

“มาตรา 4 ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความไม่ซ้ำซ้อน”⁷⁰

มาตรา 4 บัญญัติขึ้นเพื่อให้สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งหากพิจารณาตามมาตรา 5 ตามอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลแล้ว คงจะต้องจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลจำนวนที่มากพอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามในช่วงระยะแรกจำนวนเจ้าพนักงานตำรวจศาลยังคงไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ทุกศาล โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขตอนท้ายของมาตรา 4 ที่ว่าต้องคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความไม่ซ้ำซ้อน ซึ่งหมายความว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องผ่านการคัดเลือกและผ่านการฝึกอบรมจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยไม่ทำหน้าที่ซ้ำซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ⁷¹

“มาตรา 5 เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้”⁷²

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล
- (2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล
- (3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม
- (4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว
- (5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้”

⁷⁰ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 4.

⁷¹ พรกัณฑ์ ดันติกุลานนท์ และจิดดา กฤตยานุกูล. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 67. หน้า 185.

⁷² พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 5.

มาตรา 5 (1) (2) อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด ซึ่งถูกจำกัดไว้เฉพาะในบริเวณศาลเท่านั้น หากนอกบริเวณของศาลย่อมไม่มีอำนาจ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงเช่นเดียวกับหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจรัฐสภา ซึ่งจำกัดเฉพาะแต่ภายในรัฐสภาเท่านั้น คือ รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินภายในบริเวณรัฐสภา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภาไม่ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรัฐสภาทำหน้าที่อื่นได้อีก ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2554⁷³ แต่ในมาตรา 5 (3) (4) (5) อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่ได้ถูกจำกัดให้อยู่เพียงแต่ในบริเวณศาลเท่านั้น แต่ยังมีอำนาจหน้าที่นอกบริเวณศาลซึ่งไม่ได้จำกัดเขตพื้นที่ดังกล่าวไว้

อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล อาจจำแนกเป็น 2 ประเภท ดังนี้⁷⁴

ประเภทที่หนึ่งเป็นเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดและรักษาความปลอดภัยตามมาตรา 5 (1) (2) และ (3)

ประเภทที่สองเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการจับกุมบุคคลตามมาตรา 5 (4) และ (5)

แต่หากพิจารณาถึงเขตพื้นที่ในการใช้อำนาจ บุคคลและทรัพย์สินที่มุ่งคุ้มครอง และลักษณะการใช้อำนาจจับสามารถแบ่งหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็น 5 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 รักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินและการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลตามมาตรา 5 (1) และ (2) การรักษาความสงบเรียบร้อย หมายรวมถึง การป้องกันและระงับเหตุร้ายต่าง ๆ โดยเหตุร้ายนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำความผิดอาญา สอดส่องดูแล และจัดเวรยาม จัดการจราจร รวมทั้งตรวจสอบบุคคลและยานพาหนะที่เข้ามาในบริเวณศาล ส่วนการรักษาความปลอดภัย คือ การระวางดูแลป้องกันให้พ้นภัย หรือพ้นไปจากเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย บุคคลที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องรักษาความปลอดภัยตามมาตรา 5 (1) ครอบคลุมบุคคลทุกประเภทที่อยู่ในบริเวณศาล เช่น ข้าราชการตุลาการ คณะตุลาการ ศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาสมทบ พนักงานราชการ ลูกจ้างผู้มาติดต่อราชการ และประชาชนทั่วไปเช่นเดียวกับการรักษาความปลอดภัยทรัพย์สิน ซึ่งรวมถึงทรัพย์สินของบุคคลทุกประเภทที่อยู่ในบริเวณศาล⁷⁵

สำหรับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดหมายถึง การป้องกันก่อนมีการกระทำความผิด ปราบปรามขณะกระทำความผิด หรือหลังจากมีการกระทำความผิด เพื่อลดโอกาส

⁷³ พรภัทร์ ดันดีกุลานนท์ และจิดดา กฤตยานุกูล. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 67. หน้า 186-188.

⁷⁴ พรภัทร์ ดันดีกุลานนท์ และจิดดา กฤตยานุกูล. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 67. หน้า 185.

⁷⁵ พรภัทร์ ดันดีกุลานนท์ และจิดดา กฤตยานุกูล. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 67. หน้า 190-191.

ขัดขวางและยับยั้งการกระทำความผิด เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อให้การรักษาความสงบเรียบร้อยรักษาความปลอดภัย และป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลลู่วงได้ เช่น จับบุคคลใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลในบริเวณศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (1) ถึง (4) เช่น เมื่อบุคคลนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือเมื่อพบบุคคลนั้นมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิดหรือกรณีที่มีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้น โดยมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลพบผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ในบริเวณศาล⁷⁶

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในมาตรา 5 (1) (2) ซึ่ง “ในบริเวณศาล” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 (1) ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ได้ให้ความหมายของคำว่า “บริเวณศาล” ไว้ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้มีการตีความขยายคำว่า “บริเวณศาล” ให้กว้างเกินกว่าอาณาเขตที่ทำการของศาลและหมายรวมถึงการกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตที่ทำการศาล แต่หมายรวมถึงผลที่จะเกิดขึ้นให้มีผลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ถือได้ว่าเป็นการประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล ซึ่งจากการศึกษา ร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ปรากฏในรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ได้มีการแก้ไขบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. มาตรา 5 (1) (2) มีการตัดคำว่า “อาคารสถานที่ของสำนักงานศาลยุติธรรม” ในตอนท้ายออกไปย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายว่าต้องการให้ตีความบทบัญญัติดังกล่าวให้กว้างกว่าอาคารสถานที่ของสำนักงานศาลยุติธรรม เช่นเดียวกับแนวทางการตีความของศาลฎีกา⁷⁷ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดที่มีโทษปรับ และจำคุก ซึ่งเป็นโทษทางอาญา ดังนั้นหากยึดหลักการของกฎหมายอาญาก็ต้องตีความอย่างเคร่งครัด และตีความให้แคบตามตัวบทกฎหมายเท่านั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิ

⁷⁶ พรภัทร์ ดันติกุลานนท์ และจิรดา กฤตยานุกูล. อ่างแล้ว เชิงอรุณที่ 67. หน้า 190-192.

⁷⁷ วิรภัทร แก้วใส. (2562). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล. การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 4.

ของประชาชนแล้ว การประพุดิตนไม่เรียบร้อยที่จะเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ จึงต้องเกิดขึ้นในบริเวณศาลเท่านั้น หากเกิดขึ้นนอกบริเวณศาล เช่น นอกรั้วของศาลย่อมไม่เป็นการผิด⁷⁸

กรณีที่ 2 รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองบุคคลากรของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา 5 (3) การรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองบุคคลากรตามมาตรา 5 (3) เป็นการป้องกันและคุ้มครองดูแลบุคคลให้ได้รับการอารักขาให้พ้นจากเหตุการณ์ที่เกิดจากการจงใจกระทำหรือจากอุบัติเหตุ หรือถูกบีบบังคับโดยวิธีที่ผิดกฎหมาย เช่น การลักพาตัว รวมไปถึงการป้องกันไม่ให้มีการคุกคามลบลู่บุคคลดังกล่าว โดยไม่จำกัดเขตพื้นที่การทำหน้าที่ว่าต้องอยู่เพียงในบริเวณศาล บุคคลภายใต้การอารักขามีเพียง 3 ประเภท ประเภทที่หนึ่ง คือ ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ได้แก่ ข้าราชการตุลาการ คณะตุลาการศาลยุติธรรม และข้าราชการศาลยุติธรรม ประเภทที่สอง คือ พนักงานราชการศาลยุติธรรม และประเภทที่สาม คือ ลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม แต่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นการอารักขาบุคคลเหล่านี้ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่เท่านั้น ในการทำหน้าที่อารักขาเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในฐานะพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเพื่อให้การทำหน้าที่ลุล่วงได้ เช่น มีอำนาจค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถานเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด และมีอำนาจจับกุมและควบคุมผู้ที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หากความผิดที่จะกระทำ หรือได้กระทำนั้นกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองบุคคลภายใต้การอารักขา แต่ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจศาลพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าซึ่งไม่ได้กระทบต่อการทำหน้าที่อารักขานอกบริเวณศาล และไม่ใช้ความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งให้ราษฎรจับได้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมไม่มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดนั้นได้ เพราะไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้จึงไม่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่จะจับได้⁷⁹

กรณีที่ 3 รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ตามมาตรา 5 (3) การรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองกรณีนี้เป็นภารกิจรักษาและคุ้มครองป้องกันอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อให้พ้นจากการโจรกรรม ก่อวินาศกรรม ก่อการร้าย หรือเหตุอื่นใด โดยอาจมีการกำหนดมาตรการการรักษา

⁷⁸ เสวียงแก้วทอง. (2563). *ปัญหาอุปสรรคในการออกคำสั่งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล*. เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 19 วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 20.

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 192-194.

ความปลอดภัยสถานที่ เช่น กำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยขอบเขตในการควบคุมและการเข้าออกใช้เครื่องกีดขวางเพื่อป้องกันขั้วขวางหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลและยานพาหนะที่ไม่มีสิทธิเข้าไปในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย การรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่ที่มีความหมายรวมถึงวัสดุอุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ บุคคล และเอกสารในอาคารสถานที่ดังกล่าว ซึ่งอาคารสถานที่และทรัพย์สินกรณีนี้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในบริเวณศาลเพียงแต่เป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของศาลหรือสำนักงานศาลยุติธรรมก็ย่อมได้รับการคุ้มครอง เช่น อาคารที่พักข้าราชการตุลาการ อาคารที่พักข้าราชการศาลยุติธรรม ราชการ ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมจัดทำให้ แต่อยู่นอกบริเวณศาล ในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยและคุ้มครอง เจ้าหน้าที่พนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อให้การทำหน้าที่ลุล่วงได้เช่นกัน⁸⁰

กรณีที่ 4 การแจ้งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี หรือจะหลบหนีตามคำสั่งศาล และเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นด้วยตนเองได้ ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ตามมาตรา 5 (4) ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี หรือจะหลบหนี ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็มีอำนาจจับผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้นมาส่งศาล โดยเร็ว ในการจับดังกล่าวเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจในฐานะพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ตามมาตรา 10 ข้อสังเกตว่าหากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีนั้นอยู่ในบริเวณศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามมาตรา 5 (1) ได้ในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ทันที หรือหากศาลได้ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี และมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับกุมบุคคลตามหมายนั้นได้ตามมาตรา 5 (5) โดยไม่ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่⁸¹

กรณีที่ 5 จัดการตามหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล และสนับสนุนพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในการจัดการตามหมายจับนั้นตามมาตรา 5 (5) ต้องเป็นหมายจับที่ออกเนื่องจากบุคคลตามหมายจับไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาล โดยศาลอาจเป็นผู้เห็นสมควรออกหมายจับเองหรือมีผู้ร้องขอและอาจเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาก็ได้ เช่น หมายจับ

⁸⁰ เสวียง แก้วทอง. อ้างแล้ว เชนงอรธที่ 78. หน้า 194-195.

⁸¹ เสวียง แก้วทอง. อ้างแล้ว เชนงอรธที่ 78. หน้า 195-196.

พยานซึ่งได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้วแต่ตั้งใจไม่ไปศาล หมายจับจำเลยที่ศาลมีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว ไม่มาศาลตามหมายเรียก หมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้ว ไม่มาตามนัด หมายจับจำเลยมารับโทษตามคำพิพากษา หมายจับจำเลยที่ผิดเงื่อนไขคุมประพฤติแล้ว ไม่มาศาลตามหมายเรียก หมายจับลูกหนี้ตามคำพิพากษากรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้จับไปปล่อยไปจากอสังหาริมทรัพย์แต่ลูกหนี้ไม่ออกไปจากทรัพย์สินนั้น เมื่อศาลออกหมายจับศาล สามารถมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หลังจากจับกุมบุคคล ตามหมายแล้วเจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องส่งบุคคลนั้นไปยังศาลซึ่งออกหมายโดยด่วน เว้นแต่จะมี คำสั่งเป็นอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 64 ถ้าศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วยก็ได้ โดยให้เจ้าพนักงาน ตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้⁸²

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาล

“มาตรา 6 ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาล ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ ต้องห้าม ดังต่อไปนี้⁸³

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข

(4) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น

(5) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง

(6) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่กำหนดในระเบียบคณะกรรมการ ข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งและผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการข้าราชการ ศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมประกาศกำหนดเป็นเจ้าพนักงาน ตำรวจศาล”

ในมาตรา 6 เป็นการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามสำหรับบุคคลผู้ที่จะได้รับ การบรรจุแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งเป็นการอิงจากหลักเกณฑ์ของ กฎ ก.ตร.ว่าด้วย

⁸² เสวียง แก้วทอง. อ้างแล้ว เชนงรรถที่ 78. หน้า 196-198.

⁸³ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 6.

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547⁸⁴ และในมาตรา 6 (6) เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม ซึ่งได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยมีการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นผู้ออกระเบียบเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะไม่ต้องห้ามของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และเกี่ยวกับข้อห้ามอื่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าลักษณะหรือคุณสมบัติของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกำหนดไว้ค่อนข้างสูง เพื่อให้เหมาะสมกับตำแหน่งและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่⁸⁵

“มาตรา 7 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 5 (1) (2) และ (3) สำนักงานศาลยุติธรรมอาจขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็น”⁸⁶

มาตรา 7 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งอาจมีจำนวนไม่มากพอที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นได้ จึงกำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมสามารถขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐช่วยเหลือ สนับสนุนเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด และรักษาความปลอดภัยตามมาตรา 5 (1) (2) และ (3) เท่านั้น ไม่รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการจับกุมบุคคลตามมาตรา 5 (4) และ (5)⁸⁷

“มาตรา 9 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สำนักงานศาลยุติธรรมได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เช่นเดียวกับราชการทหารและตำรวจตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ การมีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน และยุทธภัณฑ์ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนด”⁸⁸

⁸⁴ พรภัทร์ ดันดีกุลานนท์ และจิดดา กฤตยานุกูล. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 67. หน้า 199-200.

⁸⁵ สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2563). *เจ้าพนักงานตำรวจศาล*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 16-22.

⁸⁶ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 7.

⁸⁷ พรภัทร์ ดันดีกุลานนท์ และจิดดา กฤตยานุกูล. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 67. หน้า 200.

⁸⁸ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 9.

ในมาตรา 9 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่อาจจะต้องมีการใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ตลอดจนยุทธภัณฑ์ต่าง ๆ จึงได้มีการบัญญัติให้สำนักงานศาลยุติธรรมได้รับการยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เช่นเดียวกับราชการทหารและตำรวจตามกฎหมายดังกล่าว โดยให้การมีอาวุธปืน และยุทธภัณฑ์เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนดในการนี้ได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการมีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน และยุทธภัณฑ์ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยให้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2562 เพื่อใช้บังคับเกี่ยวกับการมีและใช้อาวุธปืนฯ ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยมีเลขราชการรักษาการตามระเบียบและให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบ⁸⁹

“มาตรา 10 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”⁹⁰

ในมาตรา 10 เป็นบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับสถานะของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁹¹ การมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ส่งผลให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลได้รับการคุ้มครองและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เช่น กรณีผู้ใดกระทำการต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ผู้นั้นย่อมมีความผิดฐานต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 หรือกรณีที่หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลรับทรัพย์สินเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียกรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149⁹²

การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลให้มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเจ้าพนักงาน

⁸⁹ สุพิศ ประณีตพลกรัง. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 85. หน้า 25.

⁹⁰ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. มาตรา 10.

⁹¹ สุพิศ ประณีตพลกรัง. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 85. หน้า 45.

⁹² พรภัทร์ ดันดีกุลานนท์ และจิรดา กฤตยานุกูล. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 67. หน้า 187.

ตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ในเรื่องการสืบสวน การจับกุม การค้น การยึด และการควบคุมตัว แต่ใช้อำนาจดังกล่าวได้เพียงเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในมาตรา 5 ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เท่านั้น⁹³

3.2.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการจับในกฎหมายไทย

หมายจับ หมายถึง หนังสือบอกการซึ่งออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ รวมทั้งสำเนาหมายจับ อันได้รับรองว่าถูกต้องและคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่อบริการอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 77 (มาตรา 2 (9))⁹⁴ หมายจับเมื่อได้ออกแล้วจะใช้จับผู้มีชื่อในหมายได้ทั่วราชอาณาจักร และใช้ได้จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นได้ขาดอายุความหรือศาลผู้ออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน (มาตรา 68)⁹⁵

การจับ คือ การกระทำที่เอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ

การจับเป็นการกระทำขั้นต้นเพื่อจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่ทางของบุคคล ซึ่งเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่ทางของบุคคลนี้ หมายถึง เสรีภาพในการที่จะไปไหนมาไหนได้โดยปราศจากการถูกจำกัดเขต และเสรีภาพดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในร่างกายตามรัฐธรรมนูญ⁹⁶

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ดังนั้นการจับบุคคลในคดีอาญาเป็นการกระทำที่จำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายของบุคคล ซึ่งโดยหลักแล้วกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีความจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ วัตถุประสงค์ของการจับมีเป้าหมายหลักที่สำคัญ 4 ประการ ประการแรก เพื่อนำตัวผู้ที่มีหลักฐานว่าน่าจะเป็นผู้กระทำผิด

⁹³ พรภัทร์ ดันดีกุลานนท์ และจิรดา กฤตยานุกูล. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 67. หน้า 187-188.

⁹⁴ คณิง ภาไชย. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 209-210.

⁹⁵ ณรงค์ ใจหาญ. (2565). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 249.

⁹⁶ คณิต ณ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 339.

มาควบคุมหรือส่งฟ้องต่อศาล ประการที่สอง เพื่อป้องกันมิให้ผู้ยื่นข้อหาหรือกระทำความผิด ประการที่สาม เพื่อป้องกันมิให้ผู้ยื่นไปข่มขู่พยาน หรือยักย้ายหลักฐาน และประการสุดท้าย เพื่อดำเนินการแก่ผู้ต้องหาตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การแจ้งข้อหา หรือการสอบปากคำผู้ต้องหา เป็นต้น⁹⁷

ผู้มีอำนาจจับ มี 2 ประเภท ได้แก่ ราษฎร และเจ้าพนักงาน (พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน)⁹⁸

1) การจับโดยเจ้าพนักงาน

การจับบุคคลโดยเจ้าพนักงานไม่ว่าเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) จับโดยมีหมายจับ

จับโดยมีหมายจับ เป็นหลักการจับบุคคลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายจับนั้นต้องออกโดยศาลและอาศัยเหตุที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 ซึ่งบัญญัติไว้สอดคล้องกับมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁹⁹

(2) จับโดยไม่มีหมายจับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 กำหนดห้ามมิให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับบุคคลใดโดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล ไม่ได้ ยกเว้น

(2.1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80 ความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 หมายถึง ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือ พบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

ความผิดอาญาเฉพาะประเภทที่ได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแม้จะไม่พบเห็นโดยชัดแจ้งก็ให้ถือว่า ความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้า ในกรณีดังต่อไปนี้

1. เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับดังผู้กระทำโดยมิเสียงร้องเอะอะ
2. เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียง กับที่เกิดเหตุและมีส่วนที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือ

⁹⁷ ณรงค์ ใจหาญ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 95. หน้า 273-274.

⁹⁸ ณรงค์ ใจหาญ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 95. หน้า 274.

⁹⁹ ณรงค์ ใจหาญ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 95. หน้า 274.

วัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้า หรือเนื้อตัวของผู้นั้น¹⁰⁰

(2.2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

ซึ่งในมาตรา 78 (2) นี้ มีความใกล้เคียงกับมาตรา 80 วรรคสอง (2) แต่มีความแตกต่างกันตรงที่มาตรา 78 (2) เป็นกรณีเจ้าพนักงานพบบุคคลซึ่งจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่ปรากฏจากเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด แต่มาตรา 80 วรรคสอง (2) เป็นการจับบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดมาแล้ว และความผิดนั้นเป็นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีพฤติการณ์และหลักฐาน เครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้า หรือเนื้อตัวของผู้นั้น พฤติการณ์ที่น่าจะก่อเหตุร้ายอาจจะไม่ถึงขั้นลงมือกระทำผิดก็ได้ ทั้งนี้เพราะพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นกรณีจำเป็นต้องจับเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น¹⁰¹

(2.3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ ตามมาตรา 78 (3) ประกอบด้วยเงื่อนไขสองประการ ได้แก่ ประการแรกมีเหตุที่ออกหมายจับตามมาตรา 66 (2) คือ เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ประการที่สอง ซึ่งถือเป็นเหตุจำเป็นที่ไม่อาจขอหมายจับได้ทันที คือ มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ เช่น ตำรวจสืบทราบว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ และผู้นั้นกำลังขับรถยนต์คันดังกล่าวออกไปนอกราชอาณาจักร โดยขับรถจะผ่านแดนออกไปทางจังหวัดสระแก้ว หรือมีเหตุเชื่อว่าผู้นั้นจะไปทำลายหลักฐานที่ใช้ในการกระทำความผิด ถ้ารอหมายจับอาจไม่ทันการณ์¹⁰²

(2.4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117

กรณีที่บัญญัติในมาตรา 117 สามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี ดังนี้ กรณีแรกพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปแล้วหลบหนี หรือ

¹⁰⁰ คณิง ภาไชย. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 94. หน้า 237.

¹⁰¹ ณรงค์ ใจหาญ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 95. หน้า 276-277.

¹⁰² ณรงค์ ใจหาญ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 95. หน้า 277.

จะหลบหนี และในกรณีที่สองผู้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยร้องขอต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งตนประกัน เนื่องจากผู้นั้นหลบหนี หรือจะหลบหนี ซึ่งเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานไม่ได้พบเอง¹⁰³

(2.5) ถ้าบุคคลที่ถูกจับตามหมายหลบหนีหรือมีผู้ช่วยให้หนีไปได้เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจติดตามจับกุมผู้นั้นโดยไม่ต้องมีหมายอีก (มาตรา 65)

เป็นกรณีที่มีการออกหมายจับบุคคลนั้นและจับตัวบุคคลนั้นได้แล้ว แต่ต่อมาผู้ถูกจับหลบหนีไปได้อีกโดยที่อำนาจจับตามหมายจับได้สิ้นสุดลงในทันทีที่มีการจับได้ในครั้งแรกตามนัยมาตรา 68 ดังนั้นมาตรา 65 จึงให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะติดตามจับกุมผู้หลบหนีได้อีกโดยไม่ต้องมีหมาย ซึ่งถือเป็นข้อยกเว้นหลักทั่วไปเช่นกันเนื่องจากมีความจำเป็นเร่งด่วนหากรอให้มีการออกหมายคงไม่ทันการในการจับกุมตัวผู้หลบหนี¹⁰⁴

2) การจับโดยราษฎร

การจับหรือการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐเป็นการใช้อำนาจรัฐ ตามปกติเจ้าพนักงานของรัฐเท่านั้นที่มีอำนาจจะกระทำการจับบุคคลได้ อย่างไรก็ตามมีบางกรณีที่กฎหมายให้อำนาจราษฎรทำการจับบุคคลหรือเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐได้ด้วย¹⁰⁵

การจับโดยราษฎรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจให้ราษฎรสามารถจับได้ 2 กรณี

(1) เมื่อเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับขอความช่วยเหลือ เพื่อจัดการตามหมายจับนั้น ตามมาตรา 82 คือ การที่เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับร้องขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียง เพื่อให้จัดการตามหมายนั้นได้ ผู้ที่ได้รับการร้องขอจึงมีอำนาจจับราษฎรได้ ซึ่งอำนาจตามมาตรา 82 เจ้าพนักงานจะบังคับให้ผู้ช่วยให้เกิดอันตรายแก่ราษฎรผู้ช่วยจับไม่ได้¹⁰⁶

(2) เมื่อราษฎรพบผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความคิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 79

ราษฎรมีอำนาจจับได้ในความคิดซึ่งหน้าโดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องขอจากเจ้าพนักงาน แต่ความคิดซึ่งหน้านั้นต้องเป็นความคิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 และเป็นความคิดเฉพาะที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁰⁷

¹⁰³ ณรงค์ ใจหาญ. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 95. หน้า 278.

¹⁰⁴ คณิง ภาไชย. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 94. หน้า 240.

¹⁰⁵ คณิต ณ นคร. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 96. หน้า 340.

¹⁰⁶ ณรงค์ ใจหาญ. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 95. หน้า 279.

¹⁰⁷ คณิง ภาไชย. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 94. หน้า 242.

3.2.4 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตามกฎหมายไทย

1) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2 (21) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ควบคุม” หมายความว่า การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับ โดยพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน¹⁰⁸

การจับเป็นการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของผู้ถูกจับในลักษณะที่ทำให้เสรีภาพในการเคลื่อนที่สิ้นสุดลง ส่วนการควบคุมเป็นการทำให้เสรีภาพที่ถูกจำกัดดังกล่าวคงอยู่ตลอดไป จนกว่าจะสิ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือจนกว่าผู้ถูกจับจะถูกปล่อยปล่อยชั่วคราว หรือถูกขัง หรือถูกจัดการอย่างอื่นตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁰⁹

ตามกฎหมายการควบคุมเริ่มเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งหมายถึงที่ทำการปกติของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ โดยก่อนหน้านั้นไม่อาจถือว่าเป็นการควบคุมตามกฎหมาย การควบคุมตัวก่อนเริ่มการควบคุมตามกฎหมาย เรียกในทางตำรวจว่า “การควบคุมตัวชั่วคราว” (vorläufige Festnahme / temporary arrest) แม้กฎหมายจะแยก “การควบคุม” กับ “การควบคุมตัวชั่วคราว” (vorläufige Festnahme / temporary arrest) ออกจากกัน แต่ “การควบคุม” และ “การควบคุมตัวชั่วคราว” ก็มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือ เพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปด้วยเรียบร้อย เพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหา และเพื่อประกันการบังคับโทษ ฉะนั้นเหตุที่จะออกหมายจับกับเหตุที่จะควบคุม ได้จึงเป็นเหตุเดียวกันนั่นเอง¹¹⁰

(1) ผู้มีอำนาจควบคุม ได้แก่

(1.1) เจ้าพนักงานประเภทที่ระบุไว้ใน มาตรา 2 (16) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนให้รวมทั้งพัสติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุม ปรามปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปรามปราม ซึ่งอาจเป็นผู้จับ (ไม่ว่าจะเป็นการจับเองหรือจับตามหมายจับหรือคำสั่งศาล หรือผู้รับตัวผู้ถูกจับก็ได้)¹¹¹

(1.2) ราษฎร แม้ว่ากฎหมายไม่ได้ระบุให้อำนาจราษฎรที่จะควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้เหมือนพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามหลักทั่วไปราษฎรจึงไม่มีอำนาจควบคุม แต่บทกฎหมายที่เห็นว่าราษฎรอาจควบคุมผู้ถูกจับได้ในบางกรณี เช่น เมื่อราษฎรมีจับตัวผู้ถูกจับ

¹⁰⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 2 (21).

¹⁰⁹ คณิต ภาไชย. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 94. หน้า 260.

¹¹⁰ คณิต ฒ นคร. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 96. หน้า 360.

¹¹¹ คณิต ภาไชย. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 94. หน้า 260.

ราษฎรย่อมมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับไปที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามมาตรา 83 และมาตรา 84 กรณีที่ราษฎรได้รับคำร้องจากเจ้าพนักงานผู้จับให้นำตัวผู้ถูกจับไปส่งยังที่ทำการพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 493/2486 และกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลย มีประกันแล้วหนีหรือจะหลบหนีราษฎรผู้เป็นนายประกันมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เอง แล้วควบคุมตัวส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด ตามมาตรา 117¹¹²

(2) ระยะเวลาควบคุม

ราษฎรเป็นผู้ควบคุม ราษฎรสามารถควบคุมได้เฉพาะกรณีราษฎรเป็นผู้จับควบคุมตัวเพื่อนำตัวผู้ถูกจับส่งที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น¹¹³

เจ้าพนักงานเป็นผู้ควบคุม เพื่อการสืบสวนและสอบสวน แต่การควบคุมต้องอยู่ภายใต้ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 87 ดังนี้

(1) ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี (มาตรา 87 วรรคแรก) ซึ่งเป็นหลักทั่วไปในการใช้อำนาจควบคุม การจำเป็นตามพฤติการณ์ย่อมพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น เพื่อถามคำให้การผู้ต้องหา เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อป้องกันผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

(2) ในกรณีซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น (มาตรา 87 วรรคสอง) โดยความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษไม่สูงกว่าลหุโทษเป็นความผิดเล็กน้อยเจ้าพนักงานจะควบคุมได้เพียงเพื่อการถามคำให้การ

(3) ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดีให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ (มาตรา 87 วรรคสาม) ในกรณีคดีที่มีโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ และผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งมาตรา 87 วรรคสามกำหนดระยะเวลาควบคุมไว้

¹¹² คณิง ภาไชย. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 94. หน้า 261.

¹¹³ คณิง ภาไชย. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 94. หน้า 261.

ในชั้นสอบสวนได้เท่าที่จำเป็น เพื่อการสอบสวนหรือการฟ้องคดีแต่ไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน มิให้นับเวลาเดินทางรวมเข้าไปด้วย¹¹⁴

2) การควบคุมตัวจำเลยของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคดีโดยตรง แต่เป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในฐานะที่ต้องบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ควบคุมตัวไว้ไม่ให้หนีและลงโทษ หรือแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องโทษให้กลับตัวเป็นคนดีผู้สังคม¹¹⁵

การควบคุมตัวนั้นเป็นการควบคุมไว้ในเรือนจำตามกฎหมายราชทัณฑ์ โดยจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเฉพาะ เรียกว่าส่วนควบคุมผู้ต้องหาไปศาล ซึ่งเป็นการควบคุมตัวผู้ต้องขังเพื่อไปดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่ศาลในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความแตกต่างจากเรือนจำและทัณฑสถานอื่น ๆ ในจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ แต่ในส่วนของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครมีหน้าที่ในการนำผู้ต้องขังจากเรือนจำหรือทัณฑสถานในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำกลางคลองเปรม เรือนจำกลางบางขวาง ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง และทัณฑสถานหญิงกลางไปดำเนินคดีที่ศาลต่าง ๆ ยกเว้น เขตมีนบุรี เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง และเขตธนบุรี รวมไปถึงการรับตัวและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลสั่ง หรือพิพากษาให้ควบคุมตัวไว้ และยังจัดให้มีเจ้าพนักงานประจำศาลต่าง ๆ เรียกว่า ฝ่ายควบคุมผู้ต้องหาประจำศาล ซึ่งเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ประจำศาลไม่ได้มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ให้อำนาจหน้าที่ไว้ อย่างชัดเจนคงมีเพียงแค่หนังสือสั่งการของกรมราชทัณฑ์ที่ให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาล¹¹⁶

ตามหนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ ขธ 0705/ว75 ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง มาตรการในการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกรณีไปศาล และกรณีรับตัวเข้าใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้¹¹⁷

¹¹⁴ คณิง ภาไชย. อังแล้ว เจริญรอดที่ 94. หน้า 261-264.

¹¹⁵ สมรัตน์ เข้มศิริ. (2553). *กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 1-2.

¹¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-3.

¹¹⁷ กรมราชทัณฑ์. (2546, 16 ธันวาคม). *มาตรการในการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกรณีไปศาล และกรณีรับตัวเข้าใหม่*. เอกสารกรมราชทัณฑ์เลขที่ ขธ 0705/ว75.

(1) มาตรการควบคุมผู้ต้องขังไปศาล

(1.1) กรณีเรือนจำ/ทัณฑสถานในส่วนภูมิภาค หน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังจากเรือนจำไปศาล เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 6 สำหรับเรือนจำและทัณฑสถานให้ถือปฏิบัติ ดังนี้¹¹⁸

(1.1.1) เมื่อเรือนจำ/ทัณฑสถานรับคำสั่งเบิกตัวผู้ต้องขังให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตรวจสอบประวัติผู้ต้องขังนั้น ๆ ก่อนวันนำตัวไปศาล หากปรากฏว่าผู้ต้องขังที่ศาลเบิกตัวเป็นผู้ต้องขังคดีสำคัญ หรือมีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจ เมื่อพิจารณาเห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องใช้เครื่องพันธนาการ ให้ถือปฏิบัติตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 พร้อมกับควบคุม ตรวจสอบ และตรวจค้นด้วยความระมัดระวังรอบคอบเป็นพิเศษ

ในกรณีที่มีผู้ต้องขังคดีสำคัญ หรือผู้ต้องขังที่ไม่น่าไว้วางใจ ให้เจ้าหน้าที่เรือนจำผู้รับผิดชอบแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่รับตัวไปศาล และแจ้งให้ศาลทราบทุกครั้ง¹¹⁹

(1.1.2) ผู้ต้องขังที่จะออกไปศาลในตอนเช้า ให้ทำการแยกออกจากผู้ต้องขังอื่น โดยควบคุมให้จัดการทำกิจวัตรในตอนเช้า และรับประทานอาหารเช้าให้แล้วเสร็จโดยเร็วก่อนผู้ต้องขังอื่น

(1.1.3) ผู้ต้องขังที่จะออกไปศาลให้แต่งเครื่องแบบสำหรับผู้ต้องขัง กรณีเป็นผู้ต้องขังทั่วไปให้ใส่เสื้อสีน้ำตาลตามปกติ ส่วนผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่มีของกลางยาบ้าตั้งแต่ 1,000 เม็ดขึ้นไป ให้ใส่เสื้อที่มีแถบผ้าสีเขียวติดที่แขน และหากเป็นผู้ต้องขังที่มีของกลางยาบ้าตั้งแต่ 10,000 เม็ดขึ้นไป หรือมียาเสพติดชนิดอื่นจำนวนมากรวมทั้งผู้ต้องขังที่เป็นผู้ร้ายรายสำคัญในคดีอื่น ๆ ให้ใส่เสื้อที่มีแถบผ้าสีแดงติดที่แขน โดยไม่ให้ นำเสื้อผ้าและสิ่งของอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตติดตัวไป

(1.1.4) ตรวจสอบรายชื่อและตัวผู้ต้องขังให้ถูกต้อง แล้วใช้เครื่องพันธนาการให้เหมาะสมโดยให้ฝ่ายควบคุมฯ พิจารณามอบหมายให้พัศดีหรือผู้คุมที่เหมาะสมเป็นผู้ควบคุมการใช้เครื่องพันธนาการตามที่ฝ่ายควบคุมฯ กำหนด และให้ควบคุมอย่างใกล้ชิดคอยให้ผู้ต้องขังมีโอกาสเลือกชนิดและขนาดของเครื่องพันธนาการได้

(1.1.5) เมื่อใช้เครื่องพันธนาการแล้วให้หัวหน้าฝ่ายควบคุมฯ หรือพัศดีผู้ได้รับทำการตรวจสอบสภาพเครื่องพันธนาการ และของติดตัวอื่นของผู้ต้องขังที่จะออกไปศาลให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยมั่นคงและเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัดเป็นประจำทุก ๆ วัน

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

¹¹⁹ กรมราชทัณฑ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 117. หน้า 1.

(1.1.6) ให้เจ้าหน้าที่เรือนจำผู้รับผิดชอบจัดการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องขังที่จะออกศาลลงในแบบเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือไว้เป็นหลักฐาน เพื่อเปรียบเทียบเมื่อกลับจากศาล สำหรับทำการตรวจสอบว่าเป็นบุคคลเดียวกันหรือไม่¹²⁰

(1.1.7) ก่อนจะส่งมอบตัวผู้ต้องขังให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้เจ้าหน้าที่เรือนจำทำการตรวจค้นตัว สิ่งของติดตัว และตรวจสอบสภาพเครื่องพันธนาการให้เป็นที่เรียบร้อย พร้อมทั้งลงชื่อไว้เป็นหลักฐานตามแบบการส่งมอบตัวผู้ต้องขังไป - กลับศาล และให้ผู้มีหน้าที่ควบคุมตัวไปศาลลงชื่อรับตัวไว้เช่นกัน

(1.1.8) ให้เจ้าหน้าที่เรือนจำผู้รับผิดชอบตรวจค้นพาหนะในการรับ - ส่งผู้ต้องขังอย่างละเอียดทั้งไปและกลับ เพื่อป้องกันมิให้มีการนำอาวุธ วัตถุระเบิด หรือสิ่งของต้องห้าม ซุกซ่อนไว้ในรถก่อนนำตัวผู้ต้องขังขึ้นรถยนต์

(1.1.9) เมื่อผู้ต้องขังทั้งหมดขึ้นรถยนต์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้ทำการปิดล็อกกุญแจประตูรถยนต์ให้เรียบร้อยมั่นคง

(1.1.10) การรับตัวผู้ต้องขังกลับจากศาล ให้เจ้าหน้าที่เรือนจำผู้รับผิดชอบทำการตรวจค้นตัวและสิ่งของต้องห้าม พร้อมกับตรวจสอบสภาพเครื่องพันธนาการ โดยละเอียดรอบคอบ เช่นเดียวกับก่อนไปศาล และทำการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องขังทุกคน แล้วเปรียบเทียบหลักฐานการส่งตัวให้ถูกต้องตรงกัน ตามแบบการส่งมอบตัวผู้ต้องขังไป - กลับ ศาลให้เป็นที่เรียบร้อย

(1.1.11) การรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ ให้ทำการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องขังทุกคน

(1.1.12) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจรับตัวผู้ต้องขังภายในเรือนจำ ให้เจ้าหน้าที่รักษาการณ์ประตูเรือนจำ เข้มงวดกวดขันในการพกพาอาวุธ และสิ่งของต้องห้ามอื่น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด¹²¹

(1.2) กรณีเรือนจำทัณฑสถานในเขตกรุงเทพมหานครและเรือนจำกลางบางขวาง เจ้าหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขังไปศาล เป็นหน้าที่ของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำพิเศษธนบุรี และเรือนจำพิเศษมีนบุรี โดยให้ถือปฏิบัติ ดังนี้¹²²

(1.2.1) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการควบคุมผู้ต้องขังไป - กลับระหว่างศาลกับเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำกลางคลองเปรม เรือนจำกลางบางขวาง ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางและทัณฑสถานหญิงกลาง ส่วนเรือนจำพิเศษธนบุรี รับผิดชอบ

¹²⁰ กรมราชทัณฑ์. อังแล้ว เจริญธรรมที่ 117. หน้า 1.

¹²¹ กรมราชทัณฑ์. อังแล้ว เจริญธรรมที่ 117. หน้า 2.

¹²² กรมราชทัณฑ์. อังแล้ว เจริญธรรมที่ 117. หน้า 2.

ในการควบคุมผู้ต้องขังไปกลับระหว่างศาลกับเรือนจำของเรือนจำพิเศษธนบุรี และทัณฑสถานหญิงธนบุรี สำหรับเรือนพิเศษมีนบุรีให้ดำเนินการรับ - ส่งตัวผู้ต้องขัง เฉพาะที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น

(1.2.2) ขั้นตอนในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ศาลมีคำสั่งเบิกตัวไปศาล การรับ - การส่งตัวผู้ต้องขังทั้งไปและกลับจากศาล ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีการควบคุมผู้ต้องขังไปศาลในเรือนจำ/ทัณฑสถานส่วนภูมิภาค ตามข้อ (1.1)

(1.2.3) กรณีรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ที่ศาล ให้ทำการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องขังตามแบบใบส่งตัวและรับรองพิมพ์ลายนิ้ว

(2) มาตรการสำหรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ที่ศาล¹²³

เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยหรือให้ฝากขังที่เรือนจำ กรณีไม่อนุญาตให้ประกันตัว ปล่อยตัวชั่วคราว หรือกรณีการถอนหลักประกันตัว ให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ประจำศาลหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชี้แจงกระบวนการเบื้องต้นให้ผู้ต้องขังเข้าใหม่ทราบภายหลังเข้ามาอยู่ในความควบคุมตัวของเรือนจำในเรื่องของการปฏิบัติตนและสิ่งที่สามารถจะกระทำได้ ดังนี้

(2.1) กรณีเป็นผู้ต้องขังเข้าใหม่ ก่อนที่จะนำผู้ต้องขังเข้าใหม่มาคุมขังในห้องควบคุมที่ศาลให้สอบถามความประสงค์ว่า ต้องการจะใช้โทรศัพท์ติดต่อกับญาติหรือบุคคลใกล้ชิด หรือทนายความ ในการดำเนินการใด ๆ ทางกฎหมายหรือไม่ หากต้องการให้อนุญาตใช้โทรศัพท์สาธารณะที่จัดไว้หรือโทรศัพท์มือถือส่วนตัว (หากมี) ได้ โดยทำการจดบันทึกเลขหมายและจำนวนครั้งที่โทรทุกราย ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ประจำศาลขณะทำการสนทนาอย่างใกล้ชิด

(2.2) หากผู้ต้องขังเข้าใหม่ประสงค์จะรับประทานอาหารส่วนตัว ให้เจ้าหน้าที่ควบคุมอนุโลมให้ผู้ต้องขังสามารถรับของเยี่ยมจากญาติ (เฉพาะอาหารและน้ำ) โดยจัดให้รับประทานอาหารในบริเวณห้องควบคุม ภายใต้การตรวจสอบและการควบคุมของเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อเป็นการสงเคราะห์ให้กับผู้ต้องขังเข้าใหม่ในการปรับสภาพตนเอง

3) การควบคุมตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 การควบคุม บทที่ 9 การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังไปมาระหว่างศาลกับเรือนจำ¹²⁴

ข้อ 157 ให้เจ้าหน้าที่เรือนจำผู้มอบตัว และตำรวจผู้รับมอบตัวควบคุมไปศาลต่างฝ่ายต่างจัดสมุดไว้ฝ่ายละ 1 เล่ม สำหรับจดรายชื่อตามที่มอบ และรับตัวให้ตำรวจผู้รับตัวลงนามรับในสมุด

¹²³ กรมราชทัณฑ์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 117. หน้า 3.

¹²⁴ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี.

ของพนักงานเรือนจำ และให้พนักงานเรือนจำทำเป็นบัญชีรายชื่ออีกฉบับหนึ่ง ซึ่งตรงกับรายนามในสมุดมอบแก่ตำรวจผู้ควบคุมไว้เป็นคู่มือตรวจสอบ

ส่วนสมุดจรายชื่อฝ่ายตำรวจ ให้ตำรวจผู้ควบคุมที่นำตัวกลับจากศาลนั้นให้เจ้าหน้าที่เรือนจำลงนามรับตัวคืนในสมุดนั้นเป็นหลักฐาน¹²⁵

ข้อ 158 ถ้าตำรวจผู้ควบคุมได้รับตัวผู้ถูกควบคุมเพิ่มเติมจากศาลด้วยกรณีใดก็ตาม ก็ให้รายนามเพิ่มเติมในสมุดของตำรวจแล้วมอบตัวแก่เจ้าหน้าที่เรือนจำ พร้อมกับหมายศาลส่งให้เจ้าหน้าที่เรือนจำลงนามรับไว้ในสมุดเป็นหลักฐานเช่นเดียวกัน¹²⁶

ข้อ 159 ถ้าศาลมีหนังสืออื่นใดถึงเจ้าหน้าที่เรือนจำมอบแก่ตำรวจผู้ควบคุมนำส่งเจ้าหน้าที่เรือนจำ ก็ให้ตำรวจผู้ควบคุมรับมามอบแก่เจ้าหน้าที่เรือนจำ แล้วนำหลักฐานการรับส่งคืนศาลหรือถ้าตำรวจเป็นผู้ลงนามรับมาจากศาลก็ให้ทางตำรวจทำหลักฐานให้เจ้าหน้าที่เรือนจำลงนามรับหนังสือนั้น ๆ เป็นหลักฐานยึดถือไว้อีกชั้นหนึ่งด้วย¹²⁷

ข้อ 160 การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังไปมาระหว่างศาลกับเรือนจำซึ่งในระเบียบนี้จะเรียกว่าผู้ถูกควบคุม ให้ตำรวจปฏิบัติดังต่อไปนี้¹²⁸

1. ผู้ที่มีความประสงค์จะเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ถูกควบคุมต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าตำรวจที่ทำหน้าที่ควบคุมเสียก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะเยี่ยมหรือติดต่อกับ

2. การเยี่ยมหรือติดต่อดังกล่าว จะเยี่ยมหรือติดต่อกับเฉพาะผู้ถูกควบคุมที่ทางการได้อนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อก่อน

ทนายความหากจะมาติดต่อกับเรื่องคดีของผู้ถูกควบคุม จะต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนการเยี่ยมหรือติดต่อ ให้เยี่ยมหรือติดต่อกับตามวันเวลาที่ราชการกำหนดไว้

ที่หน้าห้องควบคุมต้องจัดให้มีป้ายขนาดโตพอเห็นได้ชัด บอกกำหนดเวลาที่อนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อไว้ด้วย

3. ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อกับจะนำเงินหรือสิ่งของใด ๆ อันต้องห้ามตามกฎหมายหรือตามระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ได้กำหนดห้ามไว้มาให้ผู้ถูกควบคุมไม่ได้

4. เมื่อผู้มาเยี่ยมหรือติดต่อกับจะนำสิ่งของมาเพื่อส่งมอบให้กับผู้ถูกควบคุม ต้องให้หัวหน้าผู้ควบคุมตรวจก่อนทุกครั้ง เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงให้ส่งมอบสิ่งของนั้นให้กับผู้ถูกควบคุมได้

¹²⁵ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี. ข้อ 157.

¹²⁶ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี. ข้อ 158.

¹²⁷ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี. ข้อ 159.

¹²⁸ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี. ข้อ 160.

5. ตำรวจผู้ควบคุมจะต้องคอยหมั่นตรวจตราดูแลห้องควบคุมอยู่ตลอดเวลาเพื่อมิให้ผู้ใดละเมิดระเบียบได้ และจะพูดคุยหยอกล้อกับผู้ถูกควบคุมไม่ได้
6. ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยม หรือติดต่อผู้ถูกควบคุมจะต้องอยู่ในเขตที่ทางการกำหนดไว้
7. หากผู้ถูกควบคุม พுகเป็นทำนองให้สัมภาษณ์แก่บุคคลภายนอก ให้ตำรวจผู้ควบคุมสั่งห้ามไม่ให้กระทำ
8. ผู้ที่มาขอเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องถูกควบคุม มีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ จะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยมหรือติดต่อ คือ
 - ก. มีอาการแสดงว่าเสพสุราเมึนเมา น่าจะก่อความรำคาญ หรือความไม่สงบเรียบร้อย ให้เกิดขึ้น
 - ข. มีเหตุผลอันควรเชื่อว่าถ้าอนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องถูกควบคุมแล้ว จะก่อการร้ายให้เกิดขึ้น
 - ค. ไม่เป็นญาติมิตรหรือไม่มีกิจธุระเกี่ยวข้องกับผู้ต้องถูกควบคุม
 - ง. มีกิริยาจาไม่สุภาพ เช่น พุดจาเสียดสีผู้อื่น เป็นต้น
9. ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ถูกควบคุมหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ถูกควบคุมที่กระทำผิดระเบียบของการควบคุมที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติวางไว้ต้องแจ้งให้ออกจากสถานที่เยี่ยมหรือติดต่อไปทันที
10. เมื่อผู้ถูกควบคุมจะส่งจดหมายหรือเอกสารใด ๆ ไปถึงบุคคลภายนอก หรือบุคคลภายนอกจะส่งมาให้ผู้ถูกควบคุม จะต้องให้หัวหน้าตำรวจผู้ควบคุมตรวจเสืยก่อนทุกครั้ง ถ้าเป็นจดหมายหรือเอกสารธรรมดา ไม่มีข้อความที่จะให้ระเวงสงสัยไปในทางที่มีชอบ ก็ให้มอบไปได้ ถ้าสงสัยข้อความในจดหมายหรือเอกสารนั้น ให้ส่งผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งการ หากเป็นภาษาต่างประเทศก็ให้เสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาเช่นกัน¹²⁹
11. ตำรวจผู้ควบคุมจะรับฝากเงินหรือสิ่งของใด ๆ จากบุคคลภายนอกไปให้ผู้ถูกควบคุมไม่ได้ทั้งต้องระมัดระวังกวัดขั้น อย่าให้ผู้ถูกควบคุมรับสิ่งของอื่นจากบุคคลภายนอกนำเข้าไปในเรือนจำด้วย
12. ตำรวจผู้มีหน้าที่ควบคุม นอกจากจะปฏิบัติตามระเบียบนี้แล้ว ให้นำระเบียบว่าด้วยหน้าที่เวรยาม หมุ่มตรวจท้องที่ และกองรักษาการณ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 21 มาใช้โดยอนุ โลมอีกด้วย

¹²⁹ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี. ข้อ 160.

4) ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 เพื่อป้องกันเหตุร้าย เสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์แห่งสถาบัน และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้มีอรรถคดีในศาลยุติธรรม ตลอดจนเป็นหลักประกันความปลอดภัยให้แก่บุคลากรของศาลยุติธรรม และบุคคลต่าง ๆ ที่มาศาล จึงได้ออกระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 ขึ้น โดยมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยในศาล¹³⁰ ดังนี้

ข้อ 15 การควบคุมบุคคลและการตรวจค้น¹³¹

(1) การควบคุมบุคคล

(ก) ให้บุคคลภายในหน่วยงานติดบัตรขณะอยู่ในบริเวณสถานที่ เพื่อแสดงว่าเป็นบุคคลได้รับอนุญาตให้เข้าในพื้นที่ได้

(ข) ให้บุคคลภายนอกติดบัตร “ผู้ติดต่อ” สำหรับผู้มาติดต่อราชการเป็นครั้งคราว หรือติดบัตรถาวรประเภท 2 สำหรับผู้มาติดต่อราชการเป็นประจำ แล้วแต่กรณี

(ค) จัดให้มีที่พักผู้มาติดต่อราชการหรือเยี่ยมไว้เป็นพิเศษต่างหาก ไม่ควรอนุญาตให้ผู้มาเยี่ยมเข้าไปยังห้องทำงาน นอกจากบุคคลที่มาติดต่อราชการที่เกี่ยวข้องโดยแท้จริง ในการนี้ ผู้รับการเยี่ยมจะต้องรับผิดชอบในตัวผู้มาเยี่ยมตลอดเวลาของการเยี่ยม

(2) การตรวจค้น¹³²

(ก) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำทางเข้าออกสอดส่อง ดูแลความเรียบร้อยของบุคคลที่เข้าออกบริเวณอาคาร และป้องกันมิให้บุคคลพกพาอาวุธเข้าในอาคาร

(ข) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ณ จุดทางเข้าอาคารคอยดูแลให้ผู้ที่จะเข้ามาในอาคารผ่านช่องทางที่ติดตั้งเครื่องตรวจอาวุธชนิดประตูดู (ถ้ามี) กรณีสงสัยให้ตรวจกระเป๋าหรือสัมภาระ โดยใช้เครื่องตรวจอาวุธขนาดเล็กอีกครั้งหากพบสิ่งที่น่าสงสัยให้แจ้งหัวหน้าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือผู้อำนวยการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาล เพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมก่อนอนุญาตให้เข้าในอาคาร

(ค) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยใช้เครื่องตรวจอาวุธขนาดเล็กตรวจบุคคลที่จะเข้าห้องพิจารณา หากมีกรณีสงสัยและหากพบสิ่งผิดปกติให้แจ้งหัวหน้าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือผู้อำนวยการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาล เพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมก่อนอนุญาตให้เข้าในห้องพิจารณา

¹³⁰ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550.

¹³¹ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 15(1).

¹³² ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 15(2).

ข้อ 21 มาตรการอื่น ๆ เกี่ยวกับระบบการรักษาความปลอดภัยในศาล¹³³

(1) จัดให้มีทะเบียนรายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการป้องกันและขจัดเหตุร้ายต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อความสะดวกในการติดต่อแจ้งเหตุและช่วยเหลือขจัดเหตุร้ายได้อย่างฉับพลัน

(2) ในกรณีที่ผู้พิพากษาจะพิจารณาพิพากษาคดีที่สำคัญ ให้จัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลอย่างเพียงพอ และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มมาตรการการรักษาความปลอดภัยในศาล

(3) ให้เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตรวจตราภายในห้องพิจารณาให้เรียบร้อยก่อนอนุญาตให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าในห้องพิจารณา

(4) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาล และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องคุมขังพกพาอาวุธในบริเวณศาลยุติธรรมได้

(5) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาล หรือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เข้มงวดในการตรวจค้นอาวุธและการตรวจสอบเครื่องพันธนาการที่ใช้กับผู้ต้องคุมขัง ก่อนส่งตัวผู้ต้องคุมขังไปศาล

(6) ให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาล หรือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เข้มงวดในการตรวจสอบความเรียบร้อยของเครื่องพันธนาการ การตรวจค้นตัวผู้ต้องคุมขัง การตรวจตราดูแลความเรียบร้อยในห้องคุมขังของศาลก่อนนำผู้ต้องคุมขังไปควบคุมไว้ และให้เข้มงวดในการตรวจสอบสิ่งของที่มีผู้นำมามอบให้แก่ผู้ต้องคุมขังให้มากยิ่งขึ้น

(7) การพิจารณาฝากขังผู้ต้องหา ผู้พิพากษาควรกระทำในห้องพิจารณา ห้ามกระทำในห้องทำงานผู้พิพากษา ในกรณีมีผู้ต้องหามากผู้พิพากษาอาจให้ความอนุเคราะห์ โดยพิจารณาฝากขังที่เรือนจำ

(8) ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระมัดระวังไม่ให้ญาติเข้าใกล้ชิดผู้ต้องคุมขัง หรือส่งของให้ในระหว่างควบคุมตัวในศาลนอกห้องคุมขังโดยเด็ดขาด

สรุปการจับกุมและการควบคุมตัวเป็นการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้ว่า การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมาย ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปของการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล และการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ส่วนบุคคลผู้ที่ จะกระทำการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลใดได้ ต้องปรากฏบุคคลดังกล่าวมีอำนาจตามกฎหมายและได้กระทำการภายใต้กรอบอำนาจ

¹³³ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550. ข้อ 21.

ที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ตามหลักนิติรัฐ ซึ่งตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้นเพื่อเป็นการอำนวยความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน และการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม อิศระ มีประสิทธิภาพ และเสมอภาค โดยไม่ถูกแทรกแซง หรือคุกคาม หรือข่มขู่ จากบุคคลภายนอก รวมไปถึงการจับกุมผู้กระทำความผิดที่หลบหนี ให้ได้รับโทษตามกฎหมายอย่างแท้จริง และส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม จึงสมควรให้บัญญัติกฎหมายเพื่อธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมให้แก่ประชาชน

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากการศึกษาประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยการทบทวนงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายของต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทยในบทที่ผ่าน ๆ มา ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถาบันศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย การใช้อำนาจตุลาการต้องได้รับความอิสระปราศจากการครอบงำจากอำนาจฝ่ายอื่น จึงได้มีการออกกฎหมายพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงประชาชนผู้มาติดต่อและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาล ตลอดจนนำผู้กระทำความผิดมารับการลงโทษตามผลของคำพิพากษา แต่ยังคงพบว่าพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เจ้าพนักงานตำรวจศาลยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุม และการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

ตามแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของบุคคลเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกันเป็นเรื่องของความชอบธรรมที่พึงมีในสังคมด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในการดำรงชีวิต แม้ว่าบุคคลนั้นจะตกอยู่ในฐานะของผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งกำหนดการคุ้มครองผู้ต้องหาตามกฎหมายตราแห่งสหประชาชาติโดยให้รัฐต้องส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลทางด้านเผ่าพันธุ์ เพศ ภาษา และศาสนา และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีได้มีบทบัญญัติการใช้อำนาจของรัฐที่จะจับกุม คุมขังบุคคลว่าจะต้องทำภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และได้รับการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกได้แก่ศาล โดยการส่งตัวผู้ถูกจับแก่ศาลเพื่อตรวจสอบถึงเหตุที่จับทันทีที่ถูกจับและมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบความชอบธรรมของการจับหรือควบคุมได้ และมีสิทธิร้องขอให้ปล่อยกรณีที่มีการควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีการควบคุมที่กระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติรัฐบุคคลทุกคนต้องเสมอภาคกันภายใต้กฎหมายและบุคคลจะต้อง

สามารถทราบก่อนล่วงหน้าว่ากฎหมายมุ่งประสงค์จะบังคับให้คนทำอะไรหรือไม่ให้คนทำอะไร หากทำการฝ่าฝืนกฎหมายผลร้ายจะเกิดอย่างไร และกฎหมายจะต้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ ทั้งนี้เพื่อที่จะให้บุคคลได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมาย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในมาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” บุคคลใดจะมาละเมิดหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นไม่ได้ การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะดำเนินการจับกุม ควบคุมตัวบุคคลถือเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการเคลื่อนไหวร่างกายจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น ในบทนี้จึงได้แบ่งประเด็นปัญหาที่จะนำมาวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็นประกอบด้วย

1) ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

2) ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

จากการศึกษาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้ปฏิบัติตามคำสั่งศาล โดยการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็มีอำนาจที่จะจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เลย และเมื่อจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้แล้ว ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องนำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว อย่างไรก็ตามปัจจุบันที่เป็นประเด็นปัญหาเนื่องจากการใช้อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีข้อบกพร่องที่จะนำไปใช้ให้เกิดผลในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยหลักเจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

โดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี เว้นแต่ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวที่ผ่านมาเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้แจ้งไปยังตำรวจในแต่ละท้องที่ที่จำเลยอาศัยอยู่ เพื่อดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ซึ่งตำรวจมีภาระหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวได้อย่างทันทั่วถึงที่ทำให้มาตรฐานในการรักษาความยุติธรรมของศาลเกิดปัญหาในภาพรวม ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ และไม่สามารถบังคับได้ตามผลของคำพิพากษา

จากบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะสามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึงเท่านั้น ซึ่งตามเจตนารมณ์ของการตราพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว แต่ในข้อเท็จจริงการที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลได้แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี มีผลการดำเนินการจับกุมตามที่แจ้งข้อมูลให้เพียงแค่ร้อยละ 12.5 เท่านั้น แม้ว่าในบทบัญญัติมาตรา 10 จะได้กำหนดเกี่ยวกับสถานะของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ตาม ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ในเรื่องการสืบสวน การจับกุม การค้น การยึด และการควบคุมตัว แต่ใช้อำนาจดังกล่าวได้เพียงเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ตามมาตรา 5 ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เท่านั้น ดังนั้นการใช้อำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบของเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องกระทำภายใต้กฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในมาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” บุคคลใดจะมาละเมิดหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นไม่ได้ การจับบุคคลถือเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการเคลื่อนไหวร่างกายจะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ตามมาตรา 28 และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 78 การจับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใด

โดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลไม่ได้ ซึ่งเป็นหลักของการจับบุคคลและหมายจับนั้นต้องออกโดยศาลและอาศัยเหตุที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 ซึ่งบัญญัติไว้สอดคล้องกับมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

นอกจากนั้นผู้ต้องหายังได้รับการคุ้มครองตามปฏิญญาสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเทศไทยก็ได้ลงมติรับรองสิทธิที่มนุษย์พึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติรวมทั้งเสรีภาพขั้นมูลฐานสำหรับทุกคนทุกแห่งในโลก โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ผู้ต้องหาเองก็ถือเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่ได้รับการคุ้มครองเช่นกัน โดยหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการคุ้มครอง คือ มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาพร้อมกัน (ข้อ 1) ความมีอิสระมีศักดิ์ศรี และความเท่าเทียมกัน (ข้อ 5) บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษโดยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือหยาบเกียรติมิได้ และ (ข้อ 9) ที่สำคัญบุคคลใดจะถูกจับ กักขังโดยพลการมิได้ แสดงให้เห็นว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน แม้บุคคลนั้นจะเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม การจับกุม กักขัง รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจะต้องคำนึงถึงหลักการเหล่านี้ กล่าวคือจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และต้องปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นไปตามหลักของนิติรัฐ ซึ่งภายใต้กฎหมายบุคคลทุกคนต้องเสมอภาคกันและบุคคลจะต้องสามารถทราบก่อนล่วงหน้าว่ากฎหมายมุ่งประสงค์จะบังคับให้ตนทำอะไรหรือไม่ให้ตนทำอะไร หากทำการฝ่าฝืนกฎหมายผลร้ายอันจะเกิดอย่างไร และกฎหมายจะต้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งตรงกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอันควรแห่งกฎหมาย (Due Process of Law) การให้ความคุ้มครองของปัจเจกชนในสิทธิเสรีภาพจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐจะต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามกฎหมายที่กำหนด ซึ่งหมายความว่าหน้าที่รัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐจะกระทำการใด ๆ ก็ต้องยึดถือกฎหมายของรัฐเป็นสำคัญ และรัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐนั้นก็ต้องปฏิบัติหรือใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดไว้ให้ การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะใช้อำนาจนอกเหนือไปจากที่กฎหมายให้อำนาจไว้ก็อาจจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล

จากสภาพปัญหาข้างต้นจึงวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศ ของสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม โดยเป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหารที่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับการตามกฎหมายให้แก่ศาล เรียกว่า U.S. Marshals Service เป็นหน่วยงานรัฐบาลกลางมีบทบาทสำคัญให้เป็นไปตามคำสั่งศาล และมีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐบาลกลางในสหรัฐอเมริกา หน่วยงาน U.S. Marshal มีภารกิจในการสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับศาล

เป็นอีกหนึ่งภารกิจที่มีความสำคัญรองลงมาจากการรักษาความปลอดภัยบุคลากร โดยทาง U.S. Marshals ได้มีการทำข้อตกลงร่วมกับองค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายอื่นทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งระดับรัฐบาลกลาง (Federal) เช่น หน่วยปราบปรามยาเสพติด (DEA) หน่วยสืบสวนคดีพิเศษ (FBI) เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง กรมการขนส่ง เป็นต้น และเจ้าหน้าที่ระดับมลรัฐ (State) โดยทั้งหมด ได้มีการจัดทำข้อตกลงร่วม (MOU) ในการแบ่งปันข้อมูลการสืบค้นบุคคล สถานที่ ทะเบียน ยานพาหนะ สวัสดิการสังคม ฯลฯ โดยทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อใช้ในการสืบสวนจับกุม โดยใช้ระบบฐานข้อมูล ซึ่งในแต่ละปีเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยได้หลายหมื่นราย อีกทั้งยังได้ช่วยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลกลางในการติดตามจับกุม ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีสำคัญ ๆ ได้เป็นจำนวนมากนอกจากนี้หน่วยงาน U.S. Marshal ยังสามารถ ติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศ และดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ของสหรัฐอเมริกา กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

นอกจากนั้นหากวิเคราะห์กฎหมายของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้กำหนดให้มีหน่วยงาน U.S. Marshal และได้ออกกฎหมายในการให้อำนาจและหน้าที่รวมถึงขอบเขตการใช้อำนาจ ไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันความเสียหายในการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่และเพื่อให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการก่อตั้งหน่วยงาน U.S. Marshals แต่หากพิจารณาถึง กฎหมายของประเทศไทยซึ่งได้นำแนวคิดและอิทธิพลมาจากหน่วยงาน U.S. Marshal ของ สหรัฐอเมริกามาปรับใช้และได้ก่อตั้งหน่วยงานเจ้าพนักงานตำรวจศาลขึ้น และได้ตราพระราชบัญญัติ เจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ขึ้น แต่กลับยังไม่มียกกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการบังคับใช้กฎหมายที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่รวมถึงขอบเขตในการใช้อำนาจไม่สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ในการจัดตั้งหน่วยงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล ส่งผลให้การบังคับใช้ กฎหมายไม่เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเป็นหลักประกันสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล แต่หากกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ไม่สามารถลงโทษหรือนำตัวผู้กระทำความ ผิดมาลงโทษได้ ด้วยเหตุที่กฎหมายนั้นไม่มีความชัดเจนไม่ครอบคลุมถึงการบังคับใช้ เกิดปัญหาในทางปฏิบัติทำให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการความยุติธรรม และไม่อาจบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ในการป้องกันและคุ้มครองความสงบสุขของสังคมได้ จากแนวคิดหลักความจำเป็น ในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้นและรู้ตัวว่าผู้ใดเป็นผู้ กระทำความผิด รัฐจะต้องนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาไว้ในอำนาจของรัฐ เพื่อป้องกันมิให้ ผู้ต้องหากระทำความผิดซ้ำอีกและเป็นอันตรายต่อสังคม การจับ การควบคุม หรือขัง ในระหว่าง การดำเนินคดีเป็นการตัดโอกาสหรือเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำอีก รวมไปถึงการป้องกันมิให้ผู้ต้องหาไปทำลายพยานหลักฐานหรือข่มขู่พยาน หรือหลบหนีจาก

การบังคับโทษ หากนำมาตรการหน่วยงาน U.S. Marshal ในสหรัฐอเมริกามาใช้กับหน่วยงานของไทย เพื่อเป็นการให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในประเทศไทย สามารถดำเนินการติดตามจับกุมเอาตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยที่หลบหนีหมายจับมาดำเนินการตามกฎหมายได้

ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับการให้อำนาจหน้าที่ในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ย่อมส่งผลให้การดำเนินคดีของศาลเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมายอย่างแท้จริง และผู้เสียหายได้รับการเยียวยาทำให้คำพิพากษาของศาลมีสภาพบังคับและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมไม่ให้เกิดขึ้นในสังคม

4.2 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากการศึกษาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในมาตรา 5 ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้ดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล รวมไปถึงการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล อย่างไรก็ตามในประเด็นปัญหาดังกล่าวแม้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลก็ตาม แต่ในสถานการณ์ที่มีบุคคลได้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วพยายามหลบหนี หรือกรณีที่ต้องหาหรือผู้ต้องขังหลบหนีระหว่างการควบคุมตัวในบริเวณศาล การไล่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดโดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลต่อเนื่องไปยังสถานที่อื่นนอกบริเวณศาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มิได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะชัดเจนว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจเพียงใดในการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกศาล

นอกจากนั้นการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามมาตรา 5 (1) (2) ซึ่งให้อำนาจและหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน รวมไปถึงการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดซึ่งถูกจำกัดไว้เฉพาะในบริเวณศาลเท่านั้น หากเป็นการกระทำความผิดเกิดขึ้นนอกบริเวณศาลเจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมไม่มีอำนาจจะกระทำการดังกล่าวตามที่กล่าวมาข้างต้นได้ การรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินและการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล ตามมาตรา 5 (1) และ (2) หมายความว่ารวมถึง การป้องกันและระงับเหตุร้ายต่าง ๆ

โดยเหตุร้ายนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำความผิดอาญา สอดส่องดูแล และจัดเวรยาม จัดการจราจร รวมทั้งตรวจสอบบุคคลและยานพาหนะที่เข้ามาในบริเวณศาล ส่วนการรักษาความปลอดภัย คือ การระวางคูแฉียงกันให้พ้นภัย หรือพ้นไปจากเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงต้องรักษาความปลอดภัยตามมาตรา 5 (1) ครอบคลุมบุคคลทุกประเภทที่อยู่ในบริเวณศาล เช่น ข้าราชการตุลาการ คณะตุลาการ ศาลยุติธรรม ข้าราชการศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาสมทบ พนักงานราชการ ลูกจ้าง ผู้มาติดต่อราชการ และประชาชนทั่วไปเช่นเดียวกับการรักษาความปลอดภัยทรัพย์สิน ซึ่งรวมถึงทรัพย์สินของบุคคลทุกประเภทที่อยู่ในบริเวณศาล สำหรับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดหมายถึง การป้องกันก่อนมีการกระทำความผิด ปราบปรามขณะกระทำความผิด หรือหลังจากมีการกระทำความผิด เพื่อลดโอกาสขัดขวางและยับยั้งการกระทำความผิด เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อให้การรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความปลอดภัย และป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลลุล่วงได้ เช่น จับบุคคลใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลในบริเวณศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (1) ถึง (4) เช่น เมื่อบุคคลนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือเมื่อพบบุคคลนั้นมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด หรือกรณีที่มีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้น โดยมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลพบผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ในบริเวณศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการจับกุม การค้น การยึด และการควบคุมตัว เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 10 แต่ใช้อำนาจดังกล่าวใช้ได้เพียงเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เท่านั้น

จากสภาพปัญหาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานตำรวจศาลถูกจำกัดไว้เฉพาะในบริเวณศาลเท่านั้น ซึ่งหากมีสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยเกิดเหตุขึ้นในบริเวณศาลแล้วผู้กระทำความผิดได้หลบหนีออกไปนอกบริเวณศาล โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งได้

ดำเนินการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดอย่างต่อเนื่องซึ่งหากผู้กระทำความผิดหลบหนีออกไปนอกบริเวณศาลส่งผลให้อำนาจในการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดของเจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมหมดไปด้วย หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะดำเนินการจับกุมก็จะอยู่ในสถานะเป็นเพียงราษฎรเท่านั้น โดยการจับกุมตามปกติต้องเป็นการใช้อำนาจของรัฐเท่านั้น แต่มีบางกรณีเท่านั้นที่กฎหมายให้อำนาจราษฎรทำการจับบุคคลหรือเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งให้อำนาจราษฎรสามารถจับบุคคลได้ 2 กรณี 1) เมื่อเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับขอความช่วยเหลือ เพื่อจัดการตามหมายจับนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 82 และ 2) เมื่อราษฎรพบผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 79 โดยการกระทำความผิดซึ่งหน้าไม่จำเป็นต้องมีการร้องขอจากเจ้าพนักงาน แต่ความผิดซึ่งหน้านั้นต้องเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 และเป็นความผิดเฉพาะที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมีอำนาจในการป้องกันปราบปรามและรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวไม่สามารถจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เนื่องจากกฎหมายไม่ครอบคลุมถึงการบังคับใช้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่เหมาะสม ส่งผลให้ไม่สามารถที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมาย และไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรม ป้องกันปราบปรามและการรักษาความสงบเรียบร้อยการกระทำความผิดในบริเวณศาลได้

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของศาลในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย เรียกว่า The Office of the Sheriff โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (1) บริหารจัดการ The Office of the Sheriff (2) ส่งหมายเรียกและคำบังคับตามคำพิพากษาของศาล หมายจับ คำสั่งของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอและท้องถิ่น และศาลอื่น ๆ ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ (3) คำสั่งและบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งภายในดินแดนรัฐนิวเซาท์เวลส์ในฐานะผู้แทนของศาลคอมมอนเวลท์ รวมทั้งศาลสูง ศาลรัฐบาลกลาง และศาลครอบครัวแห่งออสเตรเลีย (4) จัดการด้านความปลอดภัยของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอ ศาลประจำท้องถิ่นบางแห่ง และศาลยุติธรรมต่าง ๆ อีกจำนวนหนึ่ง (5) บริหารจัดการระบบลูกขุนในรัฐนิวเซาท์เวลส์

นอกจากนั้นรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ได้กำหนดอำนาจจับกุมแก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการรักษาความปลอดภัยศาล ตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 (Court Security Act 2005 (NSW)) มาตรา 16 (2) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอาจใช้อำนาจที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ตามอนุมาตรา (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคล ณ สถานที่นอกศาล ถ้า (a) บุคคลที่หลบหนีจากสถานที่ศาลโดยพยายามหลีกเลี่ยงการจับกุม และ (b) เจ้าหน้าที่ไล่ตามบุคคลจาก

สถานที่ศาลและการไล่ตามมิได้หยุดหรือชะงัก ณ เวลาใด ๆ ก่อนที่เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องจะมาถึงสถานที่เพื่อใช้อำนาจ ซึ่งแสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายระดับและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ

ภายใต้แนวความคิดทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมระดับและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก กล่าวคือ ในคดีที่มีโทษทางอาญาที่เข้ามาสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมนี้เป็นรูปแบบของการควบคุมอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญด้านการควบคุม ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยดำเนินกระบวนการยุติธรรมด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนำคนกระทำความผิดมาลงโทษ และนำหลักความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐเป็นการให้อำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อพบว่ามีอาการกระทำความผิดเกิดขึ้นและรู้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด รัฐจะต้องนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาไว้ในอำนาจของรัฐ ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายของรัฐที่จะนำมาใช้เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมให้มีความปลอดภัย สงบเรียบร้อย ผู้ที่กระทำความผิดได้รับการลงโทษ หากกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย การที่รัฐจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่กระทบสิทธิของประชาชนเป็นอำนาจที่กฎหมายรับรอง คุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน หรือบุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติธรรม การที่รัฐและหน่วยงานของรัฐจะลงโทษหรือการบังคับคดีทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดจะต้องมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ตามหลักที่ว่าไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ไม่มีกฎหมายเป็นหลักประกันแก่บุคคลอยู่ภายใต้กฎหมาย ซึ่งจะผูกการกระทำของรัฐไว้ด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้ส่วนหนึ่งจะกำหนดสิทธิของประชาชน แต่อีกส่วนหนึ่งจะกำหนดไว้ถึงหนทางและวิธีการที่จะถูกนำมาใช้เพื่อบรรลุจุดประสงค์ในการดำเนินการปกครองของรัฐ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจำกัดอำนาจของรัฐ โดยทำให้รัฐอยู่ภายใต้ระเบียบแห่งกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ได้ปกครอง ฝ่ายปกครองจะสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ได้ก็แต่เฉพาะที่ระเบียบแห่งกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้นให้อำนาจไว้เท่านั้นตามหลักนิติรัฐ

จากการวิเคราะห์ได้เห็นว่ารัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ได้บัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ และขอบเขตการใช้อำนาจไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการรักษาความปลอดภัยศาล ส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในศาล รวมถึงการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะใช้อำนาจดำเนินการที่เกี่ยวกับการติดตามจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดในศาล

แล้วหลบหนีออกนอกศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดังกล่าวได้ไล่ติดตามบุคคลผู้กระทำความผิดจากสถานที่ศาลและไล่ตามไปไม่ได้หยุดหรือถูกขัดขวาง ณ เวลาใด ๆ ต่อเนื่องไป ก่อนที่เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องจะมาถึงสถานที่เพื่อใช้อำนาจในการติดตามจับกุมต่อไป

ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในบริเวณศาล โดยให้อำนาจและขอบเขตแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับกุมผู้กระทำความผิดในบริเวณศาล ย่อมเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลและนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษโดยเร็ว

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

จากการศึกษาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 พบว่า ไม่ได้มีบทบัญญัติให้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่เป็นประเด็นปัญหา คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้ต้องขัง ซึ่งตามมาตรา 5 ซึ่งได้บัญญัติเพียงอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินและป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลเพียงเท่านั้น กฎหมายดังกล่าวก็ยังไม่มีความชัดเจนไม่ครอบคลุมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานและไม่อาจใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงมาปรับใช้ได้ โดยปกติแล้วในแต่ละศาลจะมีผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแล ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้ต้องขัง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 6 การควบคุม บทที่ 9 การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังไปมาระหว่างศาลกับเรือนจำ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ โดยปฏิบัติตามหนังสือสั่งการของกรมราชทัณฑ์ที่ให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลตามหนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ ขธ 0705/ว75 ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง มาตรการในการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกรณีไปศาลและกรณีรับตัวเข้าใหม่ ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งเรียกกำลังพลในสังกัดที่ช่วยราชการในสังกัดอื่นกลับต้นสังกัด จึงทำให้เกิดปัญหาความไม่เพียงพอด้านกำลังพล ประกอบกับจำนวนคดีที่มีจำนวนมากส่งผลให้กำลังพลไม่เพียงพอต่อการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังในห้องขัง และการควบคุมตัวเพื่อไปดำเนินกระบวนการพิจารณาในห้องพิจารณาคดี ส่งผลให้ผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังหลบหนีในบริเวณศาล

จากกรณีตัวอย่างเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2565 จำเลยกับพวกรวม 2 คน ถูกคุมตัวจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ เพื่อสอบคำให้การในข้อหาร่วมกันฉ้อโกงประชาชน ณ ห้องพิจารณาคดีชั้น 9 ของศาลอาญา ในเวลาต่อมาจำเลยขออนุญาตเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เข้าห้องน้ำ ใจโซ่ตรวน และเปลี่ยนเสื้อผ้า แล้วเดินหลบหนีลงบันไดมาได้ไม่นาน ต่อมาจำเลยในคดีอื่นแจ้งเจ้าหน้าที่ว่าพบจำเลยในคดีดังกล่าวไม่ได้ชุดนักโทษกำลังเดินลงบันได เจ้าหน้าที่จึงติดตามจับกุมได้สำเร็จเป็นต้น และจากรายงานสถิติความไม่ปลอดภัยของศาลทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2566 ถึง 31 มีนาคม 2566 พบว่า มีการหลบหนีการควบคุม ร้อยละ 23 ของสถิติความไม่ปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสำนักงานศาลยุติธรรมจะมีระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 เพื่อป้องกันเหตุร้าย เสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์แห่งสถาบัน และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้มีอรรถคดีในศาลยุติธรรม ตลอดจนเป็นหลักประกันความปลอดภัยให้แก่บุคลากรของศาลยุติธรรม และบุคคลต่าง ๆ ที่มาศาล ซึ่งมีมาตรการเกี่ยวกับระบบการรักษาความปลอดภัยในศาล ตามข้อ 21 โดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาล และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังและפקพาอาวุธในบริเวณศาลยุติธรรมได้ ซึ่งในระเบียบดังกล่าวมิได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลเอาไว้แต่อย่างใด จึงจะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจการควบคุมผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขังในระหว่างอยู่ภายในบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจเอาไว้ อาจส่งผลกระทบทำให้เป็นการเพิ่มโอกาสในการหลบหนีของผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังมากยิ่งขึ้น แม้ว่าหากมีการหลบหนีของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขัง เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมีอำนาจจับกุมตามมาตรา 5 เพื่อเป็นการปรามปราบการกระทำความผิดและรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาลก็ตาม แต่การติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีย่อมเกิดเป็นความเสี่ยงอันตรายและส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหากพบว่ามีกรณีหลบหนีได้สำเร็จ

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบในสหรัฐอเมริกาให้ U.S. Marshals Service เป็นหน่วยงานนี้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกในเรือนจำ ซึ่งมีจำนวนมากถึง 58,000 กว่าคนต่อหนึ่งวันกระจายอยู่ตามเรือนจำหลายแห่งทั่วมลรัฐต่าง ๆ ของแต่ละเขต เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมตัวจำเลยมาศาลชั้นต้นในมลรัฐต่าง ๆ ตามคำร้องที่คู่ความยื่นต่อศาล และยังมีหน้าที่ในการควบคุมจำเลยไปดำเนินคดีในต่างประเทศด้วย โดยขนย้ายผู้ต้องขังและผู้กระทำความผิดต่างด้าว (Justice Prisoner and Alien Transportation System/JPATS) ซึ่งระบบการขนย้ายผู้ต้องขังและผู้กระทำความผิดต่างด้าวของ U.S. Marshals เป็นหนึ่งในผู้ขนย้ายนักโทษรายใหญ่ที่สุดในโลก มีการยื่นคำขอมากกว่า 1,400 เรื่องต่อวัน ในการขนย้ายนักโทษระหว่างเขตอำนาจของศาลยุติธรรม ทัณฑสถานและต่างประเทศ JPATS

ทำการขนย้ายนักโทษและคนต่างด้าวกว่า 350,000 รายต่อปี โดยระบบที่ประสานกันทั้งทางอากาศและทางบกเคลื่อนย้ายผู้ต้องขังของสหพันธ์ 345,860 ราย การขนและเคลื่อนย้ายทางอากาศกว่า 196,500 ราย และเคลื่อนย้ายผู้ต้องขังที่ไม่ใช่ของสหพันธ์กว่า 1,200 ราย ตามประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ลักษณะ 28 วิธีพิจารณาความและกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่ 2 กระบวนการยุติธรรม บทที่ 37 The U.S. Marshal Service (USMS) มาตรา 566 มีหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของศาลแขวงและของศาลอุทธรณ์ที่มีเขตอำนาจในท้องถิ่นนั้น และศาลว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศที่ออกนั่งพิจารณาในท้องถิ่นนั้น ซึ่งหน่วยงานทำหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกในเรือนจำ รวมไปถึงการควบคุมตัวจำเลยมาศาลชั้นต้นในมลรัฐอีกด้วย

ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลียจะมีหน่วยงาน The Office of the Sheriff ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการด้านความปลอดภัยของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอ ศาลประจำท้องถิ่นบางแห่ง และศาลยุติธรรมต่าง ๆ ซึ่งตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 มาตรา 19 (2) (c) บัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวบุคคลเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นหลบหนีจากการควบคุมตัวโดยชอบด้วยกฎหมาย

หากนำทฤษฎีปกตินิสัยมาปรับใช้กับกรณีประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น บุคคลจะก่ออาชญากรรมขึ้นประกอบด้วยสิ่งยั่วยวนให้บุคคลกระทำผิดหลายประการโดยสิ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน คือ ความอ่อนแอของบุคคล สถานการณ์ สิ่งกระตุ้น สิ่งยั่วยวน การคบหาสมาคมและความเชื่อซา หากบุคคลอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวก็มักจะประกอบอาชญากรรม ซึ่งหากเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีอำนาจในการควบคุม และเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีอำนาจไม่เพียงพอต่อการควบคุม อาจจะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังหลบหนีได้ จึงควรให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการระงับและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก เพื่อเป็นการหยุดยั้งและควบคุมอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม ตามทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) มุ่งเน้นด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมให้ความสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรม โดยดำเนินกระบวนการยุติธรรมด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนำคนกระทำความผิดมาลงโทษ ประกอบกับหลักความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ เพื่อเป็นหลักประกันการมีตัวของผู้ต้องหาเพื่อส่งฟ้องต่อศาล โดยจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดไปส่งศาลพร้อมยื่นฟ้องต่อศาลหรือกรณีการสืบพยานในชั้นพิจารณาคดีการสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีควบคุม หรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเอาไว้ และเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกดำเนินคดีอาญาหลบหนีจากการบังคับโทษตามกฎหมาย ซึ่งถ้าปรากฏข้อเท็จจริงได้ความว่าผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์ที่จะหลบหนีจึงมีเหตุจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางอาญาดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดได้

ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจการควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้มีอำนาจในการควบคุมตัว ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขังเอาไว้โดยชัดเจน ย่อมทำให้ป้องกันปัญหาในทางปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงอาจทำให้ลดโอกาสในการหลบหนีของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขังมีมากยิ่งขึ้น

สรุปจากการวิเคราะห์ปัญหาการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลทั้ง 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี (2) ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งพบว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม และดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ อาจทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเกิดความล่าช้า ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ จากการศึกษาถึงสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเห็นควรเสนอให้มีการแก้ไขปัญหาในการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามข้อเสนอแนะในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลพบว่า พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจรัฐในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทริพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม และดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับ ซึ่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ใช้อำนาจดังกล่าวได้เพียงเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ตามมาตรา 5 เท่านั้น ซึ่งอำนาจดังกล่าวไม่อาจทำให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้เท่าที่ควร การกระทำการตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ ตามหลักนิติรัฐซึ่งเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ การที่รัฐจะใช้อำนาจใด ๆ จะต้องมิขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ขณะเดียวกันต้องบัญญัติกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐในองค์กรต่าง ๆ เพื่อมิให้รัฐใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจที่อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยการใช้อำนาจจะต้องเป็นไปอย่างมีระบบ ขั้นตอน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้

สรุปผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่ 1 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี พบว่าปัจจุบันการใช้อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีข้อบกพร่องที่จะนำไปใช้ให้เกิดผลในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยหลักเจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี เว้นแต่

ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวที่ผ่านมาเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้แจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละท้องที่ที่จำเลยอาศัยอยู่เพื่อดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีภาระหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวได้อย่างทันทั่วทั้งที่ทำให้มาตรฐานในการรักษาความยุติธรรมของศาลเกิดปัญหาในภาพรวม ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ และไม่สามารถบังคับได้ตามผลของคำพิพากษา เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศพบว่า สหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้มีหน่วยงาน U.S. Marshal ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่รวมถึงขอบเขตการใช้อำนาจไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันความเสียหายในการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการก่อตั้งหน่วยงาน U.S. Marshals โดยมีอำนาจสืบสวนสอบสวนจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับที่หลบหนี ซึ่งเป็นการนำแนวคิดทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมมุ่งเน้นทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการควบคุม ระวังและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก เพื่อเป็นการสร้างความสงบสุขลดการก่ออาชญากรรมและป้องกันสังคมจากการกระทำความผิดที่ละเมิดต่อกฎหมาย

ประเด็นที่ 2 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จากประเด็นปัญหาดังกล่าวพบว่าแม้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลก็ตาม แต่ยังคงพบว่าจากสถานการณ์ที่ผ่านมามีบุคคลได้กระทำความผิดที่ละเมิดต่อกฎหมายเกิดขึ้นในบริเวณศาลแล้วพยายามหลบหนีออกไปนอกบริเวณศาล รวมไปถึงกรณีผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังหลบหนีระหว่างการควบคุมตัวในบริเวณศาลด้วยการไล่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเมื่อพบบุคคลนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือเมื่อพบบุคคลนั้นมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลพบผู้ต้องหาหรือจำเลยหนี หรือจะหลบหนี เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ในบริเวณศาล เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 10 แต่การใช้อำนาจดังกล่าว

ใช้ได้เพียงเฉพาะเท่าที่จำเป็น ตามวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562 เท่านั้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวก็ยังไม่มีความชัดเจนที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้อำนาจได้เพียงใด และเมื่อกฎหมายให้อำนาจเอาไว้ไม่ครอบคลุมส่งผลต่อการปฏิบัติ และไม่อาจใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงมาปรับใช้ได้ อาจส่งผลให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีจากการจับกุมไปได้

เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศพบว่า ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ได้บัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และขอบเขตการใช้อำนาจไว้ อย่างชัดเจน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการรักษาความปลอดภัยสากล ส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในศาล รวมถึงการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ตามกระบวนการโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะใช้อำนาจดำเนินการติดตามจับกุม บุคคลที่กระทำความผิดในศาลแล้วหลบหนีออกนอกศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดังกล่าวได้ไล่ติดตามบุคคลผู้กระทำความผิดจากสถานที่ศาลและการไล่ตามไปไม่ได้หยุดหรือถูกขัดขวาง ณ เวลาใด ๆ ต่อเนื่องไป จนกว่าเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องจะมาถึงสถานที่เพื่อใช้อำนาจในการติดตามจับกุมต่อไป ภายใต้แนวความคิดทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม ที่มุ่งเน้นทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก โดยดำเนินกระบวนการยุติธรรมด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และนำหลักความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐเป็นการให้อำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายของรัฐที่จะนำมาใช้เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมให้มีความปลอดภัย สงบเรียบร้อย ผู้ที่กระทำความผิดได้รับการลงโทษหากกระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ซึ่งการที่รัฐจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่กระทบสิทธิของประชาชนต้องเป็นอำนาจที่กฎหมายรับรอง คุ้มครองให้แก่บุคคลอันที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันตามหลักนิติธรรม การที่รัฐและหน่วยงานของรัฐจะลงโทษหรือการบังคับคดีทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดจะต้องมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเป็นหลักประกันแก่บุคคลอยู่ภายใต้ระบอบแห่งกฎหมาย ซึ่งจะผูก การกระทำของรัฐไว้ด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

ประเด็นที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลของเจ้าพนักงานตำรวจ ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562 มิได้บัญญัติการให้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจเอาไว้ ส่งผลให้เป็นการเพิ่มโอกาสในการหลบหนีของผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังมากยิ่งขึ้น แม้ว่าหากมีการหลบหนีของผู้ต้องหา หรือ

จำเลย หรือผู้ต้องขังเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะอาศัยอำนาจจับกุมตามมาตรา 5 เพื่อเป็นการปราบปราม การกระทำความผิด และรักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน ในบริเวณศาลก็ตาม แต่การติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีย่อมเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ อาจเกิดความเสียหาย อันตรายและส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหากมีการหลบหนีได้สำเร็จ

เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศพบว่า U.S. Marshals Service ในสหรัฐอเมริกา มีหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมตัวจำเลยมาศาลชั้นต้นในมลรัฐต่าง ๆ ตามคำร้องที่คู่ความยื่นต่อศาล และยังมีหน้าที่ในการควบคุมจำเลยไปดำเนินคดีในต่างประเทศด้วย และในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย มีหน่วยงาน The Office of the Sheriff ซึ่งมีหน้าที่ ในการจัดการด้านความปลอดภัยของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอ ศาลประจำท้องถิ่นบางแห่ง และ ศาลยุติธรรมต่าง ๆ ซึ่งตามพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยศาล ค.ศ. 2005 บัญญัติให้อำนาจ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวบุคคล เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลนั้น หลบหนีจากการควบคุมตัวโดยชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งเป็นการนำทฤษฎีปกตินิสัยมาปรับใช้ เพื่อเป็นการตัดโอกาสบุคคลจะก่ออาชญากรรมขึ้นจากสิ่งยั่วยวนทำให้บุคคลกระทำความผิดหลายประการ คือ ความอ่อนแอของบุคคลเจ้าหน้าที่ สถานการณ์ สิ่งกระตุ้น สิ่งยั่วยวน หากบุคคลอยู่ใน สถานการณ์ดังกล่าวก็อาจจะประกอบอาชญากรรม ซึ่งหากเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีอำนาจ ในการควบคุม เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจไม่เพียงพอต่อการควบคุม ซึ่งอาจเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ต้องหา หรือ จำเลย หรือผู้ต้องขังหลบหนีได้ จึงควรมีมาตรการในการระงับและป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เป็นหลัก เพื่อเป็นการหยุดยั้งและควบคุมอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม ตามทฤษฎีการควบคุม อาชญากรรม เพื่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมให้มีความสำคัญเกี่ยวกับการควบคุม โดยดำเนินกระบวนการยุติธรรมด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนำคนกระทำความผิด มาลงโทษ ประกอบกับหลักความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ เพื่อเป็นหลักประกัน การมีตัวของผู้ต้องหาเพื่อส่งฟ้องต่อศาล โดยจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดไปส่งศาลพร้อม ยื่นฟ้องต่อศาล หรือกรณีการสืบพยานในชั้นพิจารณาพิจารณาคดีการสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการควบคุม หรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเอาไว้ และเป็นมาตรการ บังคับทางกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกดำเนินคดีอาญาหลบหนี จากการบังคับโทษตามกฎหมาย ซึ่งถ้าปรากฏข้อเท็จจริงได้ความว่าผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์ ที่จะหลบหนีจึงมีเหตุจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางอาญาดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำ ความผิด

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้แนวทางนำไปสู่การเสนอข้อเสนอแนะในหัวข้อต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังนี้

1) ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

ในประเด็นนี้ การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี จากการศึกษาข้อบกพร่องที่จะนำไปใช้ให้เกิดผลในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง จนไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวได้อย่างทันท่วงที ซึ่งไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเอาไว้ทำให้มาตรฐานในการรักษาความยุติธรรมของศาลเกิดปัญหาในภาพรวม ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษและส่งผลให้ไม่สามารถบังคับได้ตามผลของคำพิพากษา

จึงเห็นควรแก้ไขประเด็นปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนี้

ให้ยกเลิกความในมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จากเดิม

“มาตรา 5 บัญญัติว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล

(2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่

ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้”

ยกเลิกความในมาตรา 5 (4) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 5 บัญญัติว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน
ในบริเวณศาล

(2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นอาจขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้จับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้”

2) ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลแล้วหลบหนีออกนอกบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ในประเด็นนี้ แม้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลก็ตาม แต่จากสถานการณ์ที่ผ่านมาพบว่า มีบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดที่ละเมิดต่อกฎหมายเกิดขึ้นในบริเวณศาลแล้วพยายามหลบหนีออกนอกบริเวณศาล รวมไปถึงกรณีผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังหลบหนีระหว่างการควบคุมตัวในบริเวณศาล ซึ่งการไล่ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในบริเวณศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ซึ่งกฎหมายดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลใช้อำนาจได้เพียงใด และเมื่อกฎหมายให้อำนาจเอาไว้ไม่ครอบคลุมส่งผลต่อการปฏิบัติ ทำให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีจากการจับกุมไปได้และผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ จึงเห็นควรแก้ไขประเด็นปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนี้

ให้เพิ่มความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

จากเดิม

“มาตรา 5 บัญญัติว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน
ในบริเวณศาล

(2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้”

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 5 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เป็น

“มาตรา 5 บัญญัติว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน
ในบริเวณศาล

(2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงาน

ศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้

เจ้าพนักงานตำรวจศาลอาจใช้อำนาจตามอนุมาตรา (1) (2) ในการไล่ติดตามจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดในบริเวณศาลต่อเนื่อง ณ สถานที่นอกศาลก่อนที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะมาถึงสถานที่เพื่อจับกุมบุคคลดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่”

3) ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ต้องขังในศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ในประเด็นนี้ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มิได้บัญญัติการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังในบริเวณศาล ส่งผลให้เป็นการเพิ่มโอกาสในการหลบหนีของผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังมากยิ่งขึ้น และการติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีย่อมเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ อาจเกิดความเสียหายอันตรายและส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหากว่ามีการหลบหนีได้สำเร็จ อาจก่ออาชญากรรมเพิ่มขึ้นในสังคมได้

จึงควรแก้ไขประเด็นปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิด และรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นการหยุดยั้งและควบคุมอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคมเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนี้

ให้เพิ่มความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

จากเดิม

“มาตรา 5 บัญญัติว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล

(2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล

(3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้”

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 5(6) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

“มาตรา 5 บัญญัติว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล

(2) ป้องกันและปราบปรามการทำความผิดในบริเวณศาล

(3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้”

(6) ควบคุมดูแลผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขัง ในบริเวณศาลรวมไปถึงการควบคุม และขนย้ายตัวบุคคลดังกล่าวไปดำเนินคดีในศาลอื่น เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นหลบหนีจากการ ควบคุมโดยชอบด้วยกฎหมาย”

สรุป ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้น ย่อมส่งผล ให้การใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยเฉพาะเรื่องการจับกุมและควบคุมตัว ผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

บรรณานุกรม

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2554

กฎ ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550

กฎหมายต่างประเทศ

Court Security Act 2005 (NSW)

U.S. Code

หนังสือ

กงกฤช หิรัญกิจ, ทองเปลว กองจันทร์, เทพฤทธิ์ พรรณพัฒน์,, สมพงษ์ สิงห์สมบูรณ์ และคณะ.

(2565). *รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 21 ศาลรัฐธรรมนูญ ยึดหลักนิติธรรม คำจูนประชาธิปไตยห่วงใยสิทธิและเสรีภาพของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรมในคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ. (2557).

หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.

คณิต ณ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณิต บุญสุวรรณ. (2547). *คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

- คณิง ภาไชย. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2565). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2558). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2541). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ศาลฎีกาและสำนักงานศาลยุติธรรม. (2548). *เมื่อวันวานของศาลยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: ขงพลเทรตดิ่ง.
- ศูนย์รักษาความปลอดภัย ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 6. (2564). *รายงานผลการจัด “โครงการศาลยุติธรรมต้นแบบในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562”*. กรุงเทพฯ: ศูนย์รักษาความปลอดภัย.
- _____. (2565). *การกำหนดลักษณะงานและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล ศูนย์รักษาความปลอดภัย ซึ่งได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของศูนย์รักษาความปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์รักษาความปลอดภัย.
- _____. (2566). *ส่งแบบรายงานผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานเพื่อรับเงินค่าตอบแทนพิเศษสำหรับตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล ประจำเดือนเมษายน 2566*. กรุงเทพฯ: ศูนย์รักษาความปลอดภัย.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2562). *รายงานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.*. กรุงเทพฯ: สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2548). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2563). *เจ้าพนักงานตำรวจศาล*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2562). *การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2544). *การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

วารสาร บทความ

ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2558). ความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติธรรม. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า.**

พรภัทร์ ดันติกุลานนท์ และจิรดา กฤตยานุกูล. (2562). พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. **คู่มือ.**

วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

กนกกาญจน์ แป้นส่ง. (2562). **ปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดี กรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ธัญมน นาคชัยวัฒนา. (2556). **ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีหมายจับในคดีอาญา: ศึกษากรณีการจับกุมในชั้นศาล.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปริญญา ไชนถาวร. (2563). **ปัญหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561.** สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พระธนู ปยสิโล. (2564). **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส.** สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

วรรณวิสาข์ โปสีบสาย. (2564). **ปัญหาหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562.** การศึกษาอิสระหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วีรภัทร แก้วใส. (2562). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล.** การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วัชรศณี ชนะสงคราม. (2563). **กฎหมายความมั่นคงในราชอาณาจักรไทยกับการกระทำทางปกครอง กรณีศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงในราชอาณาจักรไทย กับการตรวจสอบ**

ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง. การค้นคว้าอิสระนิติศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมรัตน์ เข้มศิริ. (2553). **กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เกี่ยวกับการควบคุม
ผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำ.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สัญญา วงศ์สรรพ. (2554). **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

เอกสารอื่น ๆ

กรมราชทัณฑ์. (2546, 16 ธันวาคม). **มาตรการในการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง
กรณีไปศาล และกรณีรับตัวเข้าใหม่.** เอกสารกรมราชทัณฑ์เลขที่ ขธ 0705/ว75.

บุญ ณ พัฒน์ มหาสิทธิ์ระกุล. (2563). **บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการอำนวยความสะดวก
ความยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม.**
เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 19 วิทยาลัยข้าราชการ
ตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

ผ่องพรรณ พพรรณรัตน์. (2559). **หลักนิติธรรมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน.**
เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4 วิทยารัฐธรรมนุญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพืชสวนสัตว์ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2563). **การพัฒนากระบวนการ
ความปลอดภัยภายในบริเวณศาลยุติธรรม.** รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สถาบันวิจัย
และพัฒนาทรัพยากรพืชสวนสัตว์ สำนักงานศาลยุติธรรม.

สทรัฐ สิริวัฒน์. (2558). **ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของ
ศาลยุติธรรม (Court Marshal).** เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหาร
ในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงาน
ศาลยุติธรรม.

เสวียง แก้วทอง. (2563). **ปัญหาอุปสรรคในการออกคำสั่งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของ
เจ้าพนักงานตำรวจศาล.** เอกสารส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 19
วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ
ศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

ฐานข้อมูลออนไลน์

- คณิต ฅ นคร. (2556). *เมื่อกระบวนการยุติธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://prachatai.com/journal/2013/12/50309>.
- เดลินิวส์ ออนไลน์. (2565). *ด่วน! จับแฟนสาว-เลขาฯ ประสิทธิ์ เจียวก๊ก ช่วยพาหนีระทึกกลางศาล*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <https://www.dailynews.co.th/news/1817973/>.
- พิพิธภัณฑ์ศาลไทยและหอจดหมายเหตุ. (2566). *ประวัติความเป็นมาศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://museum.coj.go.th/th/history.html?hist=History-of-the-Court-of-Justice>.
- ไพบุณย์ ชูวัฒนกิจ. (2556). *ทฤษฎีและหลักพื้นฐานที่สำคัญของกฎหมายมหาชน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://elcpg.ssru.ac.th/paiboon_ch/pluginfile.php/54/block_html/content/07.pdf.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://dictionary.orst.go.th/>.
- ศาลฎีกา. (2566). *อำนาจหน้าที่ศาลฎีกา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.supremecourt.or.th>.
- ศาลยุติธรรม. (2561). *ประวัติศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: <https://www.coj.go.th/th/content/page/index/id/3>.
- ศูนย์รักษาความปลอดภัย. (2563). *แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/21/iid/210834>.
- สิทธิมนุษยชน. (2566). *ICCPR กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism/ICCPR.php>.
- สุเมธ จิรัชยศิริ. (2566). *พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ก้าวแรกของการมี “Court Marshal” ในระบบศาลยุติธรรมไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.
- สำนักแผนงานและงบประมาณ. (2563). *โครงสร้างศาลยุติธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/54/iid/126661>.
- Cornell Law School. (2023). *U.S. Code*. (Online). Available: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/3053>.

Phachern Thammasarangkoon. (2555). **หลักกระบวนการอันควรแห่งกฎหมาย (Due Process of Law)**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/509875>.

The Office of Legal Counsel-DOJ. (2023). **Authority of Fbi Agents, Serving As Special Deputy United States Marshals, To Pursue Non-Federal Fugitives**. (Online). Available: <https://biotech.law.lsu.edu/blaw/olc/fistopcc.htm>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายเกียรติศักดิ์ ไยชิด
อายุ	35 ปี
สถานที่เกิด	ตำบลช้างคลาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2546	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดอยสะเก็ดวิทยาคม อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2549	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนดอยสะเก็ดวิทยาคม อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2553	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยพายัพ
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2554	ผู้บังคับหมู่ป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรป่าเฒ่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
พ.ศ. 2559	ผู้บังคับหมู่ป้องกันปราบปราม กองกำกับการปฏิบัติการพิเศษ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5
พ.ศ. 2563	เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติการ ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม